

petrol-iş Kadın

40

EYLÜL 2011

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

Gebze'den kadın
temsilciler:

DOSYA

Ev İşçileri
Sendikalaşıyor

Biz her şeye varız

Görme engelli kadınlardan
bir sesli dergi:

KİBELE

Taksim İlk Yardım
Hastanesi önünde
Güllü Hanoğlu:

**Direndi
ve
Kazandı**

**SAVAŞA KARŞI
BARİŞA SÖZ
VER!**

Psikolog
Ebru
Sorgun:

**Kadınlar
suçluluk
duygusuna
uygun şekilde
yetiştiriliyor**

Kısa... Kısa...
Sayfa 4

Savaşa Karşı Barışa Söz Ver!
Sayfa 5

Böyle İstihdam İstemiyoruz
Sayfa 6

**Verdi'de Kadınlar Politikalarını
Belirledi**
Sayfa 7

Temmuz Ayında Neler Oldu
Sayfa 8

**Kadınlar İsteyince Yapamayacakları
Yoktur**
Sayfa 9

Biz Her Şeye Varız!
Sayfa 10

Direndi ve Kazandı
Sayfa 14

DOSYA:
EV İŞÇİLERİ SENDİKALAŞIYOR
Sayfa 16

**Görme Engelli Kadınlardan Bir Sesli
Dergi: Kibele**
Sayfa 24

**Kadınlar Suçluluk Duygusuna Uygun
Şekilde Yetiştiriliyor**
Sayfa 26

Sendikal Bilinç
**Geleneksel Sendikal Yaklaşımlar
Kadınların Örgütlenmesine Engel**
Sayfa 29

**Sağlıkta Hayaller, Yalanlar ve
Gerçekler**
Sayfa 30

Tarihten Kadın Sesleri
Her Zaman Radikal:
Aleksandra Kollontay
Sayfa 32

**Portre En Çok Kendi
Yetiştirdiğim Sebzeleri
Özlüyorum**
Sayfa 34

Haklarımız
**Torba Yasa'daki Sosyal Sigortalar
ve Genel Sağlık Sigortası Yasası
Değişiklikleri**
Sayfa 36

Sağlık
**Varis Hastaları
Sıcaktan Korunun**
Sayfa 37

Einstein'ın Gölgesinde
Kalan Bir Kadın Fizikçi:
Mileva Mariç
Sayfa 38

Evet, Mutfakta Birileri Var!
Patates Deyip Geçmeyin
Sayfa 40

Farklılığı ve Etkisi
Yaşadığı Dönemden Gelen Bir Ressam:
Fahrünnisa Zeid
Sayfa 42

Okuma Odası
Sayfa 43

Yeni bir sayı ile karşı karşıyayız. Ülke gündemi de, kadınların gündemi de, Petrol-İş'in gündemi de bir hayli yükü.

17-18 Eylül 2011 tarihleri arasında sendikamızın 26. Olağan Genel Kurulu İstanbul'da Genel Merkez Konferans Salonu'nda yapılacak. 250 delege, sendikamızın dört yıl içinde yapmış olduğu çalışmaları konuşup, önümüzdeki dört yılda da yapılması gerekenlere karar verip, bu görevi yerine getirecek olan yöneticileri seçecekler.

Tüzükte ve programda kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmaları konusunda olumlu adımlar atıldı, Petrol-İş'i kadınları ne tür sürprizler bekliyor, Genel Kurul'dan sonra göreceğiz. Çıtlatayım, sendikamızda iyi şeyler oluyor.

Ülke gündemi için aynı şeyi söyleyemeyeceğiz ne yazık ki. AKP'nin "muhafazakâr demokrasisi"nin sonuçlarını her alanda yaşıyoruz. Ulusal istihdam stratejileriyle işçi sınıfına ciddi bir saldırı hareketine girişen hükümet, din eksenli savaş ve barış politikalarıyla Ortadoğu'da ABD çıkarlarının temsilcisi olarak hareket etmeye başladı.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) bu sene düzenlediği 100. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda tarihi bir karara imza atıldı. "Ev İşçilerine İnsanca İş" başlıklı sözleşme, 16 Haziran 2011 tarihinde genel kurulda üye devletlerin onayına sunulurken kabul edildi. Biliyorsunuz ev işleri kadın işleri olarak görüldüğü gibi, ev işçiliği de ağırlıklı olarak kadınların yaptığı bir meslek. Konuyla ilgili fikri, bilgisi, örgütlenme çabası olan kadınlarla konuştuk. Bu dosyamızı da beğeneceğinizi umuyoruz. Nazik ışık arkadaşımızı dergimiz sayfalarından tanıyorsunuz. Bize haber desteği yapıyordu, kadın hareketinin çeşitli alanlarından. Şu sırada CHP Kadın Kolları Genel Sekreterliği görevini sürdürüyor. Ankara'da mecliste, siya-

si partilerde kadınlar hakkında ne tür gelişmeler var, size yazayım dedi, ay ay. Böylece artık birinci elden kadınlara ilişkin haberleri sıcak sıcak okuyabileceğiz.

Sendikamızda yeni seçilen temsilci kadın arkadaşlarımızla kadın temsilci olma hallerini, ileride yapmak istedikleri çalışmaları konuştuk. Bu aynı zamanda hem birbirleriyle, hem dergimizle bir karşılaşma idi. Umarım siz de bu karşılaşmadan keyif alırsınız.

Kibele, Görme Engelli Kadınların çıkarmış oldukları bir dergi, biz geç haberdar olduk, arkadaşlarımızla internet üzerinden bir söyleşi yaptık, umarım onları ve çalışmalarını yeteri kadar tanıtabilmişizdir.

Temsilci arkadaşlarımızla konuşurken, çalışan kadınların ruhsal sorunları meselesi gündeme geldi. Herkeste hemen hemen çocuk yetiştirirken, onları yeteri kadar görememe ve bundan kaynaklanan suçluluk duyguları vardı.

Kadınlar ne tür ruhsal sorunlar yaşıyor? Uzmanına soralım istedik, Fransız Lape Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi psikologlarından Ebru Sorgun'la konuştuk ruh hallerimizi.

Güllü arkadaşımız Taksim İlkadım Hastanesi'nde çalışıyor. Taşeron sözleşmesini imzalamadığı için işten çıkarıldı, bunun üzerine hastane önünde bir direniş başlattı. Direniş sonunda işe tekrar alındı. Onunla direnişin ilk günlerinde yaptığımız söyleşiyi de yayımlayalım dedik...

Köşelerimizde hocalarımız yazılarını sürdürüyorlar. Yemek, sağlık köşelerimiz yine var.

Bu sayıda dışarıdan ve sendika içinden kadın portrelerine biraz daha ağırlık verdik. Çünkü birbirimizin deneyimlerinden öğrenerek güçleneceğiz, değişeceğiz ve değiştireceğiz.

Yeni bir sayıda buluşmak ümidiyle...

SAYI 40
EYLÜL 2011

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:

Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırlı Kaplan

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Ezgi Matbaacılık
Sanayi Caddesi, Altay Sokak, No: 14
Yenibosna / İstanbul
Tel: 0212 452 23 02

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Eylül 2011'de basılmıştır.

Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi ders kitaplarından çıkarıldı

Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretimde okutulan *Vatandaşlık ve Demokrasi* dersi müfredatında ilginç bir değişikliğe gitti. Eski programda atıfta bulunulan 'BM kadına karşı her türlü ayrımcılığa karşı sözleşme' yeni programda yer almadı.

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, ilköğretim 8. sınıflarda okutulan "Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi" dersi programını yeniledi. 2010 yılında Nimet Çubukçu'nun bakanlığı döneminde hazırlanan ve 14 Eylül 2010 tarihinde Bakan Çubukçu tarafından onaylanan programda, Temmuz ayında yapılan toplantılarla yeni değişikliklere gidildi. Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, 3 Ağustos tarihinde programda yapılan düzenlemeleri onayladı. Yürürlüğe giren yeni programa göre hazırlanacak yeni kitaplar, yeni eğitim öğretim yılında öğrencilerin önünde olacak.

İnsan hakları alt başlık oldu

Yenilenen programda dikkat çekici düzenlemeler yapıldı. Eski programın "Hak ve Özgürlüklerimiz" başlıklı 3. ünitesinde yer alan ve öğrencilere aktarılması istenilen "BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi", yeni programda yer bulamadı. Eski programda öğrencilerden sözleşme maddelerini kağıtlara yazarak öğrencilere dağıtmaları ve öğrencilerin bu hakları anlatmaları isteniyordu. Öğrenciler yeni dönemde benzeri etkinlikleri yapamayacak.

Yeni programda yapılan düzenlemelerin bazıları şunlar:

Eski programda yer alan "Kişi dokunulmazlığı, özgürlüğü ve güvenliği, düşünce, inanç ve ifade özgürlüğü, yaşama, örgütlenme, çalışma, sağlık, eğitim, dilekçe, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, seçme ve

seçilme hakkı gibi haklar üzerinde durulur" ifadesi de düzenlendi. Bu ifadede yer alan "örgütlenme", "dilekçe", "özel hayatın gizliliği", "konut dokunulmazlığı" ifadeleri çıkarıldı.

Eski programda yer alan ve 2. üniteye bir konuyla işlenen "Haydi Kızlar Okula" kampanyasına ilişkin öğrencilerin bilgilendirilmesi istenilen bölüm çıkarıldı. Eski programda, "Eğitim, sağlık ve benzeri alanlarda cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi için düzenlenecek bir kampanyada kullanılmak üzere konuşma, afiş ve broşür hazırlanır" düzenlemesi yer alıyordu.

Eski programın 1., 3. ve 4. ünitesinde ayrı ayrı atıfta bulunulan ve işlenmesi istenilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yeni programda kendisine 3. üniteye Çocuk Hakları başlığında yer bulabildi. Öğrencilere özgürlük, eşitlik, kardeşlik, adalet, sevgi, saygı, dostluk ve dayanışma kavramlarının bu bildirgeden bağımsız anlatılması istenildi. ☺

Elvan Gıda'da kadın hakları ihlalleri

Geçtiğimiz günlerde Tekgıda-İş sendikasında örgütlü Elvan Gıda'da sendikalı oldukları gerekçesiyle 26 işçi işten çıkarıldı. 600'den fazla işçinin çalıştığı işyerinde, işçilerin % 70'ini kadınlar oluşturuyor. Buna rağmen, işyerinde çocuklara

kreş yok, kadınların özel günlerine tolerans tanınmıyor, bebeğini emziren annelere izin verilmiyor. Tuvaletten gerekli günlük ihtiyaçlara kadar birçok kısıt ve engelin yaşandığı işyeri önünde, işçiler direnişe geçtiler. ☑

İyimser olmayıp da ne yapalım?

Küresel bilgi ve analiz firması Nielsen tarafından 21 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede 6500 kadın üzerinde yapılan araştırmada, Hintli kadınların yüzde 87'si çoğu zaman stresli olduklarını ve yüzde 82'si de rahatlamaya zaman bulamadıklarını söylediler. Yüzde 74 ile Meksikalı kadınlar ikinci sırada gelirken, üçüncü sırayı yüzde 69 ile Rus kadınları aldı. Gelişmiş ülkelerde de stresli kadınların oranı İspanya'da yüzde 66, Fransa'da yüzde 65 oldu. Amerikan kadınlarının yüzde 53'ü stresli olduklarını söylediler. Gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlar, kızlarının kendilerinden daha fazla şansa, gelişmiş ülkelerdekiler ise kızlarının kendileriyle aynı imkânlarla sahip olacaklarını düşünüyorlar. Gelişmekte olan ülkelerdeki kadınların yüzde 80'i kızları-

nın daha istikrarlı bir mali duruma ve yüzde 83'ü de daha fazla eğitim imkânına sahip olacağını ifade ederken, gelişmiş ülkelerdeki kadınların sadece yüzde 40'ı kızlarının daha istikrarlı bir mali duruma ve yüzde 54'ü de daha fazla eğitim şansına sahip olacaklarını düşünüyor. Araştırmaya göre, en iyimser kadınların yaşadığı Türkiye'deki kadınların yüzde 92'si kızlarının kendilerinden daha fazla imkânı olacağı düşüncesini taşıyor. Türkiye'yi yüzde 89 ile Nijerya ve Malezya izliyor. Şubat ve Nisan arasında Türkiye, Rusya, Güney Afrika, Nijerya, Çin, Tayland, Hindistan, Malezya, Meksika, Brezilya, ABD, Kanada, İngiltere, İtalya, Fransa, Almanya, İspanya, İsveç, Japonya, Avustralya ve Güney Kore'de yapılan araştırmaya 6500 kadın katıldı. ☑

Savaşa Karşı Barışa Söz Ver!

Günümüzden 72 yıl önce, 1 Eylül 1939 tarihinde Alman birlikleri Polonya'ya saldırarak dünya tarihinin en kanlı savaşlarından birini başlattı. Bilindiği gibi Alman faşizminin saldırganlığı sonucunda savaş tüm Avrupa'ya yayıldı ve binlerce kişi bu savaşta yaşamını yitirdi. Savaş sonrasında İkinci Dünya Savaşı'nın ilk günü olan bu tarih Dünya Barış Günü olarak kabul edildi. O günden bu yana dünyanın hemen hemen tüm ülkelerinde barışseverler 1 Eylül günü sokaklara çıkıp, savaşlara ve çatışmalara karşı barıştan yana taleplerini dile getiriyorlar.

Savaşlar katılanlar açısından da katılmayanlar açısından da büyük bir yıkımdır. Karşısındakini öteki ve bertaraf edilmesi gereken insanlar olarak görmek, uluslar, kişiler, cinsiyetler arasındaki düşmanlık ve nefret duygularının artmasını körüklediği gibi her iki tarafı da insanlıktan çıkarır.

Ama bir yandan da ciddi karıştırlıkların da üzerini kapatır savaş. Ondan çıkarı olanlar da vardır, zaten o nedenlerle sürer savaşlar. Kapitalistler, varlıklarını savaşlara borçlu olan silah tekel-leri, bizler, emeği ile geçinenler yanımızda bizim gibi olanları, bu Kürt'tür düşmandır, bu Ermeni'dir işe yaramazdır, bu İrlandalı'dır keselim, şu Filistinli'dir yok edelim derken, onlar, bizleri sömürmeye devam ederler. Krizleri, kriz sonrasında artan sömürü oranlarını, işsizliği, güvencesizliği kapatmanın en güzel yoludur, aynı kaderi paylaşan yoksul kesimleri birbirinin üzerine yollamak. Yoksulların, işçi sınıfının, hele hele kadınların savaştan bir çıkarı yoktur. Savaşlarla biz ölürüz, onlar yeniden doğarlar.

Kadınlar "barış cephesinin" en kuvvetli savunucularıdır. Evet kadınlar savaşa karşıdır. Ama kadınlar doğası gereği savaşa karşıdır demek de doğru değildir. Kadınlar bizzat yaşadıkları hayatlar gereği erkek egemenliğinin, milliyetçilik ve militarizmle ne kadar iç içe olduğunu deneyimliyor. Kinin, düşmanlığın erkek egemen bir toplumda kadın düşmanlığına nasıl döneceğinin farkındadırlar. Bu ülkede nefret duyguları körüklendikçe kadın cinayetleri artıyor. Her gün beş kadının cinayete kurban gitmesinin en önemli sorumlularından biri de çok uzun süredir bu ülkede yaşanan savaş ve çatışma ortamıdır.

Arap coğrafyası başta olmak üzere bölgemiz kriz sonrası yeni-

den dizayn ediliyor. Şahinlerin seslerinin bu kadar fazla çıkması ondan. Bugün barışı savunmaya, bunu müzakere etmeye, barış dilini hakim kılmaya her zamankinden daha fazla ihtiyacımız var.

Barış dilini kuralım

1 Eylül Dünya Barış Günü, kadınlar olarak barışmamız lâzım gelenlerle bir araya gelmeyi savunmalıyız. Barışın içeriğini bizim gibi dolduran kadınlar ve erkeklerle bir arada olmak bugün çok önemli. Geçmişte bizim adımla yapılan haksızlıkları açığa çıkarmak, bugün hâlâ bizi farklılaştıran iktidar sahiplerinin üzerine gidip, onların söylemlerini ve eylemlerini geçersiz kılmak, hepimizin görevi.

Bugün barışı savunmak her zamankinden daha fazla sabır ve enerji istiyor. Eski Yugoslavya'da savaş ve şiddeti kınamak için her hafta gösteri yapan "Siyahlı kadınların" deneyimi ve çabaları bize yol gösteriyor. İrlanda'dan Yugoslavya'ya ve İsrailli barış yanlısı kadınların mücadelesine kadar, barışın nasıl yapılabildiğine dair örnekleri öğrenmemiz gerekiyor.

Ama gerçekten de barışı yapmak önemli olan. İktidar sahiplerinin ne yaptığından ve neler istediklerinden bağımsız olarak... İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkların üstünü kapayıp, haksızlıklara göz yumarak, adil bir barış inşa edilemez.

Farklılıkları, adaletsizliği ve eşitsizliği kurşunlarla kapatmamız mümkün değildir. Dünya Barış Günü'nde, yurttan ve dünyada barış rüzgârlarının savaş ve çatışma bulutlarını dağıtmasını umud edip, biraz da bunun için çaba sarfedelim... ■

Böyle istihdam istemiyoruz

Programının işsizlikle mücadeleye ayrılan bölümünde esnek çalışma biçimlerinin hayata geçirileceğini çok net biçimde açıklayan hükümet, bunun kadın istihdamını da artıracaklarını ileri sürdü. Aynı program çerçevesinde çalışanların kıdem tazminatına da göz diktiğini açıkça deklare etti. Hep birlikte karşı çıkamamız gerekiyor.

Seçimden sonra 61. hükümet programını açıkladığında seçim şarkılarında söylenen “Aynı sudan içmenin, aynı sazın teli, aynı bağın gülü olma” halinin ne anlama geldiğini işçi sınıfı çok iyi anladı.

Seçim öncesi sendikaların ortak tepkisine yol açan ve Torba Yasa’dan son anda çıkarılan tüm esnek çalışma biçimlerinin bu kez hayata geçirileceği görülüyor.

Programla hükümet, “part time işçi”, “evden çalışma”, “çağrı üzerine çalışma” gibi çalışma modellerinin yasalara konulmasında çok kararlı olduğunu gösterdi.

Eski Çalışma Bakanı Ömer Dinçer, görevini Faruk Çelik’e devretmeden önce Esnek Çalışma Yasası’nın önemine vurgu yaptıktan sonra yarı zamanlı ve kısa süreli işlerin, evden çalışmanın özellikle kadın ve gençlerin yararına olduğuna değinmişti. Biz Petrol-İş Kadın Dergisi’nde hükümetin kadın istihdamını artırma projesinin kadınlar için ne anlama geldiğini defalarca yazdık. Kadın Bakanlığı’nın ismini Aile Bakanlığı’na dönüştüren AKP hükümeti, kadın istihdamı sorununu da elbette kadını aile içine iyice tıkararak çözümleyecekti.

Programda konuyla ilgili “İstihdamın artırılması ve kayıtdışının azaltılması amacıyla “güvenceli esneklik” anlayışı ile işi değil insanı koruma ilkesi çerçevesinde işgücü piyasalarının katılıklarını gidererek başta genç, kadın ve vasıfsız işgücümüz olmak üzere işsizlerimize nitelik kazandırmak”tan bahsediliyor. AKP’nin metinlerini yazanlar neyi nasıl saklayacaklarını çok iyi biliyorlar. Bu saklama konusunda medyadan da, orada görev yapan alkışçılarından da büyük yardım görüyorlar neme lâzım. Program açıklanır açıklanmaz herkes bir ağızdan “Tüm bu uygulamaların nasıl da işçi sınıfı yararına” olduğunu anlatmaya koyuldu. Koroya inanmayalım.

En esnek işgücü kadınlar

Hükümetin işçileri özellikle de kadınları ve gençleri memnun etmek için gece gündüz

çalışarak, bu kararları almadığını biliyoruz. Kimin memnun edilmek istendiğini de TİSK’in 2011 8 Mart raporuna kulak vererek anlayabiliriz: “Kısa dönemli acil ekonomik ihtiyaçları karşılarken, uzun dönemli rekabet gücünün de gözlemlenmesi gerekiyor. Rekabet gücü yüksek ekonomiler, üretim faktörlerini bugünkü ve gelecekteki refahı sağlayan verimliliğe yönlendiren ülkelerdir. Veriler, Türkiye’nin uluslararası rekabet gücünün en zayıf halkasının işgücü piyasası ve yetersiz kadın istihdamı olduğunu belirlediğinden, reformlar öncelikle bu alanlara yönlendirilmelidir. Bu bağlamda çalışma mevzuatındaki esneklik imkânlarının geliştirilmesi ve kadınların çalışma hayatına aktif katılımını sağlayacak önlemlerin alınması gerekmektedir.”

Esneklik imkânlarını geliştirecekler, kadınları da istihdam piyasasına katacaklar. Esneklik imkânı genişledikçe daha fazla kadın işgücü istihdama girecek. Kadınlar en esnek işgücü oldukları için istihdama girdikçe, esnek çalışma biçimleri, daha da artıp çeşitlenecek. Buna işgücünün kadınlaşması deniyor.

İşgücünün kadınlaşması istihdamda kadın sayısının artmasından ziyade düşük ücretli, güvencesiz, kısa süreli işlerin artması ile karakterize ediliyor. Yani tüm emekçiler

için önümüzdeki dönem öngörülen çalışma koşulları bunlar. “Böyle istihdamı alın başınıza çalın” diyesi geliyor insanın.

61. hükümetin “işsizlikle mücadele planına” geri dönüyor, kıdem tazminatının kaldırılmasının “çok ikna edici” gerekçesine bakıyoruz. Neymiş “İşçilerimizin büyük çoğunluğunun alamadığı, işletmelerin üzerinde ödeme baskısı oluşturan, çalışma hayatının en önemli sorun alanlarının başında gelen kıdem tazminatı sorununu, kazanılmış hakları koruyan ve bütün işçilerin kıdem tazminatını garanti altına alan bir fon teşkil etmek suretiyle, sosyal taraflarla istişare içinde çözeceğiz.” Yapılacak düzenleme ile kıdem tazminatı tutarının her yıl için bir brüt maaştan 20 yıl için 6 maaşa indirileceği söyleniyor.

İki büyük işçi konfederasyonu Türk-İş ve DİSK’in kıdem tazminatının genel grev konusu olduğunu söylediklerini biliyoruz.

Ama söylemekle yapmak arasında çok önemli bir fark var. Ulusal İstihdam Stratejisi kapsamında çalışma yaşamını bütünüyle işverenlerin istedikleri doğrultuda organize etmeye çalışan her türlü uygulamaya karşı sendikaların bu kez ortak stratejiler oluşturup karşı çıkmaları gerekiyor. ■

VERDİ'de kadınlar politikalarını belirledi

Alman Hizmet Sendikaları Birliği (VERDİ) 2 milyon üyesi ile sektörün en büyük sendikalarından biri. VERDİ kadınları geçtiğimiz günlerde yaptıkları kadın konferansında birliğin kadın politikalarını oluşturarak, genel kurul için yönetimde yer alacak temsilcilerini de seçti.

Başta batı sendikaları olmak üzere dünyanın pek çok yerinde sendikalar içinde uzun süreden beri kadın yapıları bulunuyor. Alman

Hizmet Sendikaları Birliği de (VERDİ) bu sendikalarından biri. VERDİ'nin 2 milyondan fazla üyesi var ve 1000 farklı meslek grubunu içinde barındırıyor. Uzun süredir de kadınlar birlik içinde örgütlüler. Geçtiğimiz Mayıs'ın 13-15'i arasında Almanya'nın Fulda kentinde kadın politikalarını belirlemek amacıyla III. Kadın Konferansı'ny yaptılar. Farklı ülkelerden kadın sendikacıların da katıldığı konferansta VERDİ kadınları, birlik içinde kadınların güçlendirilmesi, ücret eşitliği, kadın bütçesi, kadın yapılarının özerkliği üzerine konuştular. Konferansın sonunda VERDİ'de kadından ve eşitlikten sorumlu yönetici olarak çalışan **Margret Mönig Reane** (Görüldüğü gibi kadın yapılarının gelişkin olduğu sendikalarda kadınlar seçiyor kadınları), VERDİ'nin aday olmayacağını, emekli olacağını açıklayarak, yerini seçimle gelecek başka bir kadına bıraktı.

Almanya'da bulunan tüm siyasi partilerin kadın temsilcilerinin, Kadın, Gençlik ve Aileden Sorumlu Bakan'ın, dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen kadın sendikacıların yer aldığı konferansta önemli tartışmalar yapıldı. İngiliz Hizmet Sendikası'nın (UNİ) Eşitlik Bölümü Sorumlusu **Veronica Fernandez-Mendez** kendi sendikalarındaki kadın mücadelesine değinerek karar mekanizmalarında yüzde 40 kota ile kadın sayısını nasıl arttırdıklarını anlattı. Küreselleşmenin, sendikaların da küreselleşmesi anlamına geldiğini belirten Mendez, aynı durumun kadın çalışmaları açısından da geçerli olduğunun altını çizerek, sendikal kadın dayanışmasına vurgu yaptı.

Kadın bütçesi arttırılmalı

VERDİ Kadın ve Eşitlik Bölümü'nden **Hannelore Buls**, birliğin 2011'de 10. Kuruluş yılını kutladığını, bu süre

inde kadın politikası alanında da önemli gelişmeler kaydettiğini söyledikten sonra nasıl çalıştıklarını anlattı: *"Farklı görev alanlarında farklı çalışma süreçlerinden geçerek bir kadın politikası oluşturduk. Bu süreçte kişilerin de önemli rolü oldu. Margret Mönig-Reane, kadın ve eşitlik politikalarının temel taşlarının oturtulması için çok çalıştı. VERDİ içindeki beş ana örgütten gelen kadınlar ayrı ayrı yerlerde çok çalıştılar. Birbirimizden fikir ve deneyim alışverişi yaptık, ortak çalışma hedefleri belirledik. Bu çok iyiydi. VERDİ'de karar ve yönetim organlarında kadın kotası mücadelesi en çok zorlandığımız konu oldu. Yönetim organlarında kendimizi kabul ettirmek için çok çaba sarfettik. Bağlı örgütlerde gerçekleştirilen son seçimlerde bu konuda ne kadar başarılı bir çalışma yürüttüğümüz görülmüyor. Kadın sayısını arttırdık, ama bu başarının korunması ve sürdürülmesi de önemli. Yönetimlerdeki kadınlar birbirlerine sıkı bir biçimde kenetlenmeseydi bunu başaramazdık. Bu konuda da Vera Morgenstein'in önemli rolünü unutmamak lazım."*

"VERDİ'de kadınların geleceği ve eşitlik politikaları" başlığı altındaki oturumda konuşan VERDİ yönetiminden Frank Bsirse *"Birlik içinde karar mekanizmaları ve yönetimlerdeki kadın oranını yüzde 50'ye çıkartmaktan mutlu olacaklarını"* belirtti.

Oturumda birlik içinde özellikle genç kadınların desteklenerek onlara sendikada yer açılması gerektiği de söylendi. Sendika çalışmalarında toplantı saatlerinin ve düzeninin ayarlanması, çocuk bakım hizmetlerinin artırılmasıyla kadın katılımının artabileceği de belirtildi. Dilin, tutumların sendikal kültürün değişme zorunluluğu da ortak fikirdi.

Birlikteki kadın sendika sekreterlerinin sayısının artırılması da konuşulanlar arasındaydı. Yaklaşık 100 karar tasarısının sunulduğu Konferans, 2012 yılında yapılacak kadın çalışmaları için kadınlara ayrılan bütçenin artırılmasına dair bir karar tasarısını da genel kurula sunmaya karar verdi. Konferans sonunda **Monika Brandl** ve **Margaretha Müller**'in yönetimde kadınları temsil etmesine karar verildi. ■

Artık Petrol-İş Kadın Dergisinin sayfalarında yeni bir köşe daha yer alacak kadın hareketinin hemen hemen her alanında mücadele veren ve Ankara'da yaşayan Nazik Işık arkadaşımız, bize kadın cephesinde ay ay neler olduğunu yazacak.

TEMMUZ AYINDA NELER OLDU

Bundan böyle, dergimizin her sayısında ayın gelişmelerine kadınların penceresinden bakacağız. Amaç, kadınların yaşamlarını doğrudan ilgilendiren gelişmeleri topluca anımsama. Bir anlamda bir bellek tazeleme ve pekiştirme.

Seçimler Bitti, 78 Kadın Milletvekili Seçilmiş Oldu

2011 Genel Seçimleri 12 Haziran'da yapıldı. 550 koltuklu Meclis'e 78 kadın milletvekili girdi. Bu sayı Cumhuriyet tarihinin rekoru. Ancak, yeni Meclis de kadın erkek eşitliğini sağlamış değil. Kadınlar, hâlâ Mecliste eksik temsil edilen vatandaşlardan. Kadın örgütleri Temmuz ayı boyunca hayal kırıklıklarını dile getirdiler ve Başbakan'a "bu son olsun, önem al" mektupları gönderdiler.

Yeni Hükümette Sadece Bir Kadın Bakan Var

AKP, Seçimlerde geçerli oyların yüzde 50'sini aldı. Yeni Hükümet, Temmuz ayı içinde kuruldu ve güvenoyu aldı. Başbakan Erdoğan, önce Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı, sonra da Milli Eğitim Bakanı olarak altı yıldır bakanlık yapmakta olan Nimet Çubukçu'ya "ustalık dönemi(?)" hükümetinde yer vermedi. Son Kadın Bakanı Selma Aliye Kavaf'ı listelere bile koymadı. 24 bakandan oluşan yeni hükümette sadece bir kadın bakan var: Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin.

Esas Olan Aile: Bakanlıklardan Kadının Adı Silindi

Fatma Şahin, yeni kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bakanı. Çünkü AKP, seçime bir hafta kala bir kanun hükmünde kararname ile neredeyse bütün bakanlıkları değiştirdi, bu arada da Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nı ortadan

kaldırırverdi. Böylece 1990'ların başından bu yana bir bakanlığın adında olsun var olan kadının adı oradan da silinmiş oldu.

Bakan Çelik, Kadının Adını Milli Eğitimden Silmeye Başladı

Yeni Milli Eğitim Bakanı Ömer Çelik de göreve gelir gelmez kadının adını silmeye başladı. "Vatandaşlık ve Demokrasi" ilköğretim 8. sınıf dersi. Bakan Çelik, dersin müfredatından Birleşmiş Milletler'in Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni, Haydi Kızlar Okula kampanyasını, eğitim, sağlık ve benzeri alanlarda cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi için düzenlenecek bir kampanyada kullanılmak üzere konuşma, afiş ve broşür hazırlanması ödevini ve "örgütlenme", "dilekçe", "özel hayatın gizliliği", "konut dokunulmazlığı" haklarını çıkarttı.

Kadın Cinayetleri Bütün Hızıyla Devam Ediyor

Temmuz ayında kadın cinayetleri hız kesmeden devam etti. Gazetelerin üçüncü sayfalarında ve televizyonlarda çeşit çeşit kadın katliamı haberi yer aldı. Kadınların boşandıkları kocaları ya da ayrıldıkları nişanlıları, erkek arkadaşları tarafından öldürülmesi neredeyse sıradan bir olay halinde. En korkunç olay, Tuğba Özbek ve 11 yaşındaki oğlunun eski eş tarafından yakılarak öldürülmesi oldu.

Bakan Şahin'den "şiddete teknik izleme"

Kadına yönelik şiddetle mücadele

AKP'nin en sevdiği kadın çalışması alanı. Temmuz ayı içinde önce Cumhurbaşkanı -AKP eski milletvekili- Abdullah Gül, Devlet Denetleme Kurulu'nu kadına yönelik şiddetle ilgili bir araştırma raporu hazırlamakla görevlendirdi. Ardından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin, basının "kelepçe yasası" adını taktığı bir yasa hazırladıklarını ilan etti. Devletin elinde çeşit çeşit araştırma varmış, 2005'te Meclis Araştırma Komisyonu, 2010'da Meclis Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından hazırlanmış araştırmalar kitap olarak bile basılmış... 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ta 1998'de çıkmış, 2007'de yeniden düzenlenmiş... Yasalar iyi uygulanmıyormuş. Son yedi yılda yüzde bin dört yüz artan kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik şiddeti önlemek için acil müdahale gerekiyormuş. Eylem planı 2010'da bitmiş, yenisi hâlâ yürürlüğe sokulmamış... Kararım, ustalık döneminde işlere sıfırdan başlanıyor.

Olumlu Gelişme-1: Hazır Giyim Sektöründe Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Projesi

Temmuz ayındaki olumlu gelişmelerden ilki, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın başlattığı "Hazır Giyim Sektöründe Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Projesi". Yoğun bir şekilde kadın işçi çalıştıran bu sektörde her beş kadın işçiden sadece ikisi sigortalı. Proje bu nedenle bile önemli. Ayrıca, proje ile psikolojik yıldırma (taciz, mobing) de Bakanlıkça ilk kez denetlenecek.

Olumlu Gelişme-2: ILO'dan Ev İşçileri Sözleşmesi

Dünyada yüz milyonu aşkın temizlikçi kadını, ütücü, aşçı, bahçıvan ve çocuk bakıcısını ilgilendiren Ev İşçileri Sözleşmesi, geçtiğimiz ay ILO'da kabul edildi. Bu alandaki ilk uluslararası sözleşme olan Sözleşme, çalışanların ücret, sigorta, analık, hastalık, mesleki eğitimden yararlanma gibi çalışma haklarını düzenlemeyi öngörüyor. Türkiye'de ayda ortalama 15 ev işçisi temizlikçi kadın yüksekte düşerek yaralanıyor. 2011 yılının ilk 6 ayında yaklaşık 50 kadın bu nedenle öldü. Bu da, Sözleşmenin, özellikle iş kazalarına karşı koruma açısından önem taşıdığını gösteriyor.

Olumlu Gelişme-3: Menekşe üniversiteye başlıyor

Menekşe, ülkemizin maddi güçlük içinde okumaya çalışan binlerce genç kızından biri. Balıkesir Savaştepe'de emekli babası ve şekerden gözleri görmez olan annesiyle yaşıyor. Ödünç kitaplarla çalıştı Menekşe. Dersane yüzü görmedi. Ama üniversiteye giriş sınavlarında çok iyi bir başarı gösterdi. Çok iyi üniversiteler ona burs vermek istiyor şimdi. O ise anne-babasını yalnız bırakmamak için Balıkesir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü seçmeye karar vermiş. Menekşeyi kutluyor, başarılarını sürdürerek binlerce genç kıza örnek olmaya devam etmesini diliyorum. Gelecek sayıda buluşmak üzere,

(*) CHP Kadın Kolları Genel Sekreteri

Kadınlar isteyince yapamayacakları yoktur

Özlem Sindar, Mersin Soda'da çalışan tek kadın üyemiz. Onunla koca işyerinde tek kadın olmayı, çalışan ve çocuklu bir kadının ev hallerini, "her şeye" nasıl yetiştirdiğini konuştuk.

Petrol-İş dalları, ülkenin en batısından en doğusuna, en güneyinden en kuzeyine kadar uzanan, 60 yıldır ayakta olan bir ağaç. İçinde bulunduğumuz sektör itibarıyla üyelerin büyük bölümünü erkekler oluşturuyor. Kendileriyle sohbet ettiğimiz kadın temsilci arkadaşlarımızdan biri, geçtiğimiz günlerde "Kadın işçiler her yerde var. Her işletmede illa ki bir kadın bulunuyor" demişti... Gerçekten de öyleymiş. Mersin Soda'nın tek kadın üyesini tanıtmak istiyoruz sizlere bu sayımızda. Koca işletmede tek bir kadın. Ama o "tek" olmaya alışık.

Özlem Sindar, kimya meslek lisesi mezunu, 13 yıldır laboratuvarında çalışıyor. Geçtiğimiz Nisan ayı başında Mersin Soda ile Kromsan işletmesi birleşiyor. Özlem Hanım Kromsan'da o zamana kadar memur statüsünde çalışırken, işçi statüsüne geçiyor ve sendika üyesi oluyor. Memnun mu bu durumdan? Memnun...

Onu biraz daha yakından tanıyalım... Özlem Hanım evli, eşi de çalışıyor. 10 yaşında bir erkek ve 1.5 yaşında bir kız çocuğu var. Çocuk bakımı çalışan kadınların en önemli sorunları arasında yer alıyor...

Çocuklarına kim bakmış o çalışırken; "Çalışma hayatımın altı yılında annemle karışıklık oturduk, o çok yardım etti bana, oğlumu annem büyüttü." Daha sonra annesi taşınmış yanından, kızına şimdi bir bakıcı bakıyor. Annenin eli üzerlerinden tam çekilmemiş yine de, "Çalıştığım için hâlâ ağır yemekleri annem yapar."

Kadın dayanışması olmayınca yürümüyor bu işler memleketimizde, kreş, gündüz bakım evleri gibi kurumlar "hak gitire" olduğundan, sosyal devletin vazifesini anneler,

kızkardeşler, teyzeler, kısacası ailenin kadın üyeleri sırtlanıyor.

"Annemsiz bu kadar yükü kaldıramazdım." diyor Özlem haklı olarak. Gerçekten de kaldıramazdı, kaldıramıyoruz.

Çalışmaktan memnun yine de, "Kadınların evde oturmasına karşıyım. Sürekli içeride ve dışarda bir şeyler üretmeye çalışıyorum. Çocukları da üretici olmaları için çaba sarfediyorum. 'Bazıları eşin çalışıyor. Sen evde otur çocuklarına bak' diyor. Her şey para değil. Çalışmak insanın sosyal çevresinin de genişlemesine sebep oluyor. Evde oturup bütün gün kadın programlarına bakmak bana göre değil." diyor.

'Hem evde hem işte çalışıyor' denir ya kadınlar için, o da öyle. Çocuk yetiştirmeyi, yemeği, çamaşırını, her türlü işi tek başına yapıyor. Hepsine de yetiştiriyor kendi deyimiyle... "Elimin altında bir erkeğin dolaşmasından hoşlanmam." Eş ne yapıyor peki? Bazen çarşı, pazar işlerini hallediyor.

Büyük temizliğe haftada bir kadın geliyor: "Çoğu kez beraber yapıyoruz işleri. Hem onun çalışmasına da katkıda bulunmuş oluyoruz." Görüldüğü üzere başka bir katkı da yine bir kadından geliyor.

Sosyal ilişkileri ben organize ederim

Evdeki işler böyle... Ya işyerinde? Sabah 8.30'da işe başlıyor, 18.00'da işten çıkıyor. İşyerinde vardiya sistemi var, ama tek kadın olduğu için "pozitif ayrımcılık" yapılmış, gündüz vardiyasında çalışıyor, gece işlerini vermiyorlar ona. O kadar erkek işçi arasında tek kadın olmak zor olmalı, diyor...

İtiraz ediyor. "Ben yıllardır çalıştığım yerde tek kadın olarak çalıştım. Arkadaşlarımla abla kardeş, abi kardeş gibiyiz. Memur olarak çalıştığım da böyleydi. Tek kadın olmak çok avantajlı. İşyerindeki sosyal ilişkileri hep ben organize ederim. Düğün törenlerini, sünnet törenlerini, emekli olanlar için veda törenlerini ben hazırlarım. Bebeği olanlar için ne zaman ne alınacak, ayrıca cenazelerde dayanışma, yardımlaşma nasıl sağlanacak, bunlar da benim işim. Bu tür şeyler insanları birbirine bağlar." Arkadaşları halledemedikleri pek çok konuyu ona danışırlarmış. İşyerinin kıymetlisiymiş yani.

Sendikaya gidip geliyor mu peki?

Temsilcilik odası Mersin Soda'da olduğu için arada epey bir mesafe varmış, öğle arasında gidemiyor. Akşam da çocuklar küçük olduğu için onlarla ilgileniyor. O nedenle zamanı çok az. Sendikal çalışmalara aktif bir biçimde katılmıyor; ne olup bittiğini arkadaşlarına soruyor, "Tüm gelişmelerden haberdarım ama." diyor.

Çocuklar biraz daha büyüsün, daha aktif bir sendika üyesi olabilecek...

Hafta içinde iş ve ev arasında mekik dokuyor. Tatil günlerinde de tatili yok gibi. Anlattıklarından ben öyle anlıyorum, yoksa şikayeti yok, sadece "yapılması gerekenleri yapıyor" o. Cumartesi günü evin temizliği, çamaşırını ugraşılıyor. Pazar günleri ise çocuklarla ilgileniyor, bazen pikniğe gidiyorlar, kimi zaman yemeğe çıkıyorlar ailecek. Özlem'lerin bir de zeytinlikleri var, oraya da gittikleri oluyormuş zaman zaman. Yaz mevsiminde bir başka dinlenme olanağı bulunuyor, deniz kıyısı olan kentlerin birçoğunda olduğu

Özlem Sindar

gibi; denize gitmek. Onlara spor, çocuklara eğlence...

Özlem sizin de anlattıklarından anlamış olacağınız üzere yaşama bardağın dolu yerinden bakan bir kadın. "İyi diyelim de iyi olalım" sözünden hareketle olumlu düşünüyor. "Türkiye'de kadın olarak yaşamaktan memnunum. Yakın çevremde kendimi ispatlamış biriyim. Çocukluktan itibaren çalışıyorum. Amcamın kırtasiye dükkanında ona tatillerde yardım etmekle başladım işe. Ailemden de eşimden de baskı görmedim. Belki bu bir şans belki de kendi ayaklarım üzerinde durmaya çalıştığım, kimseden bir şey beklemediğim için kötü hareketlerle karşılaşmıyorum. Tüm çalışan kadınlara kolaylıklar diliyorum. Kadınlar isteyince yapamayacakları yoktur. Kendilerine güvensinler." [n.a]

**Gebze'den kadın
temsilci arkadaşlarımız
umutlu ve kararlılar:**

“Biz her şeye varız”

Emek Nalbant, Tülay Kuş, Nihal Tükenmez, Gebze Şubesi'ne bağlı Mecaplast ve Betsan'da yeni dönemde temsilci seçildiler. Onlarla kadın temsilci olma halleri üzerine söyleştik... Çok yeni olmalarına rağmen kadın çalışanların sorunlarını iyi biliyorlar ve bu alanda önemli adımlar da atmışlar. Ama yapmak istedikleri de çok... Ortak sorunlar çerçevesinde kadınları bir araya getirmek, kadınlar için özel eğitimler düzenlemek bunlardan bazıları...

Necla Akgökçe

Kendinizi tanıtır mısınız, nerede çalışıyorsunuz, ne iş yapıyorsunuz?

Ben Tülay Kuş. Betsan'da üretimde çalışıyorum. Evliyim, şu anda çocuğum yok.

Ne üretiliyor Betsan'da, siz üretimde ne yapıyorsunuz?

Tülay: Her türlü bant, yapışkan medikal ürünler; yara bantları, serum bantları, serum pedleri türünden ürünler üretiyoruz. Ben de yara bandı üretiyorum. Yara bandının oluşumunu sağlayan ürünleri makineye yerleştiriyoruz, düğmeye basıp makineyi çalıştırıyoruz. Daha sonra da ürünlerin kontrolünü yapıyor ve poşetlere yerleştiriyoruz. Bizden sonra paketlemeye gidiyor ürün.

Betsan yeni örgütlenmiş bir işyeri, kaç kişi çalışıyor? Kadın üye sayımız da fazla sanıyorum, kaç kadın var?

Evet, 2011'in birinci ayından beri örgütlüyüz. İdari personel de dahil olmak üzere toplam sayımız 200 kişiyi geçiyor; üretimde çalışan 156 kişi vardı. Ama işten çıkarmalar oldu, şu anda üretimde çalışanlar olarak sayımız 125 civarında sanıyorum. Kadın sayısı da 40'ı geçiyor. Son günlerde iki kadın arkadaşımız işten ayrıldı. Bir de Tuzla'da Salve işyeri var. Orada da estetik bandajlar üretiliyor, ayrı bir bölüm, ama bize bağlı olarak çalışıyorlar. Orasıyla birlikte üretimde çalışanların sayısı yine 150'yi buluyordur. Oradakilerin çoğu kadın.

Ücretler ne düzeyde?

Ücretler son derece düşük. Zaten bizi sendikalaşmaya iten neden biraz da ücretlerin çok

düşük olmasıydı. İş ortamımız çok kötü değil, yoksa bize değer de veriliyor, bunlardan şikayetçi değiliz. 15 yıllık bir çalışan bile asgari ücretin çok az üstünde alıyor. Bizi bu çok sıkıntıya düşürüyordu. Sendikali olduktan sonra elbette pek çok şey fark etti.

Neler fark etti?

Sembolik de olsa sosyal haklarımızda iyileşmeler oldu. Yakıt ve tatil paralarımız şu anda çok yüksek değil, ama onların var olması bile bizim için önemli. Bu arada biz bir işveren değişikliği de yaşadık, sendikalaşma kolay oldu, eski dönemde daha zordu.

İşyeri temsilcisisiniz, nasıl geldiniz bu göreve, siz mi istediniz önerildiniz mi?

Sendika bana önerdi. İlk başta çekimser kaldım, çünkü hiçbir zaman böyle bir örgütlenme içinde bulunmamıştım. Çevremde de bir örgüt-

lenme deneyimi yoktu. Ne arkadaşlarım, ne yakınlarım örgütlü işyerinde çalışıyorlardı. Ama başkan beni ikna edecek sözler söyledi... O şekilde ben bu işin içine girdim. Arkadaşlarım da beni desteklediler.

Kadınların var olduğu bir işyerinde temsilci seçildiniz, kadınların erkeklerden farklı olarak kendilerine özgü problemleri var, problemlerini size iletiyorlar mı, kadınlar açısından bir ferahlık getirdi mi seçilmeniz?

Ferahlık getirdiğine inanıyorum. Erkek temsilci arkadaşlarımıza söylemekten kaçındıkları bazı sorunları benimle rahatlıkla konuşabiliyorlar. Bir kadın olarak benim seçilmemi desteklediler. “Kadınların bu kadar fazla olduğu bir işyerinde bir kadının temsilci olması bizi mutlu etti” dediler. Memnunar. Dolayısıyla ben de memnunum.

Size gelip bazı özel sorunlarını açabiliyorlar mı?

Elbette, konuşuyoruz. Örneğin bir kadın arkadaşımız eşinden ayrılmıştı. Ayrılmadan doğan evle ilgili bazı sorunları vardı, bu arada işyerinde de sorunlar yaşadı. Eşiyle yaşadıklarını bana daha rahat anlatabildiği için anlattı, ben de bunu şeflere bildirdim. Onlar da arkadaşımızın içinde bulunduğu durumu dikkate aldılar. Çözümüne ulaşmamız daha kolay oldu.

Evliyim dediniz, eşiniz sizi evde ve sendikal çalışmalarınızda destekliyor mu?

İşten sonra evde de çalışmak kadınlar için elbette kolay değil. Yapı olarak çok narin olduğum için çabuk yoruluyorum. Ama eşim bana

Tülay Kuş

son derece yardımcı oluyor. Eve geldiğinizde size yardımcı olan bir eşiniz yoksa çok daha fazla zorlanırsınız. Eşi ev işi yapmayan, çocukları olan kadın arkadaşlarımız da var; onların durumunu gördükçe çok üzülüyorum. Hatta bazılarının eşlerine haber yolladım yardımcı olsunlar diye. Aynı yerde çalışıp, eve gittiğinde eşinden iş bekleyen arkadaşlar da var. Eve beraber gidiyorlar, kendi kahveye çıkıyormuş mesela, eşine "yemek hazır olunca beni çağır" diyormuş. Böyle sorunlar yaşayan arkadaşlarımız da var... Ulaşabildiklerime haber yolluyorum.

Siz de yeni temsilci seçildiniz, bu süreci anlatabilir misiniz?

İsmim **Emek Nalbant**, Mecaplast işçisiyim. Aynı zamanda fabrikadaki üç temsilciden biriyim. Bu seçimler Mecaplast'ın üçüncü dönem seçimleriydi; biz de seçimle göreve geldik. Ekip olarak çıkmaya karar verdik. Öncesinde bayağı bir tartıştık, kadın olsun mu olmasın mı, olunca ne olur? diye. İstediklerimiz bir şeydi, olumlu bakıyorduk. Beni uygun gördü arkadaşlar, seçime girdik ve kazandık. Şimdi devam ediyorum.

Ne zamandan beri işyeri temsilciliği görevini yürütüyorsunuz?

11 Mart 2011'den beri temsilcilik devam ediyor.

Mecaplast'ta da kadın fazla, siz de asgari ücretle çalışıyorsunuz, bunun nedenleri ne olabilir sizce?

Emek: Bizim fabrikanın genelinde ücretler düşük. Ben altı yıldır çalışıyorum, asgari ücretten biraz fazla alıyorum. Önümüzdeki sözleşmede biraz yükseltmeyi düşünüyoruz.

Tülay: Bizim ücretlerimiz düşük, ama çalışma şartları kadınlara uygun olduğu için kadın arkadaşlar burayı tercih etmişler.

Sizde de vardiya sistemi yok muydu?

Tülay: Yeni başladık vardiyalı çalışmaya. Yıllarca tek vardiya çalıştık.

Emek: Evet kadınlar tek vardiya olmasına bakıyorlar genellikle işin. "Asgari ücretin üç aşığı beş yukarısını alırım nasılsa, saatleri bana uysun, aylık cebime bir miktar da girsin, bu yeter" diye bakıyorlar. Bir de kadınlar kendi ücretlerini eve katkı olarak görüyorlar. Kadının birey olmasından kaynaklanıyor bu durumlar. Ataerkil

bir toplumda yaşıyoruz, baba çalışır onun eline bakarsın, kocanın eline bakarsın temel durum bu. Evde iki, üç bir şey tüccara üretirsin ya kadın dışarıda 12 saat çalışsa bile ona benze-tiliyor kadın çalışması. Ama sen ömrünü veriyorsun, kadının çalışması da temel bir çalışma. Bazen eşler- erkekler- çalışmıyor mesela. Sadece kadının çalışmasına bakıyor aile.

Kadın temsilcisiniz, tacizden emzirme iznine, çocuk bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine kadar kadın çalışanların farklı sorunları var, siz kadın temsilci olarak bu konularda bir şeyler yapmayı düşünüyor musunuz, kadın arkadaşlarınız size bu türden şikayetler iletti mi?

Size bir şey söyleyeyim mi; üye iken daha çok şeyler yapabiliyorsunuz ama temsilci olunca sınırlı oluyor çalışmalarınız. İşyerindeki kadınları iyi tanımak gerekiyor önce. Ben esasında kadın ve erkek ayrımı yapmak istemiyorum. Yapılması gereken çok önemli şeyler var. Ama birlikte adım atmanız gerekiyor, yoksa tek başınıza yaptıklarınız bir anlam ifade etmez. O da kadınların birliğinden geçiyor. Kadınların evden çıkması zor oluyor, direnişe gideceğiz mesela "eşim izin vermez" diyor. Bir kısır döngü var, öncelikle onu kırmak gerekiyor.

Sendikal mücadelenin genel sorunları dışında kadınları bu mücadeleye katmak için onlara ait sorunlar konusunda aklınıza gelen çözümler neler?

Bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık vermek gerektiğini düşünüyorum. Kadın sağlığı ile ilgili bir program hazırlansa ve sendikada verilse, iyi olurdu. Ya da belki de öncelikle kadın arkadaşlarımızın talepleri neler, onlarla bir araya gelip, kadın kadına bir konuşma yapmak lâzım. Daha sonra o ihtiyaçlar üzerinden bir çalışma yürütü-biliriz. Örneğin bizim işyerimizde yine bir kadın arkadaşımız hamile, yarın başka birisi aynı du-rumda olacak. Ben en azından organize sanayi bölgesinde ortak bir kreş olması gerektiğini düşünüyorum.

Tülay: Ben de aynı şeyi düşünüyorum. Çalışan kadınların en önemli sorunu kreş. Çocuk bakımı önemli.

Emek: Çocuk hasta, ustasından izin alamıyor mesela kadın, onlar için iş daha önemli. Oysa bir çocuktan daha önemli ne olabilir? Zaten bütün gün çalışıyor kadın ondan sonra evde iş, sonra çocuk bakımı... İşyerine yakın bir yerdeki kreş, kadınların yükünü biraz da olsa hafifletir.

Tülay: Evet bizim işyerinde de öyle; çocuğun kime bırakılacağı, kadınların en önemli sıkıntısı. Bu yıl yeni bir vardiya sistemine geçtik. Bir arkadaşımızın çocuğu bakıcıda, ama bakıcı 20.00'dan sonra çocuğa bakamayacağını söylemiş, ne yapacağını şaşırdı. Durumu müdürümüze anlattım "Ona bir tolerans tanırsak arkası gelsin" dediler. Biz burada arkadaşlarımızdan hangisinin daha çok ihtiyacı olduğunu biliyoruz. "Kiminin kayınvalidesi, kiminin görümcesi baki-

yor çocuklarına, bakıcıya bağlı bir tek arkadaşımız var, bakıcı da bakmıyor. Bir sorun çıkarsa temsilci olarak bize gelirsiniz" diye konuşarak "arkası gelir" endişesini giderdik. Müdürü ikna ettik, sorun çözüldü.

Emek: Bizim işyerimizde üç kişilik bir aile var. Karı koca çalışıyor. Vardiyaalarını ona göre ayarlıyorlar. Ama arada bir buçuk saat bir fark var. O sırada çocuk evde yalnız kalıyor. Vardiya bir kaysın, ya da bir işleri çıksın, hemen çocuğu ne yapacağız endişesine kapılıyorlar. Çok zor durumlarda kalabiliyor insanlar. Bu özel bir sorun değil, herkesi ilgilendiren bir mesele.

Mecaplast'a yeni işçi alındı, dediniz, nasıl işçiler bunlar, sözleşmeli ya da geçici mi, hangi statü ile girdiler?

Emek: Kriz döneminde bizim fabrikada sözleşmelileri çıkardılar, daha sonra tekrar aldılar. Onlar arasında kadın arkadaşlar da vardı. Ama montaj bölümüne yeni çok genç kadınları aldılar. Hatta çok küçük kızlar var aralarında. Geçici değil. Geçici çok fazla yok şu sırada 13 kişi filan var.

Peki sizinle kadın arkadaşlar özel bir takım meselelerini paylaşıyorlar mı?

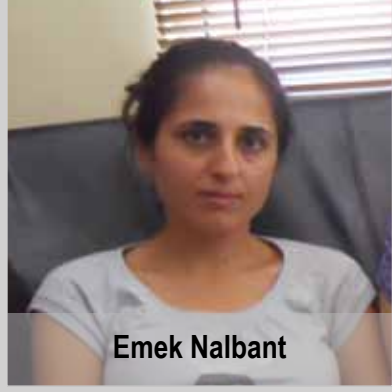
Paylaşıyorlar. Bizim orada kadına özgü sorun yok aslında... İstekleri genel istekler oluyor. Zaten şöyle bir durum var; ben Mecaplast'ı deyim bütün kadınlar Meca2'deler, bu nedenle bizim aramızda biraz da iletişim sorunu var. Bir telefon kadar yakınım ama sürekli onların yanında değilim. Ama bir ihtiyaçtı kadın temsilci, herkes söylüyordu; bir kadın temsilci istiyoruz diye. Şöyle sorunlar var mesela: "Tuvaletler çok pis, bir kadın temsilcimiz var, söyleyelim halletsin" diyorlar. Kendileri çekiniyorlar söylemeye. Ben gidiyorum, konuşuyorum.

Belirttiğim gibi daha çok yeniyiz; sadece kadınlara yönelik bir toplantı yapmayı da düşünüyorum. Kadınlar gelsin, başbaşa oturup, eteğimizdeki taşları dökelim, birlikte ne yaparız, ne ederiz, onu konuşalım istiyorum. Bunu örgütlülüğü bölmek gibi algılamamak lâzım, kadınlar, birbirleriyle daha rahat konuşuyorlar, erkekler olunca çekiniyorlar, isteklerini ifade edemiyorlar. Bu ay bizim izin sürecimiz, tatilden sonra yeni komitemizi kuracağız. Aralık ayına kadar taslağımızı gözden geçireceğiz. O zaman arkadaşlarla da daha sıkı işbirliklerimiz olacak.

Biz nasıl bir destek olabiliriz, mesela kadın üyelerimizi güçlendirici ayrı bir eğitim iyi olabilir mi?

Tülay: Bence çok iyi olur. Bu, benim de düşündüğüm, arzu ettiğimiz bir şeydi. Zaten ben de teklif edecektim. Buna çok ihtiyaç var. Arkadaşlara eğitimle ulaşılabilirliğini düşünüyorum.

Emek: Çok iyi olur. Ben zaten böyle bir eğitim çalışması planlıyordum, bu konuda neler sunabilirsiniz bizlere diye sizden yardım isteyecektim. Siz bildiklerinizi aktarın, biz bildiklerimizi herkese aktaralım.

Emek Nalbant

Eğitimin içeriği sizce nasıl olmalı?

Emek: Sağlık eğitimi mesela, işçi kadının işyerinde ne tür hakları var mesela.

Tülay: Evinde de ailesinde de kadınların ne tür hakları var, bunlar da bilinmeli.

Nihal Tükenmez: Çünkü kadın demek iki kat sorumluluk demek, evde de çalışma yaşamında da her iki alandaki haklarını da bilmeli kadın. Bilinçlenmeli.

Yalnız iş hayatından kaynaklanan sorunlar değil diyelim ki bir kadın boşanıyor, ya da evleniyor, evlenmeden, boşanmadan kaynaklanan haklar konusunda da yardımcı olmalıyız bence, siz ne düşünüyorsunuz?

Tülay: Ben zaten az önce tam da bundan bahsetmek istedim. Yalnız çalışma hayatında değil, sosyal hayatın her alanında kadın üyelerimizin haklarını bilmeye ihtiyaçları var, bu konuda da bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı. Her konuda, ama her konuda bilinçlendirilmeli kadın arkadaşlarımız.

Size gelelim, hoş geldiniz kendini tanıtmakla başlıyoruz söyleşilere...

İsmim **Nihal Tükenmez** ben de Betasan Tuzla'da işyeri temsilcisiyim. Sağlık malzemeleri üretiyoruz. Üretimde çalışıyorum. Biz işin dokuma kısmındayız, bandaj ve sargı bezi üretiyoruz. Dokuyoruz, işlemden geçiriyor ve paketliyoruz. Sterilize olan ürünlerimiz var, onları da sterilize ediyoruz. Yani ürün iplik olarak gelip, paketlenmiş olarak bizden çıkıyor. Daha sonra bu ürünler diğer fabrikaya gönderiliyor. Elinizi burkduğunuzda kullandığınız bandajlar var ya, onlar işte. O bandajların her türlü, ince olanı, kalın olanı, koton, krep olanı, her boy ve ebatta sargılar...

Çalışma koşullarınızı biraz anlatın, evli misiniz, çocuğunuz var mı?

Yaklaşık beş senedir Betasan Salve'de çalışıyorum. Paketleme bölümünden sorumluyum. Çalışma saatlerim 08.00-16.30 arası. Sabah Saat 8'de gidip dört buçukta evde olduğum için oğlum pek sorun yaşamıyor. Ben aynı vardiya ya gidiyorum hep. İki senedir böyleyim. Evliyim, bir oğlum var. Oğlum beşinci sınıfı bitirene kadar bir arkadaşım ilgilendi onunla. Küçük yaştan itibaren kendi kendine bakmayı öğrenmiş

bir çocuktu. Evde kendini oyalamasını bilen bir çocuktu, ilkokuldan sonra yardımcıya ihtiyaç duymuyoruz artık.

Üretimde kadınlar mı çalışıyor?

Nihal: Bizde Tuzla'da öyle. Dokuma bölümünde 21 kadın var. Üç tane de erkek çalışıyor. Bir müdür ve üretim şefimiz var. Erkekler vardiya ustaları. Makinenin bakımını yapıyorlar. Betasan'la Salve daha önceden ayrı bir kuruluş değilmiş. Daha önce sadece bant üretiyormuş. Pazara açıldıktan sonra ameliyatlarda kullanılan bezler, sargı bezleri, gazlı bezler, korseler ve bandajlar üretilmeye başlanmış. 100'ün üzerinde çeşit var. Yaklaşık yedi-sekiz senelik bir firma... İki sene önce el değiştirdi. Hâlâ dokuma kısmını Salve yapıyor, bant kısmını Betasan, birbirlerine bağlı ama ayrı şeyler üreten fabrikalar.

Ücretler nasıl?

Asgari ücretin biraz üstünde, 700 TL ile 720 TL arasında değişiyor. Ben beş senedir çalışıyorum, ama iki senelik çalışanla aynı ücreti alıyorum mesela. Benden sonra birçok makine alındı, biz makinelerin eğitiminde de bulunduk, onları kullanmayı da öğrendik. Makine tamiri bile yapıyoruz. Bakımını da yapıyoruz, en ufak şeyde "usta gel, tamir et" demiyoruz. Oluşumundan beri orada olduğumuz için biliyoruz. Vasıfsız bir eleman gibi değerlendiriliyoruz ama yine de. Daha önce mutfak işini de biz yapıyorduk. Sendikadan sonra bir mutfakçı alındı.

Temsilcisiniz, nasıl temsilci oldunuz size önerildi mi, siz mi talip oldunuz?

Babam Betasan'da çalışıyordu ben onun aracılığıyla girdim işe. İlk başta babam bana "sendikaya gireceğiz siz de Salve ayağı olarak katılırmısınız?" diye sordu. Biz de "evet" dedik. Önce kendi aramızda konuştuk, zor şartlarda çalışıyorduk. Sosyal haklarımız olmadığı gibi, gerektiğinde mutfakta yemekleri kendimiz hazırlıyorduk; bunun karşılığında da asgari ücret alıyorduk. İlk sendikacı olduğumuzda başkan beni çağırdı, "Böyle bir görev vermek istiyoruz, kabul eder misin?" dedi. Memnuniyetle kabul ederim, dedim. Sendikanın kabul edilme aşamasında bir komite kurulmuştu, ben onun içindeyim başlangıçtan itibaren. Benim çalıştığım fabrikadaki arkadaşlarımızın çoğu daha önce hiç çalışmamış, küçük yaşta evlendirilmiş, çocuk sahibi olmuş kadınlar. Birbirinin akrabası olan insanlar. Ustalar genellikle kendi akrabalarını işe almışlar. İlk etapta temsilciyi kendilerinin seçmesi gerektiğini, başkasının da bu işi yapabileceğini söyleyenler oldu ama biz çalışınca işi iyi yapacağımıza ikna oldular. Şu anda bir sıkıntı yok. Ama her şeyi sendikanın yapacağına dair bir inanış var. O nedenle sendikanın ne olduğunu arkadaşlarımıza anlatmamız gerekiyor. Üyelere yönelik eğitim gerekiyor. Sendikalaşma elbette iyi oldu artık işveren de yeni bir uygulamayı gerçekleştirmeden önce işçilere

soruyor, "biz şöyle bir şey yapıyoruz siz ne diyorsunuz?" diye bunu temsilciler vasıtasıyla yapıyorlar.

Kadın arkadaşlarımız size özel sorunlarını iletiyorlar mı, sendikanın bunu çözebileceğini düşünüyorlar mı?

Çok özel şeyleri işyerinde paylaşmayabiliyorlar. Ama bir kadın arkadaşımız gece eve nasıl gideceğim, servis koysunlar diyebiliyor. İş kıyafetlerini giyerken veya soyunurken erkek iki dakikada giyiniyor çıkıyor. Kadın mesela bir saatte eşarbını yapmak zorunda kalıyor. Kadınlar için giyinme süresinin daha uzun olmasını istiyorlar mesela. Beyaz iş kıyafeti giymek zorundayız mesela hijyen için ama bu bazı dönemlerde sorun oluşturabiliyor. Erkeklerden farklı olarak kadın çalışanların bazı zorlukları var. Ayrıca işveren bir erkekten masasının üzerine toplamasını, temiz bırakmasını istemiyor ama bir kadın aynı şeyi yaptığında "Sen kadınsın niye dağınık bırakıyorsun, evinizde de mi böylesiniz?" diyebiliyor. Evde bir erkek yemek yiyor mesela öyle bırakıyor eşi topluyor arkasını. Kadın öyle değil, işi o da yapsa sen toplayacaksın. Bu adaletsizlik. Mesailerde de zorluk çekiyorlar. Mesela iki küçük çocuğu olan kadın arkadaşımız var. Mesailere kalmak istemiyor. Eşiyle vardiya uyuşmuyor, annesi de hasta çocuklara bakamıyor. Bu tür sıkıntılar tabii ki kadınlara özgü sıkıntılar. Eşleriyle sorunlu olan insanlar oluyor, ayrılık aşamasında olanlar var bu çok büyük bir sorun. Bu konularda da mesela sendikanın avukatı yardımcı olabilir. Avukatlık desteği istemiyoruz ama yol gösterir belki. Çünkü bu zamanlar insanın en ürkek olduğu zamanlar, karar veremiyorsun, verdiğinde yanlış mı doğru mu yaptın diye kendini sorguluyorsun, hem hukuksal hem de psikolojik desteğe ihtiyacın oluyor. Ben kendimi bir erkekle eşit görüyorum, ama toplum böyle görmüyor.

Toplumda kadınlarla erkeklerle ilgili beklentiler farklı değil mi?

İşyerinde de bu bariz. Eskiden fabrikada temizlik yapan biri yoktu. Temizlik işlerini kadınlar yapıyorlardı. Erkek tuvaletlerini bile kadınlar temizliyordu. Özellikle kurumsallaşmadan önce bu böyleydi. Oysa ne iş için girdiysen onu yapmalısın...

Dergimizi gördünüz mü?

Evet okudum. Adreslerimizi verdik ama evlerimize gelmedi henüz. Şubeye her geldiğimizde bakıyor ve alıyor. Yenisi geldiğinde şubeden alıyorum, işyerinde mutfaka koyuyorum. Kadın arkadaşlar canı sıkıldıkça okuyorlar. Çocuk dergisi için de aynı şeyi yapıyorum.

Nasıl buluyorsunuz dergiye, içinde neler olmalı, sizce ?

Nihal: Dergi genel olarak işçi kadınların mücadelelerini anlatıyor. Bazı söyleşileri iyi buluyorum. Ama sağlık sayfaları daha fazla olmalı.

Soru-cevap şeklinde sağlık bilgileri verilebilir. Haklar konusunda da öyle. Kadınların çok fazla sorunu var. Fabrikada değil belki ama ben çevremden biliyorum. Ekonomik özgürlüğü olmayan, çalışmadığı için eşinden dayak yemesine rağmen sesini çıkaramayan ve buna katlanmak zorunda olan çok kadın var. Bunlara da hitap edip güçlendirmesi lâzım derginin. Bu dergiyi okuduğunda kadın, "ben de artık buna son demeyim" diyebilirdi.

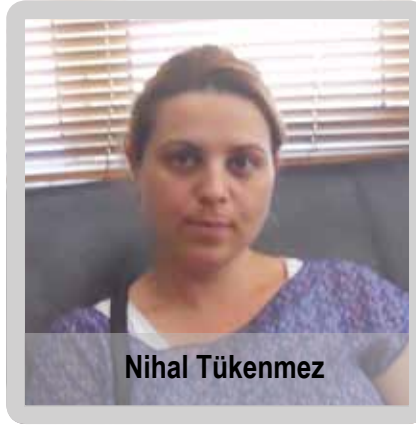
Temsilcilik nasıl gidiyor?

Yeni olduğumuz için çok sancılı geçti çok. Mutfak düzenlemesi bile zamanımızı aldı, sendikal anlayış yeni yeni oturuyor. İşveren de istedikleri var, belli çerçevelerde onları da iletmemiz gerekiyor. "İş sağlığı iş güvenliği" uzmanı kendi güvenliğimiz ve sağlığımız için işyerinde bazı kurallara uymamız gerektiğini söylüyor. Sendikalı olmak demek, kurallara uymayacaksınız demek değil. Bu aşamada çok sorun yaşanıyor. Kendi sağlığımız için güvenlik ayakkabısı giymek zorundayız. Bu bile bazen zor kabul görüyor. İşimiz dokuma olduğu için çok fazla toz var. Çok kaliteli maskeler aldık. Ama arkadaşlarımız nefes alamadıkları için baygınlık geçirdiklerini söylüyor. Haklılar da, klima yok çünkü; en üst kat çok sıcak oluyor. Toz var, güneş var, camlardan vuruyor. Bir de burnu da kalın maske ile kapatınca, kötü oluyor elbette.

Mücadeleye belki de klimadan başlamak gerekiyordu...

Evet bence de. Ama yine de pek çok zorluğu aştık. Dokuma fabrikası olduğumuz için iplik dışarıdan geliyordu. Onu kamyonlardan indiriyorduk, dört kadın arkadaşımız, dört kulağından tutup koca çuvalı yukarı taşımak zorunda kalırdı. Ben de dahil tüm kadınlarda bel fitiği oldu. Sendikadan sonra vinç yapıldı, artık çuvalı biz taşıyoruz. Mutfakçımız, temizlikçimiz yoktu bu da sağlandı. Mutfak düzenlendi, boya badana yapıldı. Yemekler çok kötüydü; o da düzeltildi. Bunların hepsi oldu.

Emek: Benden memnunar mı bilmiyorum. Benim seçime girmem erkekler tarafından -aralarında bazı kadınlar da vardı ama azdı- çok iyi karşılanmadı. "Kadının ne işi var temsilcilikte?" şeklinde bir memnuniyetsizlik yarattı. Yok "Daha fabrika oturmamışmış, kadınların sorunları mı varmış canım" dediler. Erkekler dururken neden bir kadın temsilcilik yapıyor? diye söylenenler de oldu. Hâlâ da kalıntıları var. Çok çetin geçti süreç. Seçildikten sonra da "Temsilcin var ya ona söyle yapsın" ya da "temsilci değil misin, yap o zaman" dediler. Erkeklerin temsilciliğine bir şey demiyorlar. Sorun olan benim. Ben daha çok erkekleri aldım karşıma. Kadınlardan birkaç kişi vardı ama fazla değildi. "Mecaplast şu an için bir kadın temsilciye hazır değil" dediler, "Sen hazır değilsin" de dediler en nazik şekliyle. Altı yıldır burada çalışıyorum, niye hazır olmayayım?

Nihal Tükenmez

Bunun hazırlığı neymiş ki

Evet, nedir bunun hazırlığı. Temsilcilik masaya yumruk vurmakmış. Bizim müdürümüz biraz küfür eder. Şöyle dediler "Ya Emek'e de küfür ederse, kadını nasıl kaldırır?" Bunun kadını erkeği mi var, küfür iyi bir şey değil, kimse kimseye küfür etmesin zaten... Ediyorsa da kendimizi savunmasını biliriz. Diğer yandan da bana edilen küfür size de edilmiş demektir. Tek başıma bana edilmiş değildir, bizedir küfür. Kadınlıktan vurdular yani...

Emek koca kolileri kaldırıyor da....

Evet, bir küfürü mü kaldırmayacağız? O kadar bağnaz olanlar var ki...

Mecaplast'ta kadın arkadaşlarımızın sayısı çok, biz de buradan yola çıktık zaten. Benim yanımda çalışan kadın arkadaşım var, komite içinde konuşuluyor "Emek temsilci olsun mu, olmasın mı" diye... Kimseye söylemeden ona söyledim. Arkadaşım ağıladı. Ağıladı yaaaa. "Ben böyle bir şeyi ne kadar zamandır bekliyordum, bunu en iyi sen yaparsın" dedi bana. O kadar üzülürdüm ve aynı zamanda da sevindim ki... Her şeyi içine atıyor kadınlar, neye ihtiyaçları var, bunu bile söyleyemiyorlar. Böyle şeyleri kadının istemesine müstehcen bir şeymiş gibi bakılıyor. Bir kadın danışman, -psikolojik danışmanlık yapan- olsun isterim fabrikada, hatta temsilciliğe bile gelmesin arkadaşlarımız oraya gidip konuşsunlar; benim şu sorunum var, desin. Bu yolla bilinçlendirme çalışmaları da yapılabilir.

Nihal: Evet, evet. Haftanın birkaç günü, Gebze Şube'de de olabilir. Çünkü ailesiyle, çocuklarla sorunları olabilir arkadaşlarımızın.

Petrol-İş'teki kadın çalışmaları açısından önerebileceğiniz şeyler var mı?

Emek: Şu an için zaten yola yeni çıktık. Biz daha bir araya gelip oturup konuşmadık. Gebze'de diğer işyerlerini de işin içine katıp ortak bir şeyler yapabiliriz. Ben o kadar dar kapsamlı bakmıyorum...

Nihal: Evet Petrol-İş işyerleri arasında kadınların çalıştığı ama kadın temsilci olmayan yerlerde çalışan kadın arkadaşlarımızı da içine alan bir toplantı iyi olur.

Emek: Bence Petrol-İş'e ait işyerlerinde temsil-

ciler içinde bir kadın olması zorunluluk haline gelsin artık. Kadınlar işyerlerinde yok sayılıyor. İşe yaramaz, sinik, ağzı laf yapamaz, patronun karşısına çıkabilecek güce sahip olmayan üyeler olarak değerlendiriliyorlar... Bu önyargıların kırılması gerekiyor. Bana bile "Emek ağlar yapamaz" dediler.

Öyle mi peki, ağlar mısınız?

Hayır canım, ne alakası var. Ben kolay ağlayan biri olmadığım gibi, müdürün lafına alınacak biri de değilim, konumumu ve neyi temsil ettiğimi gayet iyi biliyorum. Kadını eziklikten kurtarmak gerekiyor. Her şeyi zorunluluk haline getireceksin, sonra da paşa paşa karşlarına çıkacaksın...

Tülay: Her şey bilinçlenmeden geçiyor. Erkek arkadaşlarımızı da eğiteceksin bu konularda.

Emek: Eğitimler yapıldığında insanlar genellikle 'işim var, gelmesem olur mu? Bitse de gitsek' ruh hali içinde oluyorlar, öncelikle bunları aşmak lazım. Daha ilginç hale getirmek gerekiyor.

Nerede olsa, hangi saatlerde olsa eğitimler etkin olur?

Nihal: İş saatleri içinde toplantılar olursa bence gelirler. Ama bunun dışında olduğunda, "çocuğumuz var, işim var, eve gideceğim yemek yapacağım" diye mazeret bildirip gelmemeye çalışıyorlar. Bir taraftan haklılar da tabii... Çok az zamanımız var kendimize ayıracak biz kadınların. En azından bir gün kadın üyelerle birlikte erkek üyeler olmadan, bir uzman eşliğinde bir toplanalım, diyorum. Konuşalım sohbet edelim. Ben bunu çok istedim. Kadınlarda kendini ifade etme zorluğu var. Diyelim ki kadın o gün aylık periyodunu yaşıyor, paketleri kaldırmakta zorlanıyor. Bunu bir erkeğe söylemekte güçlük çekiyor. Bana söyledikleri zaman daha rahat oluyor. Bu arkadaş yapmasın başka arkadaşımıza verelim diyorum, kısa ve öz... Böyle şeyler de var. Kadınlar her yerde var artık. Kadın çalışan olmayan yerde bile mutfakçılar mutlaka kadın.

Emek: Kadınlar var doğru ama yokmuş gibi görülüyor. Ortak bir şeyler yapalım. Süreç içinde geliştireceğiz, kadın temsilci olmanın altını dolduracağız, kadınlarla çalışıyoruz ama gerçekten de kadın arkadaşlarımız bize bile kendini ifade etmekte zorlanıyor zaman zaman, çok kapalılar çevreye. Sizden de destek bekliyoruz ? Siz ne verebilirsiniz biz ne kadarını alabiliriz, ben her şeye varım.

Tülay: Arkadaşın dediğine katılıyorum. Biz çok yeniyiz daha, sendikamızın ve sizin desteğinizle bir şeyler yapabiliriz ancak. Ben de her şeye varım...

Nihal: Temsilcilik anlamında yeniyiz; eğitim almamız lazım. Hem bizim hem arkadaşlarımızın, bilinçlendirmeye, cesaretlendirmeye kendi haklarını savunmaya ihtiyacımız var. Eğitimlerin yaygınlaştırılması ve konularının genişletilmesi gerekiyor. ■

Taksim İlyardım Hastanesi önünde Güllü Hanoğlu:

Direndi ve kazandı

Güllü Hanoğlu Taksim İlyardım Hastanesi'nde sendika temsilciliği görevini yürütürken, 8 yıllık tazminatını elinden alacak taşeron sözleşmesini imzalamadığı için işten atılan, kendi deyimi ile "işini, hastalarını, arkadaşlarını, sendikasını seven" bir kadın, "dayanışma olmadan olmaz" demişti. Dayanışma oldu ve 34 gün sonra Güllü kazandı ve işine döndü.

Taşeron çalışma aklımıza gelmeyecek birçok çalışma biçimini içine alarak giderek genişliyor. Artık sağlık kurumlarından fabrikalara, fabrikalardan üniversitelere her yerde farklı farklı işler yapan birden fazla taşeron firma var. Güvencesiz istihdam alanında yoğunlaşan kadınlar bu çalışmanın birincil mağdurları içinde yer alıyor. Ama kadınlar taşerona boyun eğmiyor; tek tek veya örgütlü di-

reniyorlar... Çalıştıkları yerlerin kapılarını direniş alanına dönüştürdüler. Başka çareleri de yok, başka çaremiz de yok. Geçen Yıl Beykoz Devlet Hastanesi'nin önünde, Türkan Albayrak, taşerona karşı kurmuştu direniş çadırını... Türkan Albayrak kazandı, Güllü de direndi, dayanıştı ve kazandı... 16 Ağustos'ta işine geri döndü. Onunla direniş sırasında yaptığımız söyleşiyi değiştirmeden yayınlayalım dedik.

Kendinizi tanıtır mısınız biraz, ne zamandır Taksim İlyardım Hastanesi'nde çalışıyorsunuz, daha önce çalışma yaşamınız oldu mu, koşullarınızı anlatır mısınız?

1973 Sivas Divriği doğumluyum, Tunceli'li bir anne babadan dünyaya geldim, 20 yıl Malatya'da bulundum. Buraların hepsi benim memleketim. Dokuz yıldan beri de **Taksim İlyardım Hastanesi'nde** çalışıyorum. Annem ev hanımı, babam gazi, altı kardeşiz beş kız bir erkek... Hayatımız zorluklarla geçti ama mutlu, birbirine karşı sevgi ve saygı dolu bir aileyiz. Çok güzel bir ailem var, onlardan aldığım destek ve bilinçle zaten ben buraya geldim.

Daha önce iş deneyiminiz var mıydı?

13 yaşında başladım çalışmaya, Cumartesi-Pazar günleri okul masraflarını çıkarmak için çalışırdım. Okul bittikten sonra da tam atıldım çalışma hayatına. Malatya'da çok fazla kayısı fabrikası vardır, kayısı fabrikalarında çalıştım, iplik kumaş fabrikaları vardır oralarda da çalıştım. Daha sonra Malatya'da İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'nde de yedi sene çalıştım. Oradan da sendikal mücadele nedeniyle işten çıkardılar. Bir sene sonra buraya geldim, müracaat ettim işe alındım. 2003 Aralığı'ndan beri buradayım. Herkes tara-

findan sevilen sayılan hiçbir sorun yaşamayan bir çalışandım... Arkadaşlarım böyle söylüyor yani kendimi methetmek için konuşmuyorum. Çünkü böyle büyüdük biz. İbadet dizlerle yapılmaz yürekle yapılır, kul hakkı ile öte tarafa gitmeyeceksin, her ne ararsan kendinde ara, hatalar sendedir, dendi bize bu şekilde büyüttük. Asla insanları üzmeyeceksin kimsenin hakkını yemeyeceksin, yanlış gözle bakmayacaksın, insanlar arasında ayrım yapmazdık dini, dili, ırkı bizim için farketmezdi insan sevgisiyle büyüttük. Sekiz yıldır böyle çalıştım ben burada ve meyvesini aldım. Arkadaşlar, hastalar geliyor bana destek oluyorlar gece gündüz yanımdalar. Hiç kimse ile bir problemim yok... Sadece taşeron denilen sistemle derdim var. Türkiye'de çok büyük bir sorun olan çalışma biçimi, bunun kalkması gerekiyor, taşeron yüzünden onlarca işçi mağdur durumda şu anda...

Ailenize siz mi bakıyorsunuz?

Evet anneme, kardeşlerime ben bakıyorum. Evin büyüğü evlendi. Ben kardeşlerimi okuttum, dört kardeşim de üniversite mezunu. Ama Türkiye'de maalesef iş olmadığı için kardeşim ücretli öğretmenlik yapıyor. Bilgisayar programcısı bir erkek kardeşim var; o da iş bulamadığı için çalışmıyor şu anda. Temel maaş benim, bir kardeşim daha çalışıyor, onun desteği ile evi

geçindiriyorduk. Babam gazi çalışmıyor, hep ben çalıştım yani.

Başlangıçtan itibaren taşerona bağlı olarak mı çalışıyordunuz, sonra mı geçildi?

Turgut Özal Tıp Merkezi'nde Malatya'da yedi yıl çocuk servisinde çalıştım, orada da servis sekreterliği yapıyordum, kalifiye bir elemanım yani, orada da taşeron çalışıyordum. Yedi sene oradan, sekiz sene buradan, hep servis sekreterliği yaptım ben...

Servis sekreterliği ne iş yapar biraz anlatır mısınız?

Sabah saat sekizde geliriz, akşam beş buçuğa kadar mesaimiz var. Cumartesi, Pazarımız yok. Gelir gelmez hasta listelerini hazırlıyoruz, yeni yatan hastalarımız oluyor, onlar hakkında bilgiler alıyoruz, adli vakaların evraklarını topluyor, o dosyaların epikrizlerini hazırlıyoruz, hastaların çıkışlarını yapıyorsun, hastalarla ilgili tüm dökümanlar sende toplanıyor yani. Ortopedi servisi çok yoğun bir servistir. Sirkülasyonu çok yüksektir. Yılda 1000-1500'e yakın hasta yatırıp çıkarıyordum. Bu hastaların en az 1000 tanesini ihale yapıyorum. Hocalarım bir sekreter daha isterken maalesef ellerindeki sekreterden de oldular.

Bölümün temel işlerinden birini yapıyorsunuz?

Temel işlerinden birini değil, temel işini yapıyorum... Bunu hocalarımıza da sorabilirsiniz. O konuda hiç alçakgönüllü değilim. Hocalarım "sen varken biz gözümüz kapalı her şeye imza atarız" diyorlardı, işimi o kadar da düzgün yaptım. Ben servisin direğiymiş... Bunu kendileri söylüyorlardı. "Direğimiz gitti, yıkıldı" dediler, onlar da çok üzgündü. İçerisi şu an darmadağın. İki günlük bir elaman alınmış ben kimsenin ekmeğiyle oynamak istemem. Ama bilmeyen biri, öğrenmesi için de birilerinin ona bu işi öğretmesi lâzım gelir. Bu hizmet kalitesini düşüren bir şey. İhaleler yapılmazsa ne olacak? Performans düşecek... Mali yönden de zarar. Daha evvel Turgut Özal Tıp Merkezi'nde de taşeronla çalıştım ben. Orada da ihaleler altı ayda bir yapılırdı. Burada da altı ay içinde sürekli giriş-çıkış yapılıyor. Ben bu konuda Cumhurbaşkanı'na, Başbakan'a yazılar yazdım. En son çalışma müdürlüğüne yazdım. Ayrıca izinlerimizi kullanamıyorduk biz.

Sizinle aynı görevi yapan diğer arkadaşlarınız da taşerona bağlı olarak mı çalışıyorlardı?

Burada yemek, güvenlik, bilgi-işlem, veri giriş elemanları için hep ayrı ayrı taşeronlar var. Beş altı taşeron iş var. Herkesin firması ayrı. Taşeron iyice yerleşti. Biz Atlas olarak çalışıyoruz. Atlas'ın başka bir kolu var; Yol... Mesela teknik servis Yol bünyesi altında çalışıyor. Herkesi parça parça, farklı şirketlerden gösteriyorlar.

Sizi çıkarırken gösterdikleri gerekçe neydi?

8 Temmuz'da çıkışım yapılmış. Taşeron sözleşmesini, taahhütnameyi imzalamamak, imzalayanlara önderlik yapıp engel olmak. Saymışlar da saymışlar... İş Kanunu'nun 25. Maddesi gereğince beni çıkarmışlar. Ama çıkarılışımın gerçek sebebi bilinçli ve örgütlü mücadelenin içinde olmam. Devrimci Sağlık-İş Sendikası'nın temsilcisiyim burada.

Kaç senedir örgütlüsünüz?

Ben Turgut Özal Tıp Merkezi'nde çalışırken de örgütlüyümdüm...Türk-İş'e bağlı Sağlık-İş Sendikası'nda örgütlüyüydük biz. Maalesef orada kötü şeyler oldu. Sonuçta İstanbul'lara sürüklendim. Şimdi doğru bir yerdeyim sanıyorum. Sendikam benimle gece gündüz kalıyor, başımı bekliyor.

Hastanedeki diğer arkadaşlarınız örgütlü mü?

Buraya ilk geldiğimde insanlar birbirine selam vermeye korkuyordu. Çok büyük bir yoğunluk vardı. Bu yoğunluk hâlâ da devam ediyor. Sabah giriyorduk, akşama kadar başımızı kaldırmadan çalışıyorduk, at gözlüğü takılmış gibiydik, hiçbir şeyden haberimiz yoktu. Ben çok çok geç kalmışım, 38 yaşında öğrendim. Keşke öğrenmeye biraz daha erken başlayabilseydim. Arkadaşlarım da örgütlendiler, haklarını, hukuklarını, ne yapmaları gerektiğini artık biliyorlar. Bir şey olduğunda internetten İş Kanunu'na bakıyorlar, böyle bir şey var mı diye. Bilinçli olmak çok güzel bir şey. Sendika güven verdi bize, hepsi sendikanın yanlarında olduğunu gördüler. Duruş çok önemli, onurlu ve gururlu bir biçimde işini yapıyorsunuz.

Arkadaşlarımıza "Güllü size önderlik mi yapıyor?" diye sormuşlar. Burada çalışan arkadaşlarım aptal insanlar değil ki. Benim arkadaşlarım çok zeki insanlar, nasıl davranacaklarını biliyorlar zaten. Sen onlara hakaret edemezsin. O maddeyi küçücük bir çocuk bile okuduğunda anlar. Benim arkadaşım oraya baktığında, hangi haklarının gasp edildiğini biliyor zaten. Beni tanııyorlar. Çalışanları hiç tanımıyorlar. Ben de onlar o taahhütnameyi kaldırırsa kadar burada duruyorum... Ölümü bile göze alırım.

Taahhütnamenin içeriği ne?

Zaten yol parası içinde olmak üzere 730 TL ücret alıyorsun, kıdem tazminatı bilirsiniz, insanın işten çıkarken ya da emekli olurken aldığı üç-beş kuruş para, ben sekiz yıldır burada çalışıyorum, biri gelip "geçmişe dönük sekiz yıllık tazminatları talep etme" diyor. Mahkemeye gider bunu talep eder ve alırsın, o zaman aldıklarını faizi ile birlikte bana vereceksin, diyor. Böyle bir şey olabilir mi? Ben bunu istiyorum... Birincisi Taksim İlk Yardım Hastanesi benim asli işverenimdir, alt işveren hangi taşeron firmaysa odur. Her şeye yetkili olan başhekimliktir. Bir yazı geliyor, "başhekim beni odasına çağırıyor bana sen benim elemanım değilsin, şirketin elemanısın" diyor. "Yapmayın hocam siz benim asli işverenimsiniz" diyorum, bir cevap alamıyorum.

Direnişin gidişatı hakkında neler düşünüyorsunuz, oldukça yoğun bir destek var galiba, kadın desteği de var?

Yedi gündür buradayım, arkadaşlarımla oturuyoruz, muhabbet ediyoruz. Keşke erken yap-saydım. Burası tam bir okul, o kadar şey öğreniyorsunuz ki... Benden çok büyük ablalarım, abilerim geliyor. Halkevleri'nin Başkanı geldi, sendika temsilcileri geliyor, her yerden bana destek var. O kadar güzel konuşuyor ki insanlar "keşke daha önce öğrenseydim herşeyi" diyorum... Yine de zararın neresinden dönülse kârdır, bundan sonra yaparım... Sabah mutlaka işe başlamadan herkes buraya uğruyor. Sekizden mi işe başlıyorlar mesela, yarım saat önceden geliyorlar, benim yanımda oturuyorlar. Sendikamız da "hastaları mağdur etmeyelim" diyor. Bu şekilde sürdürüyoruz...

Mesai saatlerinde mi buradasınız sadece?

Hayır, tam gün buradayım. Gece 23.00'a, 24.00'a kadar burada duran arkadaşlarım, hekimler, hemşireler oluyor yanımda. Hastanede nöbetçi olanlar oluyor mesela. İşini gücünü yapmış, hastalarına bakmış, geliyorlar yanıma. En azından bir merhaba deyip gidiyorlar. Bunlar çok güzel. SES'ten de süper bir destek geliyor. Bana çok destek var da... Şu anda Samsun Gazi Hastanesi'nde Atlas firmasına bağlı aynı biçimde işten çıkarılan beş arkadaşımız 174 gündür oturma eylemi yapıyorlar, onların ne halktan, ne de hastane içinden desteği var. Onları da haber yapsınlar, duyursunlar.

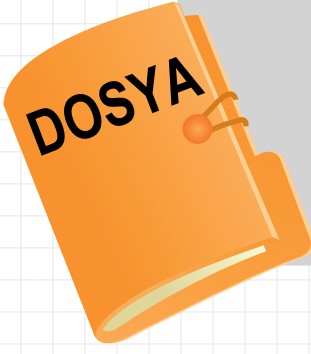
Ne olursa geri dönersiniz?

Başhekimin güzel bir dille "siz çocuklar yavrularım, siz benim elemanlarımızsınız, gelin uyumlu bir biçimde çalışalım, ücretinizi belki arttırmayaz ama..." diyerek beni işe geri almasını istiyorum. İşim benim için çok önemli. Çünkü ben işimi, ortamımı, arkadaşlarımı seviyorum, hastalarımı, emeğimi, alınterimi seviyorum, her şeyden önce bakmakla yükümlü olduğum bir ailem var.

Petrol-İş üyesi kadınlara bir şey söylemek ister misiniz?

Dayanışma bekliyorum. Çünkü dayanışma olmadan olmuyor. Hakkına sahip çıksınlar, kadınlar olarak mücadele etmeli, dayanışmalıyız. Haklarına sahip çıksınlar, dik dursunlar. Biri kalkıp bize üç çocuk yapın diyor, sana danışmıyor bile. Geçen gün televizyonda kadına nikâh cüzdanı veriyor, başbakan sonra erkeğe dönüyor "En az üç çocuk" diyor, doğumu yapacak olan kadın, kadınları görmüyor, saymıyor bile? Dayanışma içinde olsunlar örgütlerini sevsinler... Haklarını bırakmasınlar. 📌

ev işçileri sendikalaşıyor

DEVLET EV İŞÇİSİ KADINLARI GÖRMELİ, DUYMALI, ONLAR İÇİN POLİTİKA ÜRETMEİ

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) bu sene düzenlediği 100. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda tarihi bir karara imza atıldı. "Ev İşçilerine İnsanca İş" başlıklı bir sözleşme, 16 Haziran 2011 tarihinde genel kurulda üye devletlerin onayına sunulurken kabul edildi. Büyük bir bölümünü kadın çalışanların oluşturduğu ev işçileri artık daha rahat örgütlenebilecek. Konferansı yerinde izleyen Zeynep Ekin Aklar, Petrol-İş Kadın için yazdı.

Zeynep Ekin AKLAR

*DİSK Kadın Dairesi Koordinatörü
& Uluslararası İlişkiler Uzmanı*

dışı işçiler" olarak tanımlanan ev işçilerinin sayısının 100 milyonu bulabileceğini ve çok büyük bir çoğunluğunun kadın olduğu kaydediyor.

Evlerde ücret karşılığı hizmet verenler işçidir..

Bilindiği gibi aylar önce çeşitli haber sitelerinde ev işçilerine nasıl davranılması gerektiği konulu ırkçı, insan haklarını ihlâl eden, onur kırıcı yazılar yazılmıştı. Birkaç gün önce de İstanbul'da ev işçisi bir kadının, yatılı olarak çalıştığı evde, işvereni tarafından onüç gün boyunca rehin alınarak şiddet gördüğü, hakaret ve aşağılamalara maruz kaldığı ve tehdit edildiği haberlerine şahit olduk. Türkiye, daha yolun çok başında.. Türkiye hâlâ evlere çocuklara, yaşlı ya da engelli insanlara bakmaya, temizliğe, yemek yapmaya, çamaşırları yıkamaya, ütümeye ve buna benzer ev işlerini görmeye gelen, kimi zaman çalıştıkları evlerde yatılı

Türkiye'de hâlâ ev işçilerinin verdiği hizmetler "iş" olarak sayılmıyor, ev işçileri çalıştıkları evlerde kötü muameleye maruz kalıyorlar. Türkiye'de ev işçileri yok sayılırken, ILO verilerine göre ev işçileri

(temizlikçi kadınlar, aşçı, bahçıvan, çocuk bakıcısı) kalkınmakta olan ülkelerdeki çalışanların yüzde 4 ilâ 10'unu oluşturuyor. Sanayileşmiş ülkelerde bu oran yüzde 2,5 olarak belirtiliyor. ILO da "gizli ve kayıt-

kalan ev işçisi kadınların hizmetlerini iş olarak saymamakta, onları işçi olarak görmemektedir. Çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bu işçilerin yaptıkları işler dışarda yapıldığında ekonomik bir değeri olan işlerdir. Bu gerçek yıllardır sendikalar ve kadın örgütleri tarafından dile getirilmektedir.

Türkiye’de “işçi” sayılan emekçi kesim bile henüz insanca çalışma ve yaşama koşullarından, sendikal haklarını tam olarak ve özgürce kullanmaktan uzak bir hayat sürerken, yaptıkları işler, iş olarak sayılmayan ev işçisi kadınların karşılaştığı sorunların çözümü için ciddi müdahaleler gerekmektedir. Ev işçisi kadınlar, işverenleri tarafından sadece işleri ile ilgili kötü muameleye maruz kalmamakta aynı zamanda her türlü fiziksel, sözlü, cinsel tacizi yaşamakta, sosyal güvenlik ve sigortadan mahrum kalmakta, yatılı olanlar için çalışma saatleri belirsiz olup kimi zaman gün boyu sürmekte, ücretlerini bile düzenli alamamaktadırlar.

Oysa ki, ev işçisi kadınlar da tıpkı diğer işçiler gibi para kazanmak, ailelerini geçindirmek için çalışmakta, çalışmaya gittikleri evin sahibi ya da gönderildikleri şirket kadın işçilerin işvereni olmakta, örgütlenme ve toplu sözleşme yapma hakkından mahrum olmakta, tıpkı diğer emekçiler gibi çeşitli sağlık sorunları yaşamakta, ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Dünyada kadın örgütlerinin yerel kanalları aracılığıyla yaptıkları baskılar sonucu bazı ülkelerde ev işçilerine yönelik düzenleme yasal mevzuata dahil edilmiştir. Bu ülkeler; Avusturya, Belçika, Güney Afrika Cumhuriyeti, Tanzanya, Nijerya, bazı Latin Amerika ülkelerinde ve Hindistan’ın kimi eyaletlerinde asgari ücret ile ilgili yasal düzenlemelerin kapsamına alınmıştır.

Ev işçisi kadınların yaşadığı bu durum Uluslararası Ev İşçileri Ağı’nın (IDWN) öncülüğünde, Uluslararası Gıda İşçileri Federasyonu (IUF), Kamu Hizmetleri Enternasyonal (PSI), Uluslararası Sendikalar Kon-

federasyonu (ITUC), ILO İşçi Faaliyetleri Bürosu’nun (ACTRAV) çabaları ile görünür kılınmış, ev işçileri için bir ILO sözleşmesi yapılması 2009 yılında ILO’nun gündemine gelmiştir.

ILO’nun bu sene düzenlediği 100. Uluslararası Çalışma Konferansı’nda “Ev İşçilerine İnsanca İş” başlıklı bir sözleşme 16 Haziran 2011 tarihinde genel kurulda üye devletlerin onayına sunulurken kabul edildi. Konferansın başından beri madde madde hem işçi, hem işveren hem de hükümetlerce tartışılan sözleşme taslağının son hali 16 “hayır” ve 63 çekimser oya karşılık 396 delegenin “evet” oylarıyla kabul edildi. Sözleşmenin tamamlayıcısı olan Tavsiye Kararı ise 8 “hayır” ve 42 “çekimser” oya karşılık 434 “evet” oyuyla kabul edildi. Şimdi sıra üye ülkelerin hükümetlerinin onayına sunulmasında.

ILO’nun 189. Sözleşmesi ve 201. Tavsiye Kararı olan bu düzenleme ile dünya genelinde “kayıt dışı ekonomi” kapsamındaki milyonlarca işçinin durumunun düzeltilmesi amaçlanıyor. ILO’nun iç kurallarına göre kabul edilen bu sözleşme iki ülke tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girecek.

ILO, bu sözleşmeyi “tarihi” olarak değerlendirirken, ev işçilerine ilişkin ilk uluslararası hukuki enstrüman olduğunu kaydetti.

Türkiye hükümeti, sözleşmenin hazırlık sürecinde yer almasına rağmen, hükümetin sözleşmeye imza atıp atmayacağı henüz belli değil. Ancak Türkiye’de kamuoyuna yansıyan haberler dikkate alındığında, ev işçilerinin insanca bir işten ne kadar uzak olduğu daha görünür olmuş, Türkiye hükümetinin ev işçilerine yönelik bir sözleşmeyi onaylamasının ve gereklerini yerine getirmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Ev İşçileri Sağlık Sigortasından Yararlanabilecek..

Ev işçisi kadın örgütleri bu sözleşmenin 100 milyon kadar kişiyi il-

gilendirdiğini ve ilk kez bunlardan önemli bir sayının tatil, annelik izni veya sağlık sigortası gibi haklardan yararlanabileceğini dile getirmektedir.

Ayrıca, bu sözleşme ile çalışma saatleri daha düzenli ve belirli olabilecek, dinlenme zamanları belirlenebilecek, istihdam koşullarına ilişkin daha açık bilgilendirme olabilecek, örgütlenme ve toplu pazarlık hakkı dahil temel haklardan faydalanabilecekler.

ILO Genel Direktörü Juan Somavia konuşmasında ev işçilerinin değerlerimiz arasına dahil edilmesinin, onlar için, insanca bir işi hak eden herkes için büyük bir adım olduğunu; ancak bu durumun göç ve kadın erkek eşitliği açısından ele alınması gereken birçok yönü olduğunu belirtti.

Sözleşmenin giriş bölümünde “*Ev işi, olduğundan daha değersiz sayılmaya ve görünmeyen emek olmaya devam etmektedir. Ev işleri, çoğunluğu istihdam ve çalışma koşulları açısından ayrımcılığa ve insan hakları açısından kötü muameleye uğramaya daha çok eğilimli, çoğunluğu göçmen ve toplumun dezavantajlı kesimlerinin üyeleri olan kadınlar ve genç kızlar tarafından yapılmaktadır.*” denilmektedir.

Sonuç olarak, kadın emeği sömürsünün özellikle 2000’ler itibarıyla daha da görünür olduğunun kabulüyle, değer üreten herkesin özellikle görünmeyen, görmezden gelinen, yok sayılan, saygı duyulmayan, hatta reddedilen ev işçisi kadınların insanca bir işe kavuşması şu an içinde bulunduğumuz dünyada bir nebze soluk olacaktır. ■

Ev İşçileri Dayanışma Sendikası Genel Başkanı Gülhan Benli:

İş tanımının yapılması gerekiyor

Geçtiğimiz Haziran ayında Türkiye’de çalışan kadınların büyük bir bölümünü oluşturan ev hizmetlerinde çalışan kadınları örgütlemek üzere Ev İşçileri Dayanışma Sendikası kuruldu. Sendika henüz onay almadı, ama bu konuda atılan önemli bir adım olduğu için sendika başkanı Gülhan Benli ile görüştük.

Bahar Erzan

Ev İşçileri Dayanışma Sendikası ne zaman kuruldu. Hangi ihtiyaçtan doğdu?

Ev işlerinde çalışanlar yıllardır aynı işleri yapıyorlar, bu artık bizim mesleğimiz haline geliyor. Çalışmanın ardından dönüp baktığınızda iş güvencemizin, sosyal güvencemizin olmadığını görüyoruz. Ömrümüz böyle geçiyor, emekli bile olamıyoruz. Bizi işçi olarak görmüyorlar. Biz de bunun için öncelikle dernek olarak çalışmalara başladık, daha

sonra bu mücadeleyi dernek olarak değil sendika olarak devam ettirmemiz gerektiği kararını aldık. Bunun tam karşılığı sendika idi, 15 Haziran 2011 kuruluşumuzu ilan ettik, resmen sendika olduk.

Ev işçilerinin çalıştığı yerler yasal işyeri tanımından farklı, yani klasikleşmiş işyeri tanımının dışında kalıyor. Hangi yasal esaslara dayanarak bu sendikayı kurdunuz?

Bizim çalıştığımız alana dair herhangi bir yasal düzenleme yok. Zaten bizim yola ilk çıkış noktamız bu alanda bir düzenleme yapılmasına yönelikti. Yasal iş ve işyeri tanımımız olmasa dahi buralar bizim işyerlerimiz ve biz de bunun kabul edilmesi için mücadele veriyoruz Türkiye’de hiçbir hak mücadele etmeden verilmiyor, öncelikli olarak biz bunu kabul ettik ve bu doğrultuda yasal haklarımızı elde edene kadar mücadele edeceğiz. Biz şimdi bir sendikayız, içeriğimiz hazır, onlar ister kabul etsinler, ister etmesinler. Yasal olarak düzenlemenin yanında iş kazaları ve taciz durumlarında çalışanın beyanının esas alınmasını istiyoruz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’ndan onay aldınız mı? Aidat topluyor musunuz? Şubeleriniz var mı?

Henüz onayımız gelmedi tahminimizce üç-dört ayı bulur gelmesi. Yeni Anayasa tartışmalarının yapıldığı bir dönemdeyiz, buna bağlı olarak bir sonuç çıkacağını düşünüyoruz.

Şu anda biri Gaziosmanpaşa’da, diğeri Kuştepe’de olmak üzere iki şubemiz var. Genel Merkez Gaziosmanpaşa’daki şubemiz oluyor. He-

nüz aida toplamıyoruz, onay geldikten sonra almaya başlayacağız. Bu konuda bilgilendirme çalışması yapacağız, aida niçin toplanır, bunları anlatacağız.

Anladığım kadarıyla bu süreç kamuoyuna duyurma ve kendi işleyişinizi düzenleme dönemi oluyor. Peki eğitim çalışmaları yapıyor musunuz?

Evet bir bakıma öyle oluyor. Bu süreç içerisinde eğitim çalışmalarımızı başlattık, önümüze çeşitli hedefler koyduk. Başta mesleğimizde yoğun olarak yaşanan mobbing ve iş kazaları üzerine, ardından meslek, toplumsal cinsiyet ve sağlık gibi konularda eğitimler vermeyi planlıyoruz. Bu konu için akademisyenlerden destek alıyoruz. Öte yandan Sağlık ve Sosyal Hizmet Sendikası da bize destek veriyor. Mobbing ile ilgili olarak psikologlardan da yardım alacağız.

Geçtiğimiz günlerde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarihi bir sözleşmeyi kabul etti. Bu sözleşme ev işçilerinin çalışma şartlarının yasal olarak düzenlenmesini amaçlıyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Türkiye'deki sendikal örgütlenmenin önündeki engelleri nasıl etkiler?

ILO yıllardır işçi haklarını koruma altına almak adına çalışıyor ve çeşitli kazanımlar sağlıyor. Bu sözleşmeyle önemli bir adım atıldığını düşünüyoruz. Kayıtdışı istihdam ve esnek çalışma açısından önemli bir gelişme olarak görüyoruz. Fakat bu girişimin yeterli olmadığını düşünüyoruz. Çünkü ILO'nun kararları tavsiye niteliğinde. Biz bu konuda devletin girişimlerinin esas olduğunu düşünüyoruz. Bu anlamda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bizim için bir düzenleme yapmasını, bizleri işçi olarak kabul etmesini ve sendikamızı tanımasını istiyoruz. Bizim örgütlenmemizdeki en büyük engel zaten herhangi bir mevzuatın olmayışıdır.

Sizin aracılığınızla yine çağrıda bulunalım. Bir yıl içerisinde 50 ev işçisi kadın arkadaşımız iş kazalarına bağlı olarak hayatını kaybetti. Basına yansıyan kısmı tabii bu, bir de gizli saklı kalanlar var. İş tanımının yapılması gerekiyor. İşverenler ev işçisi kadından hem evin temizlenmesini, hem çocuklara bakılmasını, hem yemek yapılmasını aynı anda bekliyor. Çalışan hepsini yapamıyor ya da yapmaya çalışırken çeşitli kazalar oluyor. Geçen sene bütün bu işleri bir arada yapmaya çalışan göçmen ev işçisi arkadaşımızın başına kötü bir olay geldi. Evdeki diğer işleri yaparken, çocuk parmağını prize sokuyor ve elektrik çarpıyor. Bunun üzerine işveren silahı alıp işçiyi vuruyor. Bunların önüne geçilmesi için iş ve işyeri tanımının yapılması şart.

Devletin çözüm için çaba sarfetmesi gerekiyor. Fakat şöyle durumlar da olmuyor değil. Başbaka-

nın annesinin evini temizleyen kadın bile kaçak işçi olarak çalışıyor. Üç kuruş daha az para vermek adına bu kadına çalışma izni vermiyor, herhangi bir güvencesi yok. Düşünün ki başbakanın ailesi böyle bir şey yapıyor, diğer insanlar neler yapmaz? Bu bir bakıma da hükümetin kendi işçisini, kadını oluşturma girişimidir; güvencesiz ve ölüme davetiye çıkaran...

Konfederasyonlara bağlı olan hizmet sendikalarında yer almak yerine neden Ev İşçileri Dayanışma Sendikası'nı kurdunuz?

Önümüzdeki en büyük engel diğer konfederasyonlar içinde yaşanan bürokratik engellerdi. Bu nedenle de biz bağımsız bir mücadele verme kararı aldık. Sendika içi demokrasinin temsili olması bizim konfederasyonlar içinde yer almamıza neden oldu. Sendikalar, nasıl bütünleşir ve birlikte nasıl mücadele edilir yerine ayrı mücadele etmeyi tercih ediyorlar. Oysa birlikten yana ve yeni bir mücadele çizgisini oluşturmak için toplanmak ve bunun yollarını tartışmak gerektiğini düşünüyoruz. Bunu yaparken de toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmek gerektiğine inanıyoruz. ■

Düşsem bir yerim kırılrsa ne olacak?

Hacer aslen Amasyalı ve 29 yaşında, 15 yıldır Esenyurt'ta yaşıyor. 15 yaşındayken kaçarak evlenmiş eşiyle. Şimdi 2 tane çocuğu var. Biri Kübra, diğeri Hakan. Oğlu 1 yaşındayken eşi askere çağrılınca çalışmak zorunda kalmış Hacer. 4 yıldır temizlik işçisi. Bir de dikiş makinası var, evinin perdelerini ve birçok şeyi makinasında dikmiş. Arada isteyen olursa para karşılığında başkalarına da dikiş dikiyor.

İşe nasıl ve ne zaman başladın?

Halam evlere temizliğe gidiyordu, birgün onun işi vardı, onun yerine ben gittim temizliğe. Evinde çalıştığım kadın çalışmamı beğenmiş ve gündelikçi arayan bir başka arkadaşına önermiş. Parası iyi geliyordu ve sürekli çalışacak durumum yoktu, işime geldi, başladım. Esenyurt'a yakın olduğu için Bahçeşehir'de çok çok zengin insanların evlerine gidiyorum. Her hafta düzenli olarak çalıştığım üç ev var, bazen haftanın her günü işe gittiğim de oluyor.

Aldığın ücreti yeterli buluyor musun?

Dört sene önce 55 lira ile başladım her sene 5 lira zam yapıyor gittiğim evler, şimdi 80 lira alıyorum. Emegiimin karşılığını alamıyorum, ev sahibine söylediğim zaman, onlar da verdikleri parayı çok buluyor. Yemek yapmak dışında evin bütün işleri senin. Çoğu zaman 12 saati buluyor çalışma sürem, servis de yok. Yol parası da vermiyorlar. Sosyal güvence zaten yok. Pencereden düşsem ev sahibi en fazla hastaneye götürür, belki hastane masrafımı öder. Peki ya sonra? Düş-tüğünle kalıyorsun.

Güvenceli bir işte çalışmak ister miydin?

İsterdim tabii, şimdi çalışma saati belli değil, sosyal güvencem yok, servis

yok. Bir yerim kırılrsa, pencereden ya da bir yerden düşsem sigortam yok.

Cinsel ya da psikolojik taciz yaşıyor musun?

Benim başıma hiç gelmedi, çünkü ben sadece tanıdıklarına ve güvendiklerime gidiyorum, onun dışında bir yere gitmiyorum. Ama çok duydum, Bahçeşehir'de çalışan birçok kadının başına taciz, hatta tecavüz olayı bile gelmiş.

Hem ev kadını olmak, hem ev işlerine gitmek zor olmuyor mu?

Zor... Çok zor. Başkasının evini temizlemeye gidiyorum, aklım kendi evimde kalıyor, çocuklar, ev temizliği, yemek. Yapamadığınız şeyleri akşam eve gelince yapmak zorunda kalıyorsunuz. Sürekli bir koşuşturma...

Eşin çalışmana ne diyor ?

Çalışmamı istemiyor eşim, çocuklarla ilgilen diyor. Ama ben haftada birkaç gün gitsem bir şey olmaz, kârdır diye

düşünüyorum. Eşim 10 yıldır sigortalı çalışıyor ve kadrolu. İşe başladığında maaşı 700 TL'yd, şimdi yeni yeni biraz daha iyi bir para almaya başladı, eve hemen hemen aynı parayı getiriyoruz. Ama yine de yetmiyor. Oğlum okuyor, kızım da okula başlayacak hepsine birden yetişemez ki. O da kabul etmek zorunda kalıyor. 10 yıldır kirada oturuyordum, fazla olmadı kendi evimizi alalı.

Evlendin, çalıştın, hayatın kısıtlandı mı? Eve para getirmenin ev içinde söz söylemeye etkisi oldu mu ?

Kaçarak evlendiğim için pişman oldum tabii, hayatım da kısıtlandı. Bir de çalışıyorum, hepsi bir koşturmaca. Bir ara eşim ve ailesi kapanmamı istedi kapandım, sonradan çıkardım başörtüsünü. Ama şimdi daha rahatım. Eskiden söz söyleme hakkım vardı yine, ama şimdi para kazandığım için daha rahat konuşabiliyorum, evde daha fazla söz söyleme hakkım var. Artık susmuyorum. ■ (Bahar Erzan)

DİSK Genel-İş Sendikası Konut İşçileri Şubesi Başkanı Nebile Irmak:

Kadın iradesini öne çıkaran bir örgütlenme olmalı

ILO'nun "Ev İşçilerine İnsanca İş" sözleşmesi geç, ama yerinde bir karar. Sendikalar, kadın örgütleri, ev hizmetlileri bir araya gelerek ev hizmetlilerini yasa kapsamına almak için ek bir tüzük hazırlamalıdır. Yasa kapsamına alınacak ev hizmetlileri için en iyi adres ise sözleşme yetkisine sahip sendikalardır...

Söyleşi: Necla Akgökçe

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu sene düzenlediği 100. Uluslararası Çalışma Konferansı'nda "Ev İşçilerine İnsanca İş" başlıklı sözleşme kabul edildi, bu konuda sektör sendikalarından biri olarak ne düşünüyorsunuz?

Ev hizmetlerinde çalışmanın kökenleri çok eskilere dayanıyor. Sanayi Devrimi'nden çok önceleri atölyelerin bile olmadığı dönemlerde köleler ev işlerini yapıyorlardı. Tarihin en eski işçiliğidir ev hizmetlerinde çalışma ve bu işleri genelde de kadınlar yapar. İşin tanımı genişleyip, farklı iş kolları ortaya çıktığında bütün iş-kollarında yavaş yavaş örgütlenmeler, sendikalaşmalar oluşmaya başladı. Örgütlenme mücadelesinin geçmişi 300 yıla dayanıyor. Aradan geçen bu kadar zaman içinde ilk kez dünya genelinde ILO gibi bir kuruluş ev hizmetlerinde çalışan emekçilerin durumunu ele alıyor. ILO çok gecikmiştir, bu onun ayıbıdır ama her şeye rağmen olumlu bir adımdır.

Bu gecikmenin nedeni sizce ne olabilir?

Çünkü ILO tek başına emekçilerin, sendikaların oluşturduğu bir kuruluş değildir. Oraya işverenler de katılır, hükümetler de katılır. Sonuç itibarıyla hükümetleri, fabrikaları, hatta sendikaları yönetenlerin bile evinde ev hizmetlerini yürütenler vardır. Durumu iyi ise aşçısı vardır, çocuğuna bakan bir bakıcı vardır. Villada oturursa, bahçesine bakan bahçıvanı vardır. Hükümetlerden işverenlerden doğru katılımı sağlayan kurumların, kişilerin, yapıların ev hizmetlerinde çalıştırmış oldukları işçileri emekçileri vardır. Dolayısıyla kendi işçisi emekçisi için iyileştirilmiş haklardan yana tercihlerini kullanmaları biraz zordur. Bu işçilerin ekonomik, demokratik anlamda haklarının genişletilmesi tırnak içinde "onların kayıpları" olacaktır.

Zaten oturumda karşı çıkanlar da olmuş?

Tabii tabii, etmişler. Bu madde tartışılırken oylamalarda 16 "hayır" oyu çıkıyor, 63 "çekimser" oy bulunuyor. 396 "evet" oyuyla kabul ediliyor tasarı. Bu kadar eski bir meslekte yasal olarak hakların tanımlanmaması gerçekten de bir ayıptır. Demokrasiden, insan haklarından söz edenler bu alandaki insan hakları ihlali pek görmemişlerdir.

Bu alanda çalışanların yüzde 90'ının kadın olması da bu ihmalde

önemli rol oynamıştır. Söz konusu kadın olunca, onun işçiliği gibi onun emeğinin korunması, yasal güvencelerle düzenlenmesi de pek akla gelmiyor. Ev hizmetlerinde çalışanların büyük bir bölümünü erkekler teşkil etseydi, bence bu yasal düzenleme çoktan yapılmış olurdu. Bu işler elbette kolay değil. Bu bir süreç, konferansa katılanların o günkü aklına gelen gündem üzerinden oluşan bir durum değildir. Bunun bir mücadelesi var. En çok göçmen işçi istihdam eden ülkelerde dünyanın en yoksul kesimlerin kadınlarının oluşturduğu bir işkolu gerçekten de bu işkolu. Sömürünün, kuralsızlığın, tacizin, kadına yönelik şiddetin en çok görüldüğü bu işkolunda Brezilya'dan Güney Kore'ye kadar kadın arkadaşlarımızın vermiş olduğu mücadele sonucunda ILO gündemine taşındı bu konu. Tabandan gelen bu talep olmasaydı, herhalde sendikalardan tutun da, devletlere ve işverenlere kadar kimsenin derdi olmazdı ev hizmetlerini yasal düzenlemeler içine almak.

Sizce bu düzenleme Türkiye'ye nasıl yansır, ev işçilerinin örgütlenmesi için hukuksal bir zemin oluşturabilir mi?

Ev hizmetlilerinden bahsettiğimizde çok geniş bir işçi kesiminden bahsediyoruz. ILO rakamlarına göre dünyadaki toplam işgücünün yüzde 4-10 arasında bir bölümünü teşkil ediyor bu alanda çalışanlar. Dünyada 100 milyon ev hizmetlisi var, deniliyor. Bu çok ciddi bir rakamdır. Mücadele alanına bu rakamın dahil edilmesi emek mücadelesinin gerilediği, tökezlediği bir dönemde çok önemli. Bu girişim Türkiye'de karşılığını bulur mu? Bence çok zorlanırsınız. Bir kere Türkiye'deki 4857 Sayılı İş Kanunu'nda yasaya dahil olanlar tanımlanırken "ev hizmetlerinde çalışanlar ve tarımda çalışanlar yasaya dahil değildir" deniyor. Türkiye Cumhuriyeti İş Kanunu'na göre ev hizmetlerinde çalışan kadınlar işçi değildir, istihdama dahil edilmiyor, işçiliği tanınmıyor. Öncelikle bu engel ortadan kaldırılmalıdır.

Sendikalaşma konusunda bazı girişimler var. Ama ben daha sonuç alıcı noktalarda yürütülmesinden yanayım. 80 yıldır Türkiye'de bir sistem var, ama bu sisteme alternatif sosyalist mücadeleler var, kadın mücadeleleri var... Bunlar parçalı mücadelelerdir. Günümüzde hem sosyalist mücadele artısına artı koyamadı hem de kadın mücadelesi... Hem kadın kurumlarında hem emek alanında mücadele eden kadınların sayısı hâlâ düşük düzeydedir. Türkiye'de ev hizmetleri işçiliği yasal bir statüye kavuşturulduğunda örgütlenme konusunda, varolan konfederasyonlar içinde bu işçilere ve örgütsüz olan tüm işçilere rehberlik edecek bir örgütlülük düzeyinin açığa çıkacağına benim inancım tamdır.

Ev hizmetleri de sizin örgütlendiğiniz sektöre giriyor değil mi?

Türkiye'de üç işçi konfederasyonu var, ev hizmetlerinde çalışan kadın arkadaşlarımız yasa kapsamına alındıkları zaman, Türk-İş'e bağlı Belediye-İş; Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş, DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası'nda örgütlenebilirler. Saydığımız bu üç sendika da hizmet işkolunda örgütlüdür.

Türkiye'de sektörel bazlı işyeri örgütlenmeleri var... Ev hizmetlilerinin durumunda işyerleri tek tek evler, bu sorun nasıl hallediliyor?

Türkiye'deki fırında çalışan arkadaşlarımızın örgütleneceği yer mesela gıda işçileri sendikasıdır. Giyimde çalışanlar tekstil sendikalarında örgütleniyor... Burada da hizmet üretimi var...

Kimdir hizmet üretenler?

Belediyede çalışanlar, sitelerde kapılardaki güvenlik görevlileri, binalarda kapıcılık yapanlar, bahçıvanlık yapanlar, ev hizmetlerine gidenler, hepsi hizmet işkolunda bulunan sendikalara üye olabilirler. Kendi sendikamız üzerinden konuşursam, tümüyle Genel-İş Sendikası'nın çatısı altında bu arkadaşlar örgütlenebilirler. Yasal olarak böyle bir hakları var. Tek bir binada kapıcılık yapan arkadaşlarımız bizim sendikamızın üyesi mesela.

Peki şimdiye kadar niye örgütlenmedi bu kesim?

Bir engel var. Türkiye'de sendika üyesi olurken noter şartı vardır, o noter şartını yerine getirirken, işyerinin sicil numarası olması gerekir. Dolayısıyla bu ikisinin olması için o işçinin sigortalı olması gerekiyor, ev hizmetleri yasa kapsamına alınmadığı için sigorta yapma mecburiyeti yok, kayıtdışı çalışıyorlar. Dolayısıyla burada yapılacak tek şey var: Bu konunun yasal olarak düzenlenmesi için mücadele etmek. Yasal düzenlemeden sonra ev hizmetlerinde çalışan arkadaşlarımızın en iyi mücadele verecekleri yer, varolan sendikalardır.

Toplu sözleşmeleri nasıl yapıyorsunuz bu durumda?

Tek başına çalışan bir kişi için de sözleşme yapabilirsin, önu kapalı değil. Ama diyelim üç kişi çalışıyor, bir kişi sözleşme diyor, iki kişi demiyor, o zaman yapamıyoruz, yüzde 50+1 şartı o zaman devreye giriyor. Şimdi biz 8 kişilik yerde de TİS yapabiliyoruz, iki kişilik yerde de; grev yapma şansı bile var hukuken... Yasa kapsamına alınan ve sendikalı olan bir kadın adına böyle bir sözleşme yapabiliriz. Üye olduğu sendika Türkiye barajını aşmışsa tek kişi de sözleşme yapma hakkına sahiptir.

Bu konuda da şöyle bir hendikap daha var. İşten çıkarma halinde 30 ve 30'dan fazla işçinin çalıştığı bir işyerinde işe iade davası açabiliyorsunuz. Tek kişiye bu hak verilmiyor. O nedenle bizim apartmanlarda tek tek görev yapan arkadaşlarımız çok da sözleşme yapmak istemiyorlar.

Şuna dikkat çekmek istiyorum Türkiye'de kadın emeği konusunda politik mücadele yürüten kurumlar da var. Ev eksenlileri bir araya getiren, ev hizmetlerinde çalışan kadınları bir araya getiren kurumlar da var. Bence en sağlıklı varolan sendikalardır. ILO'nun bu sözleşmesi üzerine DİSK bir çağrı yayımladı... "ILO'nun 189 No'lu sözleşmesini imzalıyoruz. Yeni hükümetten de bir an önce yasal düzenlemelerin yapılmasını istiyoruz" diyor.

O zaman biz DİSK'e şunu söyleyeceğiz: DİSK bu çağrıyla sınırlı kalmamalı, ev hizmetlerinde çalışan kadınlara kapılarını açmalıdır. Yasa kapsamı dışında, kuralızsız, güvencesiz çalışan büyük bir işçi kesimi vardır. Bu konuda ev hizmetlilerine bir çağrı yapılmalıdır. Bize başvursunlar onlarla birlikte bu işin mücadelesini yapalım, diyebilmelidir.

Bu çağrı başka konfederasyonlar için, mesela TÜRK-İŞ için de geçerli mi?

Bu konuda Türk-İş'ten bir açıklama gelmedi. Elbette konfederasyonuna bağlı hangi sendika varsa oraya bu işçileri üye olmaya çağırmalıdır, bu, tek başına DİSK'in meselesi değil. Hem Türk-İş'in, hem Hak-İş'in, hem DİSK'in ortak meselesidir...

Konuyla ilgili ilk açıklamayı DİSK yaptığı için onun üzerinden konuşuyorum. Diyoruz ki açıklama yapmakla yetinme; pratik

adımları da at. Böyle bir çalışmayı hemen önümüze koymamız lâzım, çünkü bu alanda çalışan kadınların artık sabrı kalmadı. Kadınlar bir an önce sonuç almak istiyorlar. Hakları bu bir taraftan da. Sonuç alıcı bir mücadele yürütülmesi gerekiyor. Türkiye’de de bir ev işçileri sendikası kuruldu, basından izliyoruz... Benim elbette emeğe, her örgütlenmeye saygım var. Ancak bu tür çalışmalar çok hassastır. Bunun üzerinden çalışma yürütülmemelidir. Kurulan sendikanın hukuki geçerliliği olur umarım. Daha önce yaşadığımız deneyimler var: Emekli-Sen, yaklaşık 15 yıl önce kuruldu, hâlâ yasalar tarafından tanınmıyor, aynı şey Genç-Sen için de geçerli... Şimdi belki de Ev Hizmetleri Sendikası da aynı problemle karşı karşıya kalacak. O anlamda ben diyorum ki bu şekilde zaman harcayacak durumumuz yok. Ev hizmetlerinde çalışan arkadaşlarımızın örgütlü, Türkiye genelinde baraj sorunu olmayan sendikaların çatısı altında mücadele vermeleri daha doğrudur. Sendikaların bu tür mücadeleyi angarya olarak gördüklerini, buna çok da kucak açmayacaklarını biliyoruz. Ama yine de zorlamamız lâzım. Kadın hareketinden kadınlar, sendikalardan kadınlar, ev hizmetlerinde çalışan kadınlar bir araya gelip, ILO’nun bu sözleşmesinin iç hukuk metinlerinde nasıl düzenleneceğine dair bir çalışma yürütmelidir. Hem sendikalar hem de hükümet üzerinde basınç oluşturarak ILO’nun bu sözleşmesinin bir an önce yasal düzenlemelerle hayata geçirilmesi zorunludur.

Sizce ne tür bir çalışma olur bu?

Ev işlerinde çalışan kadınların hepsi aynı işi yapmıyor. Günübirlik çalışan arkadaşlarımız var, bir ay çalışan arkadaşlarımız var, bunların hepsi düzenleme gerektiren işler. Sendikalara öneriyoruz, acilen bu konuda çalışan uzmanları, kadın hareketi temsilcilerini, ev hizmetlerinde çalışan kadınları bir araya getirsinler. Aşçılık yapanın sorunu nedir, bahçıvanın sorunu nedir, çocuk bakıcısının, temizlik yapanların, hasta bakanların sorunları nedir? Tüm bunları çizelgeye dökmeli ve hükümete sunmalılar.

Gerek sosyal güvence, gerek iş tanımı konusunda sizin bir öneriniz var mı?

Örnek vereyim: Bir ay içinde bir kadın üç ayrı eve temizliğe gidiyor. Yarım gün çalışma sistemiyle üç ayrı evde sigortası yapılması lâzımdır. Ay içinde bir eve beş gün gitmiş, bir eve 11 gün gitmiş. 11 günlük ev, 11 günlük sigorta yapmalı, diğeri beş günlük sigorta yapmalı sonuçta bunlar mümkündür, yapılamaz şeyler değildir. Sendikalar çalışma yapıp hükümete öneri sunmalıdır. İş Kanunu’nda kapıcıların çalışma koşulları ile ilgili 2003 yılında çıkan ayrı bir tüzük var. Ev hizmetinde çalışanlarla ilgili de bir tüzük çıkarıp, onları yasa kapsamına alabilirsiniz.

Bir tüzük çalışması da yapılmalı aynı zamanda diyorsunuz?

Tabii, ev hizmetleri sendikasını kuran arkadaşlar, İmece gibi bu konuda çalışan kadın dernekleri, diğer kadın kurumları ve sendikalar oturacak, bir tüzük hazırlayacak, onu hükümete verecek. Bu işler yasa kapsamına dahil edildikten sonra çalışma biçimleri, çalışma saatleri, ara verme saatleri, dini, milli bayram sistemleri, izin hakları, yatılı çalışan arkadaşlarımızın koşulları, yattığı yerin sağlıklı olması, işyerinde taciz, şiddet, hakaret, psikolojik baskı, hepsi tarif edilerek, haklar yasal güvence altına alınmalı.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Ev hizmetlerinde çalışan kadın arkadaşlarımızın yaşamları gerçekten çok zor. Çok yoksul bir evde yaşıyor, sabah evinden çıktuktan iki saat sonra zengin bir evde gözünü açıyor. Hem zenginliğe tanık oluyor hem de yoksulluğu yaşıyor. Bu çok moral bozucu... Keşke benim de olsaydı anlayışı ile psikolojisi darmadağın oluyor. Bu alanda çalışan kadın arkadaşlarımızın görünürdeki işvereni kadındır. Erkeklerin işlerini yapıyorlar ama direktifleri kadın veriyor. Erkek egemenliğinin olduğu bir toplumda erkeğin verdiği talimatlar rahatsız etmiyor da kadının kötü geliyor. Evine giden kadın eşinin bir dayanışması ile karşılaşmıyor, ikinci mesai başlıyor. Kadın arkadaşımızın mesaisi 24.00’a kadar devam ediyor. Ayrıca başka bir konu daha var; ev hizmetlerinde çalışanlar, işçinin de işini yapıyor. Öğretmen arkadaşımız evine bir kadını çağırıyor veya belediyede çalışan bir kadın arkadaşımız da evine, çocuklarına bakmak için bir bakıcı çağırıyor. Eğitim emekçisi için başka bir emekçi çalışıyor. Emeği ucuz, çok sömürülüyor, çok eziliyor. Bir an önce yasal haklarına kavuşmaları lâzım. Bu en doğal, en insani haktır.

Türkiye’de pek çok işçi sendikası çalışıyor. Onlara sorduğumuzda “sendika mı var, sendikalar işçileri satıyor” diyorlar. Sendikalarla ilgili olumsuz düşünceler oluşmuş, bu düşüncüyü kırmak gerekiyor öncelikle. Belki başka ülkelerde örgütlenme deneyimi var; ama bizim gündemimize yeni girdi. Burası taze ve bakir bir alan, ümitleri boşa çıkaran ve inancı suistimal eden çalışma tarzlarından uzak durmamız gerekiyor. Benim çağrım kadın mücadelesi veren sendikalarda çalışan kadınlara, bizlere çok iş düşüyor. Gelin bu işi hep beraber yapalım, kadın emeği ise kadın emeği, örgütlenme ise örgütlenme, kadınların bu konuya el atması sendikalar üzerinde de basınç oluşturur...

İzlemek, zorlamak zorundayız... Kadın kazanımlarına dönük bir hat oluşturmamız lâzım. Bunu biz sahiplenmezsek, yine erkeklerin eline kalacak. Biri çıkar bunu yapar, tümüyle kadın alanı olan bu alanı da erkekler örgütlerse bizim için hiç iyi olmaz. Kadın iradesini öne çıkaran bir örgütlenme için çalışmalıyız. ■

Görme engelli kadınlardan bir sesli dergi:

Kibele'ye kendi aramızda “kızımız” diyoruz

Ankara'da görme engelli kadınlar sesli bir dergi çıkarıyorlar. İsmi Kibele, bereket tanrıçasından esinlenerek koymuşlar adını. Dergide hukuk köşesi, söyleşiler, görme engelli kadınların gündelik deneyimleri, kadın hakları cephesinde olan, biten, sağlık köşeleri, kadın şarkıları, gerçekten de yok yok. Derginin sorumlu yazı işleri müdürü **Şule Sepin'e** bağlanıyoruz...

İtiraf edelim haber atladık, itiraf edelim geciktik. Derginin varlığından Nazik Işık sayesinde haberimiz oldu. “Geç oldu ama temiz oldu” denir ya, o cümleye sığınalım. Mailler alındı, adresler verildi, hemen harekete geçtik... Bu memlekette kadınlar seslerini duyurmak, sorunlarını dile getirmek, ortaklaştırap çözümler üretebilmek için her yerde arılar gibi harıl harıl çalışıyorlar. Görme engelli kadınlar da o çalışan arılardan. Kibele'nin çıkış yeri Ankara, biz derginin büyük bölümünü tamamladık, mizanpaj aşamasındayız, ne der. Sağolsun teknoloji, soruları mail aracılığıyla sorumlu müdür Şule Sepin'e yolladık, cevaplar aynı hızla geldi. Biz sizlere onları tanıtmaktan mutluyuz, çok da umutlandık. Gerisi kadın dayanışması, gerisi can sağlığı...

Şule Sepin

Kibele kadın dergisi fikri ne zaman ve kimlerden geldi, hangi ihtiyaçtan doğdu? Çıkış sürecinizi anlatabilir misiniz?

Yaklaşık 4 yıl önce Türkiye Körler Federasyonu'nda üç kadın yönetici olarak çalışıyorduk. Çok aktif bir biçimde çalıştık. Aramızda iyi bir uyum ve ortak konuşabildiğimiz bir dil vardı. Federasyona bağlı dört derneğin aktif temsilcilerinden oluşan bir kadın komisyonu kurmuştuk. O dönem engelli kadınlarla ilgili bir dergi çıkarmayı zaman zaman aklımızdan geçirdik. Ancak federasyonumuzun stüdyo vb. kaynakları sınırlıydı. Ayrıca çok yoğun çalışıyorduk. O dönem, bu düşünce hayallerde kaldı. Bu arada Altınokta Körler Derneği ve Türkiye Körler Federasyonu olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'yle işbirliği yapılmış,

3 kez Görme Engelli Kadınlar Kurultayı düzenlenmişti. Bu kurultaylarda eğitim, istihdam, engelli kadınların aile ve sosyal yaşamı, medyanın engelli kadınlara bakışı vb. konular ele alınmıştı. Bu gelişmeler kendimize olan güvenimizi arttırdı. Şu an yazı kurulumuzda görev alan Zeynep Yıldırıcı arkadaşımız, Altınokta Körler Derneği'nde Genel Sekreter olarak çalışırken, kadın üyelere yönelik broşür çıkarmak istediğini bizlerle paylaştı. Broşürün geçici bir etkinlik olacağını ve belki de üyeler tarafından okunmayacağını söyledik. Dergi çıkarma fikri yeniden canlandı. Ama kendimize güvenemiyorduk. Düzenli olarak dergi çıkaramayacağımızdan endişe duyuyorduk. Bu nedenle önce bülten olarak çıkmasını uygun gördük. Asıl zor

iş bundan sonra başlıyordu. Peki yöneticilere bu fikri nasıl kabul ettirecektik? Önce duyarlı olan yöneticilerle konuştuk. Çok sıcak baktıklarını görünce, diğer yöneticilerle tek tek konuşmayı sürdürdük. Sonunda ikna oldular. Üç ayda bir bülten çıkarılmasına karar verildi. Genel sekreter olan arkadaşımız da bültenin sorumlu yazı işleri müdürü oldu. 2009'un Mart ayında basın açıklaması yaparak kamuoyuna duyurduk. Ancak bu bülten özellikle kadın arkadaşlar tarafından o kadar çok ilgi gördü ki, bülten hızla dergi haline geldi.

Niye Kibele ismini tercih ettiniz?

Bültenin adının klasik bir ad olmaması gerekiyordu. Çünkü insanların dikkatini önce yapılan işe konulan ad ile çekebilirsiniz.

Yöneticiler Kadının Sesi, Anadolu Kadınları, Altınokta Kadın Dergisi gibi adlar öneriyorlardı. Çok düşündük. Kızımıza uygun bir ad bulamadık. Duyarlı arkadaşlara farklı bir ad bulmalarını rica ettik. Dergimizin adını bir erkek buldu. Böylece dergimizin isim babası oldu. İsim babası Turhan İçli'dir.* Kibebe adını çok beğendik. Çünkü bereketin simgesi olan Anadolu Tanrıçası'nın adıydı. Engelli kadınların üretmelerini ve dergimizi bereketli hale getirmelerini amaçlıyorduk. Kibebe adını önce pek tutmadılar. Fakat sonra alıştılar. Herkese de bu ad çok ilginç geliyor. Abonelerimiz arasında Kibebe, kızımız olarak geçiyor ve herkes bu kızın annesi, ya da akrabası oluyor. Yani çok bereketli.

Hedef kitlenizi ve çizginizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Hedef kitlemiz, öncelikle görme engelli kadınlar. Çünkü dergi üç ayda bir sesli olarak çıkıyor. Üyelerden başlayarak derneğimize üye olmayan görme engelli kadınlara ulaşmaya başladık. Farklı engel gruplarındaki kadınlar, kadın örgütleri, kütüphaneler ve isteyen erkekler de hedef kitlemizin içinde yer almaya başladı. Kısacası, gittikçe genişliyoruz. Amacımız, engelli kadınların hakları konusunda bilinçlenmelerini ve kadınların, engelli kadınların sorunları konusunda farkındalıklarının artırılması. Kadın-erkek eşitliği ilkesinden hareketle çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Engelli kadınların olumlu yönlerini ortaya çıkarmayı ön planda tutuyoruz.

Yazı kurulu kimlerden oluşuyor, yazı kurulunu oluşturanların hepsi görme engelli mi?

Yazı kurulumuzda şu an dört kadın arkadaş var. Bunların üçü görme engelli, biri de engelli değil. Hepimiz bu dergide çok severek çalışıyoruz. Eşit iş bölümüne dayalı olarak emeklerimizi birleştiriyoruz.

Bu arada bazı arkadaşlarınız programda kendini tanımlarken "kör kadınlar" diye tanımlıyor, siz kendinizi hangi sözcükle tanımlamayı tercih edersiniz?

Biz kendimizi kör kadınlar olarak tanımlamıyoruz. Sakat olmamızın dışında, çevre tarafından engeller konulduğu için, kendimizi engelli olarak tanımlıyoruz. Önemli olan bakış açısı, sözcükler değil.

Üç ayda bir yayınlanıyorsunuz, derginin satış imkânı da yok, herkes girebiliyor sitenize sanıyorum, parasal açıdan sıkıntı olmuyor mu?

Sesli dergi çıkarmak, mürekkep baskı olan bir dergiyi çıkarmaktan çok daha zor. Hem zaman, hem de yoğun emek istiyor. Dergimizi seslendiren arkadaşlar en az üç kez okuma yapmak için geliyorlar. Bir sekreter çalışıyor. Hatalı okumalar düzeltiyor, okuma sırasındaki nefes alıp vermeler bile ayrıntılı olarak temizleniyor. Düz yazıda hataları farketmek çok daha kolay. Çünkü görülüyor. Ama sesli olunca, tek tek dinleme yapmak gerekiyor. Müziklendirme yapmak bile uzun zaman alıyor. Konuya göre müzik seçiyoruz. Dergimizin mürekkep baskı şeklinde ve ayda bir çıkmasını çok istiyoruz. Derginin eleman maaşını ödemek için sponsor bulmak mümkün olmuyor.

Kaç kadına ulaşıyor derginiz, geri dönüşler oluyor mu?

Dergimizin 650 abonesi var. Bunun 600'ü kadın. Kadınlar derginin çıktığı günü ipte çekiyorlar. Süre çok uzun geliyor onlara. Biz de çok zorlanıyoruz. Çünkü yazılar çok fazla oluyor. Telefonla ya da yazıyla geri dönüşler alıyoruz. Kadın yazarlarımız hızla artıyor. Şimdiye kadar hiç yazmamış kadınların ilk kez dergimize yazı gönderdiklerine tanık oluyoruz. Bu bizi çok heyecanlandırıyor. Dergi aboneliğinden çıkmak isteyen kadınlarımız da yok değil. Değişim bu grupta da kolay olmuyor.

Görme engelli kadınları güçlendirmeye yönelik mücadele deneyimlerine ve kadın portrelerine de yer veriyorsunuz, habere nasıl ulaşıyorsunuz, size haber yollayanlar oluyor mu?

Yazı kurulumuz dışında bize destek olan aktif kadınlar var. Bu kadın portrelerini biz

araştırıyoruz. Ama aktif kadın arkadaşlarımız da bizimle haberleşiyorlar. Hatta söyleşi hazırlayıp yayımlamamız için gönderiyorlar.

Derginin yanı sıra Altınokta Körler Derneği içinde yönetimlere kadınların gelmesi için çaba sarfettiğiniz anlaşıyor, bu konuda dernekte ne durumdasınız biraz anlatabilir misiniz?

Erkeklerin ataerkil bir toplumda kadınların yönetime girmeleri için istekli olmamaları üzücü, ama doğal. Kadın arkadaşlar olarak sayımız çok değil. Bu konuda destek olmayan kadın arkadaşları bize karşı silah olarak kullanıyorlar. Çünkü bu kadınların da ataerkil bir toplumda yaşadıkları gerçeğini inkâr ediyorlar. Kadınları güçlendirmek için verdiğimiz mücadele sürüyor. Ama bu çok yorucu bir süreç bizim için.

Kadın örgütleri ve dergileriyle aranız nasıl?

Çok sayıda kadın örgütünün olduğunu bilirsiniz. İlişkiye geçtiğimiz kadın örgütleri bize karşı duyarlılar. Ancak biz bu alanda kendimizi yeni yeni tanıtmaya başladık. Kadın örgütleri ve dergileriyle ilişkiye geçmek başlı başına bir iş. Zaman ve planlama gerektiriyor. Kadın örgütleri köşemizde her sayıda ilişkiye geçtiğimiz örgütler artmaya devam ediyor.

Petrol-İş Sendikası Kadın Dergisi'ne neler söylemek istersiniz?

Derginizi bizlere mail yoluyla word olarak gönderebilirsiniz. Ayrıca derginizi seslendirerek daha fazla görme engelli kadın arkadaşla ulaşabilirsiniz. Her sayınızda engelli kadınlarla ilgili bir yazı yayımlayabilirsiniz. Böylece okurlarınız engelli kadınlar hakkında bilgilenir, aramızda birlik ve dayanışma oluşur. Siz de, bize yazılarınızla katkıda bulunabilirsiniz. İki dergide de başına daha önce hangi dergide yayımlandığına ilişkin notun yer alması koşuluyla ortak yazılar yayımlanabilir. Birlikte dergimiz için kaynak ve sponsor arayışına girebiliriz.

Kibebe dergisine yer verdiğiniz için çok teşekkür ederiz. ☐

(* Turhan İçli uzun yıllar örgüt liderliği yapan eski Engelliler Konfederasyon Başkanı.

Kibebe'nin sayılarına şu adresten ulaşabilirsiniz:

http://www.altinokta.org.tr/sesli_dergi/kibebe_sayilari.html

Kadınlar suçluluk duygusuna uygun şekilde yetiştiriliyor

Bu toplumda kadınlar çok mutsuz. Üye kadın arkadaşlarımız da, çevremizdeki pek çok kadın da depresyondan şikayet ediyor. Çok fazla kulak verenimiz yok ama. “Canım sen çok duyarlısın da ondan” diyorlar çoğu zaman. Biz mi çok duyarlıyız, çevremiz mi çok duyarsız, bilemiyoruz. Bilene danıştık: Şişli’de bulunan Fransız Lape Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi psikologlarından **Ebru Sorgun**’la konuştuk ruh hallerimizi....

Söyleşi: Necla Akgökçe

Kadınlar ruh sağlığı açısından ne tür sıkıntılar yaşıyor?

Klinik açıdan tanımlamak gerekirse kadınlarda depresyon, psikosomatik rahatsızlıklar; yani psikolojik kökenli ama kendini bir şekilde dile getiremediği için bedene vuran rahatsızlıklar, onun dışında anksiyete bozuklukları, panik bozukluk, obsesif-kompulsif bozukluklar gibi sıkıntılara rastlıyoruz.

Depresyon, ruhsal bunalım ve çaresizlik durumu. Dönemsel olarak çok daha ağır gidebilen, klinik olarak müdahale gerektirebilen bir tablo oluyor genelde. Depresyon şiddetli de gidebilen bir ruhsal sıkıntı. Dünyada en sık rastlanılan hastalıklardan biri ve intihar riski içerebilen bir hastalık. O nedenle ciddiye alınması gereken bir tablo.

Depresyonun bir tanımını yapmak gerekirse nasıl tanımlarsınız, ne olunca depresyona girmiş sayılıyor?

Birkaç açıdan tanımlayabiliriz. Klinik el kitaplarında madde madde sayılarak verilen tanımlamalar var, bunlar bütünüyle yanlış tanımlar değil elbette... Ne var belirtiler arasında?

Çaresizlik hissi, hayattan zevk alamama, yaptığı şeylerden keyif alamama, enerjisini kaybetme, huzursuzluk, kendini işe yaramaz ve başarısız hissetme, düşünememe ya da sürekli karamsar düşünceler içinde olma, yoğun değersizlik ve suçluluk duyguları. Bütün bunların yoğun olarak yaşandığı sürekli devam eden bir tablo varsa, o zaman buna majör depresyon diyoruz.

Ebru Sorgun

Ölüm düşüncelerinin, intihar planlarının ya da ölüm isteğinin olduğu durumlar da bu tabloya eşlik edebilir.

Depresyon neden ortaya çıkıyor: genetik yatkınlık mı, yoksa ülkemizde kadınların yaşadığı zor koşullar mı etkili oluyor?

Depresyonu kendi kendine ortaya çıkan bir tablo olarak ele almak, doğru olmaz. Bize depresif şikayetlerle gelen insanların hayatlarını sorarız. Şu anda nasıl bir hayatı var, geçmişte nasıl bir yaşamı olmuş, ne yapıyor, ne ediyor? Bu soruları sordumuzda insanın elbette geçmişi ile, çocukluğu ile, kökleriyle ilgili bir sürü bağlantıya rastlayabilirsiniz. Ya da şiddet görüyordur kadın aslında. Fiziksel şiddettir, psikolojik şiddettir, kısıtlanmadır, izolasyondur. Geçmişte başka bir trav-

ma vardır, cinsel istismara maruz kalmıştır, tacize uğramıştır, uğruyordur... Depresyon tek başına ortaya çıkan bir tablo olmuyor her zaman, başka bir şeye eşlik ediyor, ya da başka bir şeyin sonucu olarak ortaya çıkabiliyor. Yaşam koşullarından, yoksulluktan, işsizlikten, yoğun çalışmadan, adet öncesinden doğuma kadar başka birçok nedene de bağlı olabiliyor. Hamilelikte, doğum sonrasında kadınlar depresyona girebiliyorlar. Yine bütün bunlar kişinin geçmiş yaşantıları, ruh sağlığı, kadınlığıyla ve toplumsal ilişkileriyle iç içe geçmiş olarak ortaya çıkıyor.

Ruh sağlığı hizmetlerine ulaşmak özellikle yoksul insanlar, onların arasında daha yoksul olan kadınlar için çok zor, hastanelerin psikiyatri kliniklerinde zaman çok kısıtlı, ilaçla

geçleştiriliyor durumlar, pek yararını göremiyorsunuz hekime başvurmanın. Bu konuda siz neler düşünüyorsunuz?

Bütün bunlar kadının toplumsal konumu, sosyal devlet anlayışı ile birlikte düşünülmeli. Sağlık kurumlarındaki hasta yığılması, polikliniklerin işleyişi, sağlık kurumlarının işleyişi, sağlık sisteminin işleyişi, özelleştiriliyor olması, kadınların sağlık sistemine ulaşımının gitgide daha zorlaşmasına yol açıyor. Özellikle ev kadınları için sosyal devlet anlayışının terk edilmesi nedeni ile hayat çok daha zorlaşıyor. Sistemsel bir sıkıntıdan bahsediyoruz. Devlet hastaneleri ve polikliniklere gittiğinizde doktorun da yapabileceği çok bir şey olmuyor o çaresizlikte. Ruh sağlığı sistemi ilaç endüstrisine dayalı, uzun zaman ayrılamıyor, semptomlar dinlenip ilaç yazılıyor. Ama o semptomların arkasında ne hikâye var. Kimsenin zamanı yok. Devlet hastanelerinde psikoterapi birimleri kurulmuyor, kurulanlar da yeteri kadar işlev görmüyor. Kadınların direkt ulaşabileceği, psikolojik sağlık hizmetlerinden yararlanabileceği bir yapı olması gerekiyor. Bu önleyici müdahale açısından da önemli. Çünkü kadınların işsizlik sorunu var, ev içinde ezilme sorunları var, görünmeyen ev emeği var, şiddet sorunu var, doğumlar, çocuklar. Bir sürü sorumluluklar ve muhafazakâr çevrelerde yaşamak gibi depresyona girmeleri için o kadar çok hazır zeminler var ki. Sistem kadının yanında değil. Sadece bulunduğu duruma uyum sağlamasını destekliyor şu anki sistem. Kadın sivil toplum kuruluşlarında psikologlar oluyor, kadınlarla yapılan destekleyici psikoterapiler var. Ama bu kuruluşların öncelikli grubu, oraya şiddet nedeniyle başvuruda bulunan kadınlar. Ve uzun süreli hizmetler sağlanamıyor. Ben Şahmaran'da da, Mor Çatı'da da aylarca, yıllarca bir kadın görme lüksüne sahip değildim. Çünkü bir kadın bekleme listesi bulunuyordu önümüzde; ona göre yapıyorduk. Ama yine de devlet hastanelerinden çok fazla zaman ayırdık. Kadına yönelik şiddet sorunu gibi bu da tek başına kadının örgütlerinin altından kalkabilceği bir mesele değil. Sosyal devlet anlayı-

şı odaklı kadın sağlığı programlarının, politikalarının geliştirilmesi gerekiyor. Ama biliyorsunuz, kadın bakanlığını bile kaldırdılar.

Bizim sektör de dahil olmak üzere, özellikle de vardiyalı çalışan kadınlarda çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getiremediği için bir pişmanlık, bir suçluluk duygusu var, bu duygu kadınlarda yaygın bir şey mi?

Suçluluk duygusuna çok uygun bir şekilde yetiştirilirsiniz bu toplumda. Yaptığınız ve yapmadığınız, maruz kaldığınız, faali olmadığınız ama mağduru olduğunuz her şeyin suçlusu olmaya yatkın şekilde yetişiyorsunuz. Oturmanızdan eteğinizin boyuna kadar her şeye dikkat etmek zorundasınız. Tacize uğradığınızda, neden o saatte oradaydınız, niye o elbiseyi giydiniz? gibi sorular size sorulur. Bu bütün hayatımıza yansıyor tabii; bir türlü yeterli olamamak. Ama ben çocuğuna yeterli zaman ayıramadığı için suçluluk duyan bir babayla anneler kadar sık karşılaşmıyorum. Burada içselleştirilmiş, toplumsal cinsiyete dayalı roller var. Tabi ki çocukların annelerine ihtiyaçları var, tabii ki çocukların babalarına ihtiyaçları var. Çalışma, zaman kısıtlılığı gibi çeşitli nedenlerle onlara yeteri kadar zaman ayrılamıyor. Ama bu zorlukların tüm suçluluğunu kadınların üzerine alması çok büyük bir haksızlık. 'Üç çocuk doğurun' söylemlerine karşı kadınların hem rahat çalışıp hem de çocuk doğurabilecekleri bir sistem bulunmuyor. Hem çok zor koşullarda çalışacaksınız, hem evde çalışacaksınız, bu kadar zor koşullarda çocuk doğurup büyüteceksiniz, ne aile ilişkileri ne sistem sizi çocuk doğurup büyütürken desteklemeyecek, üstüne de suçluluk hissedeceksiniz. Bu çok acımasız bir sistem. Sistemin çelişkilerinden kaçınmadığımız gibi bu suçluluk duygusundan da ne yazık ki kaçınıyoruz.

Pek çok yaşam zorlukları var, kadının kendi hayatını sürdürme arzusu var, ama bir yandan da çocuk sorumluluğu sadece anneye aitmiş gibi dayatılmış ve pek çok kadının da içselleştirmiş olduğu bir süreç yaşanıyor.

Önereceğimiz bir şeyler olabilir mi peki?

Bu durum sistemle, sağlık politikalarıyla, istihdam politikalarıyla, kadın politikalarıyla ilişkili. Psikolojik indirgemecilik yapıp, reçeteler sunamam. Bütün bunlar mücadelenin bir parçası olmak durumunda. İşyerinde kreş yoksa, kadının işi bırakmak zorunda kalması ya da çocuğunu başka birilerine emanet etmek zorunda kalmasının suçluluğunu taşıması hali sürer. 'Kırk katır mı, kırk satır mı' durumu var sürekli. Nasıl bir çözüm sunabiliriz ki? Elbette bireysel psikoterapilerde belki çalışırken kadının kendi yapısına ve kaynaklarına uygun çözüm yolları bulmasını destekliyoruz. Ama onlara "Şunu yapın, bunu yapın" demek ya da "Çok önemli değil, önemli olan kaliteli zaman geçirmektir" şeklinde popüler lafazanlıkların peşine düşmek benim içime sinmiyor. Bu sistem devam ettikçe bunun çelişkileri de devam edecek ve insanlar da bu sistemin çelişkilerini yaşamak zorunda kalacaklar maalesef...

Mor Çatı ve Şahmaran gibi kadına yönelik şiddet alanında faaliyet gösteren kadın kurumlarında çalışmısınız, şiddetin kadın ruh sağlığına ve onun toplumsal yaşama katılmasına ne gibi etkileri oluyor?

Bakın bugün 17 Ağustos depreminin yıldönümü, bir deprem yaşıyorsunuz, çok korkuyorsunuz, binalara giremiyorsunuz, karanlıkta kalamıyorsunuz, tek başınıza uyuyamıyorsunuz. Çok şiddetli bir deprem tabii ki, günün birinde birgün yaşadığınız bir olay sizi yıllarca etkiliyor ve yaşamınızı

değiştirebiliyor. Bir de her gün şiddet gördüğünüzü düşünün; hayatla kurduğunuz, kendinizle kurduğunuz ilişki zaten çok yaralı ve sıkıntılı, bir de şiddet eklenince, artık hiçbir konuda kendinize güvenmez hale geliyorsunuz, sürekli sıkıntılı, depresif, umutsuz, çaresiz hissediyorsunuz. Yardım ya da destek alabileceğinizi bile düşünemez oluyorsunuz. Daha sonrasında gelen ayrılma ve boşanma gibi süreçlerde de sizi destekleyen mekanizmalar yok. Herkes “kırık kolun yen içinde kalmasını” öğütüyor. Bu kadar destek alamadığınız, sürekli aşağılandığınız, küçümsendiğiniz bir ortamda tabii ki sizin de kendinize yönelik şiddetiniz devam ediyor. Çocuklarınızla ilişkileriniz bozuluyor, belki onlara şiddet gösteriyorsunuz... Pek çok çocuk anne şiddeti ile karşı karşıya kalıyor. Şiddet olan ailelerde çocuklar hem babanın hem de annenin şiddetiyle büyüyor. Şiddet bir dalga gibidir, yayılır, yayılır, yayılır; gördüğünüzü aktarırsınız çünkü. Bu yüzden kadına yönelik şiddet önce onu etkiliyor ama sonrasında toplumun tüm katmanlarına yayılıyor. Ya da çaresizliği öğreniyorsunuz. Şiddetin en kötü yanı size çaresizliği öğretmesidir. Çaresizlik, zayıflık duygusu ve değersizlik, bunların üçü bir araya geldiği zaman hayatınız cehennem gibi olur. Şiddeti sürdüren odağın da, kişinin de yapmak istediği bu zaten. Kendinizi ne kadar değersiz ve çaresiz hissederseniz, oradan bir yere kıpırdayamaz hale gelirsiniz.

Kadına yönelik şiddette bazen şöyle bir tepki de göze çarpıyor çevrede “Boşansın kardeşim, aptal mı, dövürmesin kendini”. Anladığım kadarıyla dayak devam ettiği için zaten kadınlar bu sarmaldan çıkamıyorlar...

Kadınla erkek arasında toplumsal öğretilerle, rol aktarımlarıyla da bağlantılı çok farklı duygulanım var. Siz her şeyin sorumlusu ve suçlusu olarak yetişiyorsanız, sürekli utanmayı öğreniyorsanız, dayak yediğiniz için siz utanırsınız, tacize uğradığınız için siz utanırsınız, tecavüze uğradığınızda siz utanırsınız, bütün bunlar nedeniyle boşanırsanız, boşandığınız için de siz

utanırsınız. Evliliği yürütemediğiniz, yapamadığınız, sürdüremediğiniz için size bir sürü ek sıfatlar yüklenir, tüm bunları kadın nasıl göze alabilir ki? Bir de maddi, sağlık ve sosyal açıdan desteksizse eğer, maalesef kadın şiddet ortamının ortasında kalıyor. Bunlara rağmen kadın boşanmaya kalktığında ise öldürülüyor. Türkiye’de her gün beş kadın cinayete kurban gidiyor. Kadın cinayetleri istatistiklerine bakın; kadınların yüzde 90’ı boşanmak istedikleri için öldürülüyor. Karakol, savcılık, sosyal hizmetler sizi desteklemiyor. Durumunuzu değiştirmeye kalktığınızda da ölüm cezası ile karşı karşıya kalıyorsunuz bu memlekette. ‘Sıkıysa boşan’ diyor erkek şiddeti.

Şiddete teknik takip hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bunlar enteresan girişimler tabii. Tamam o da olsun, adama kelepçe taktığında, orasını burasını kestiğinde mesele bitmiyor ki. Çok daha öncesinden alınması gereken tedbirler var. Kadının toplumsal konumunun güçlendirilmesi gerekiyor, kadınların riskli durumlarda derhal korumaya alınması gerekiyor, sığınma evlerinin sayısının artırılması gerekiyor. Kadının kendi hayatını kurması yönünde desteklenmesi gerekiyorken, adamın koluna bilezik takalım demek anlamsız geliyor. Bu tür önlemleri önlem olarak görmüyorum. Bunların hepsi göstermelik tedbirler.

Deprem bölgesinde de çalıştınız, bu tür büyük travmalardan kadınlar daha çok etkileniyor deniyor, bu konuda sizin gözlemlerinizi neler?

Ben deprem bölgesinde çalışırken, travma sonrası stres bozukluğunun risk faktörlerinden biri de kadın olmağı. Kadınların travma sonrası stres

bozukluğu geliştirme oranı erkeklere göre daha fazlaydı. Semptomlar başlangıçta birbirine yakın çıkıyor, ama sonrasında baktığınızda erkekler daha fazla sosyal hayatın içinde oluyorlar, kadın dört duvar arasındayken çadıra taşınıyor, aynı işleri yapmaya devam ediyor. Yani kadının sosyal destekleri, sosyal yaşam içinde olma hali erkeğe göre daha kısıtlı olduğu için sorunların yaşanma süreci de biraz daha uzuyor. Geçmişten getirdikleriniz de, bugün yaşadığınız olaydan ne kadar etkileneceğinizi belirliyor. Geçmişte yaşadığınız sıkıntılar, şiddet, cinsel istismar, bu sizin bugün yaşadığınız travma sonrası stres geliştirme riskinizi artırabiliyor. Daha önce bir deprem yaşadysanız da bu olabiliyor. Tüm bunlar o anki spesifik olayla değil, daha önce yaşadıklarınızla alakalı olabileceği gibi, daha sonra geliştirilen destek mekanizmalarıyla da alakalıdır. Bir de sürekli korku içinde büyüyorsunuz ve başınıza korktuğunuz şey geliyor. Bu sizin dünya ile zaten sıkıntılı ilişkinizi daha da sıkıntıya sokuyor.

Akıl Defteri yazı kuruludasınız, Akıl Defteri, devrimle, Marksizm’le psikanalizi birleştirme çabası içinde olan bir dergi gibi sanki, dergi dışında farklı emelleriniz var mı?

Akıl Defteri yazı kurulunun çoğunluğunu psikolog ve psikiyatrist oluşturmakla birlikte, içinde edebiyatçı, sinemacı, sosyolog ve antropologlar da bulunuyor. Belli duyarlılıklara sahip insanları buluşturan bir çevre. Ben kendi bulunduğum noktadan söylesem; hem psikoloğum, hem dünyaya soldan bakıyorum, hem kadına ilgili konularda aktif olmaya çalışıyorum, feministim, tüm bu duyarlılıkları taşıyabileceğim bir zemin olarak da görüyorum *Akıl Defteri*’ni ben. Ruh sağlığının sadece kliniklere sıkışmış olmaması, birtakım duyarlılıklarla buluşması, Marksizmle psikanalizin buluşması gibi buluşmaları yaratmaya çalışan, bu tür niyetleri olan bir zemin. Tüm o tanımlı yapıları eleştirel bakmaya da çalışan bir duruş da var *Akıl Defteri*’nde. Ama tabii daha çok yolun başında. ■

Geleneksel sendikal yaklaşımlar kadınların örgütlenmesine engel

Erkeklerin ağırlıklı olduğu üretim sektörünü örgütlemek üzerinden şekillenen geleneksel sendika örgütlenme stratejisi, buna odaklı sendika tasarımı kadını dışlıyor. Sendikaların kadınları da içine alan yeni örgütlenme stratejileri geliştirmesi gerekiyor.

İş süreçleri ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak örgütlerin cinsiyetçi olduğunu ortaya koymuştur. Bu konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar örgütlerin toplumsal cinsiyete dair genel varsayımlarının, örgütlerin inşa aşamasından itibaren tüm süreçlere nüfuz ettiğini ortaya koymaktadır. Bir örgütün ya da analitik birimin toplumsal cinsiyetçi olması demek avantaj, dezavantaj, sömür-kontrol, eylem-duygu, anlam ve kimliklerin kadın ve erkek arasındaki ayrıma göre şekillenmesidir. Toplumsal cinsiyetçi bütün bu süreçlerde ilave bir unsur değildir, tam tersine bu süreçlerin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum sendikalarda fiili örgütlenme sürecinden sendikal katılıma, sendika yönetiminden kullanılan dil ve söylemlere, sendika içinde erkek kadın ilişkilerine kadar tüm süreçlerde ifadesini bulmaktadır. Örneğin sendikal örgütler içinde fiziksel mekân, güç kullanımı, izin verilen davranışlar gibi alanlarda cinsiyetçi işbölümü açık bir şekilde varlığını korumaktadır. Nitekim kadınlar sendikalarda karar verme mekanizmalarında yer alamazken, erkeklerin örgütsel gücün hemen hemen her zaman üst pozisyonlarında yer almaları, örgütlenme sürecinde erkek-kadın yoğun işyerlerine ayrılan kaynakların veya toplu pazarlık konularının farklılaşması, işçileri kimin örgütlediğine kadar varan ayrımlar, cinsiyetçi işbölümünün yansımalarıdır. Sendikaların geleneksel örgütlenme stratejilerinin de bu bağlamda değerlendirilmeye ihtiyaçları vardır.

Geleneksel sendika örgütlenme stratejisi erkeklerin ağırlıklı olduğu üretim sektörünü örgütlemek üzere tasarlanmıştır. Oysa kadınlar sanayide, küçük işyerlerinde, atölyelerde dağınık biçimde istihdam edilmektedirler. Kadınlarla

özdeşleşmiş esnek çalışmanın artışı ile birlikte çoğu zaman kayıt dışı, ev ile işin iç içe geçtiği ve sendikalar için geleneksel örgütlenme tekniklerinin etkisiz olduğu bir durum ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede kadınların yaygın olarak çalıştığı alanlar ve istihdam biçimleri geleneksel örgütlenme stratejilerinin dışında kalmıştır. Geleneksel örgütlenme strateji ve tekniklerinin bu işçi grupları için etkisiz olmasının en önemli nedeni, sendikaların örgütlediği ve deneyim biriktirdiği alanların dışında kalmaları dolayısıyla, kadınların sendikal örgütlenmesi ile ilgili olarak yaşadıkları deneyim eksikliğidir.

İşçinin sendikayı bildiği varsayımı

Bu durum analizi için bakılması gereken ilk olgu herhalde geleneksel örgütlenme formülünün cinsiyetçi olup olmadığıdır. Erkeklerin ağırlıklı olduğu üretim sektörüne odaklanmış olan örgütlenme tasarımı, erkek işçilerin sendikayı kendi işyerlerine davet etmeleri üzerine kurulmuştur. Türkiye'de sendikaların fiili örgütlenme sürecini konu alan bir araştırma, örgütlenme sürecinin ilk aşaması olan işçi ve işyeri tespitinin genellikle sendikanın değil işçilerin inisiyatifi üzerinden gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Başka bir ifade ile örgütlenecek hedef işyeri, daha çok işyerinde çalışan işçilerden gelen örgütlenme talebine göre belirlenmektedir. Bu talep ve da-

vet örgütsüz işçilerin sendika ile ilişkiye geçmesi için inisiyatif kullanmalarını ve sendikayla ilişkiler konusunda bilgi sahibi olmalarını da içerecek bir süreci içermektedir. Bu örgütlenme formülü ve stratejisi, işçinin sendikalılık konusunda bilgili olduğunu varsayarken, işçiyi de sendika karşıtı ya da sendika taraftarı olarak kategorize etmektedir. Ancak araştırmalar örgütsüz işçilerin sendikaya ilişkin inisiyatif kullanmaları ve sendika konusunda bilgi sahibi olduklarına yönelik varsayımın çok da gerçekçi olmadığını ortaya koymaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar özellikle Türkiye dahil, gelişmekte olan ülkelerde örgütsüz işçiler

arasında sendikalı olma konusunda inisiyatif koyabilecek bir bilgi seviyesine sahip olmayan önemli bir kesimin olduğunu göstermektedir. Bu konuda kadınların daha dezavantajlı olduklarını söylemek gerekmektedir. Nitekim araştırmalar kadınların sendikaya üye olmalarının en önemli nedenlerinin sendikanın onlara neler sağlayacağını bilememelerini, sendikaların kendileri ile herhangi bir ilişki kurmalarını, işyerinde bir sendikanın mevcut olmamasını, sendika ile ilgili bir fikirlerinin olmamasını göstermişlerdir. Hindistan'ın bir eyaletinde çalışan kadınların yalnızca % 16'sının sendikaların varlığından haberdar olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye'de ise Kocaeli ve İstanbul'da imalat sektöründe yapılan bir araştırmada, sendika ile ilgili hiçbir fikrinin olmadığını söyleyen erkeklerin oranı % 3 iken kadınlar arasında bu oran % 16'ya

çıkılmaktadır. Sendikal deneyimin ve varlığın en güçlü olduğu iki ilde bile sendikalara yönelik bilgisizlik bu düzeyde ise bunun yaygın bir durum olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

Kadın örgütlenme uzmanları

O halde işçinin sendikalılık konusunda inisiyatif koyabilecek kadar bilgili olduğu ve kadınları sendika karşıtı ve sendikalaşmaya daha az eğilimli olarak kategorize edip mevcut durumu kabullenmeye dayanan geleneksel örgütlenme stratejisi, kadınları örgütlenme bakımından erkeklerle göre daha dezavantajlı kılmaktadır. Böylece bu strateji sendikalara yönelik bilgisi, inancı, eğilimi daha düşük olan ve sendikaya erişimin zor olduğu işlerde ve koşullarda istihdam edilen kadınların örgütlenmesini daha ilk adımda dışarıda tutmayı getirdiği söylenebilecektir.

Geleneksel örgütlenme stratejisinin kadınları örgütlenme konusundaki bir diğer zaafı, fiili örgütlenme sürecinde yer alan örgütleyicilerin genellikle erkek işçi ve uzmanlardan oluşmasıdır. Bu örgütçüler geçim koşulları, ücretler gibi yalnızca dar ekonomik çıkarlara odaklı bir sendikalaşma kampanyası yürütmektedirler. Saygınlık, onur, ayrımcılık, çocuk bakımı, taciz, cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi kadınların da dikkatini çekebilecek konular örgütlenme kampanya ve süreçlerinde çok fazla öne çıkmamaktadır.

En önemlisi de sendikaların kadınların örgütlenmesinin önündeki engelleri veri ve değişmez kabul ederek politika ve stratejilerini geliştirmiş olmasıdır. Bu anlayış sendikaların bildiği ve veri olarak kabul ettiği engelleri ağırlaştırarak bir etkiye sahip olmaktadır. ■

Sağlıkta hayaller yalanlar ve gerçekler

Seçim sırasında yapılan sokak söyleşilerinde kendilerine mikrofon uzatılan yüzde 51'lik kesim genel olarak AKP iktidarının yol çalışmaları dışında sağlıkta yapmış olduğu "reformlardan" dem vurup, "artık istediğimiz yerde tedavi olabiliyoruz" diyorlardı. Durum gerçekten de böyle mi, ileride başımıza gelecekler neler? Türk Tabipler Birliği'nin çıkardığı broşür gayet net biçimde durumu anlatıyor. Bize sadece aktarmak düştü. Lütfen kulak veriniz...

Yalan: İstediğim hastanede tedavi oluyorum

Gerçek: Sağlık sigortalı hastalar, eskiden öncelikle devlet ve üniversite hastanelerinde, sevk almak koşuluyla da sözleşmeli özel hastanelerde tedavi olabiliyorlardı. Evet, şimdilerde hepsinde değil ama sosyal güvenlik kurumuyla sözleşme imzalayan özel sağlık kurumlarında tedavi olabiliyorlar. Yalnız, küçük bir sorun var; taburcu olurken önlerine konulan milyarlarca liralık faturayı ödemeleri gerekiyor!

Yalan: Hastanelerde rehin kalma ayıbına son verdik

Gerçek: Evet, hastaneler artık faturayı ödemeyen hastaları rehin almıyor. Hastaya senet imzalıyorlar, sonra icra memurları geliyor. Ödemeyenlere hapisane yolu görünüyor.

Yalan: Genel Sağlık Sigortası Yasası çıkardık. Artık herkesin sağlık sigortası var

Gerçek: İşsizlik sigortasından yararlanmayan işsizler, kayıtdışı sektörde çalışanlar, primini ödemeyen esnaf ve sanatkârlar, primini ödemeyen çiftçiler, 18 yaşını dolduran ve çalışmayan kız çocukları genel sağlık sigortasından yararlanamıyor.

Yalan: Genel Sağlık Sigortası'ndan yararlanamayan vatandaşların primini devlet ödeyecek

Gerçek: Yasaya göre aylık geliri asgari ücretin üçte birinden fazla olan her vatandaş prim ödemek zorunda. 1 Ocak 2012'den itibaren fakirlik testinden geçemeyen milyonlarca vatandaşın yeşil kartı iptal edilecek.

Yalan: Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabileceğiz

Gerçek: Sağlık hizmeti alabilmek için düzenli olarak genel sağlık sigortası primi ödemek yetmiyor. Ayrıca katılım payları ile ilave ücret ödemek gerekiyor.

Yalan: Genel Sağlık Sigortası bütün sağlık harcamalarını karşılayacak

Gerçek: Sigortalı vatandaşlara verilecek hizmetin kapsamı, miktarı ve süresi sosyal güvenlik kurumu tarafından sınırlanabilecek. Temel teminat paketi dışında kalan hizmetler için "tamamlayıcı sigorta yaptırmak" veya cepten ödemek gerekecek.

Yalan: 18 yaşın altındaki çocuklar için bütün sağlık hizmetleri ücretsiz

Gerçek: 18 yaşın altında da olsa bütün hastalar katılım payı, ilave ücret ödemek zorunda.

Yalan: Genel Sağlık Sigortası ile vatandaşlara mevcut olanların dışında ek bir yük getirilmedi

Gerçek: Sağlık durumu gereği tek kişilik odada yatması gereken hastalardan "Lüks oda ücreti" adı altında yüzde 300 ücret alınıyor. Ayrıca bütün hastalar, sosyal güvenlik kurumunun belirleyeceği "istisnai sağlık hizmetleri" için yüzde yüz katılım payı ödeyecek.

Yalan: Sigortalılar sadece ayaktan muayenelerde katılım payı ödeyecek

Gerçek: Genel Sağlık Sigortası'nda 2009'da yapılan değişikliğe göre hastaneye yatanlar da, ameliyat olanlar da katkı payı ödemek zorunda kalacak.

Yalan: Muayene katılım payı sadece 2 TL olacak

Gerçek: Genel Sağlık Sigortası'nın yürürlüğe girdiği ilk gün muayene ücretlerine zam yapıldı. Uygulama yargıdan döndü, ama hükümet yeni bir düzenleme yaparak muayene ücretlerini yüzde 650 arttırdı. (Aile hekimliği uygulamaları için getirilen 2 TL'lik katkı payı yargı tarafından tekrar iptal edildi.) Artık her muayene için devlet hastanelerinde 8 TL, özel hastanelerde 15 TL muayene ücreti ödeniyor. Üstelik bu düzenlemelerle daha önce muayene ücreti ödemeyen SSK'lı aktif çalışanlar, yeşil kartlılar, kamu çalışanları ve emeklileri ile aile bireyleri de artık ödemek zorundalar.

Yalan: Özel hastanelerde ilave ücretler yüzde 20'yi geçmeyecek

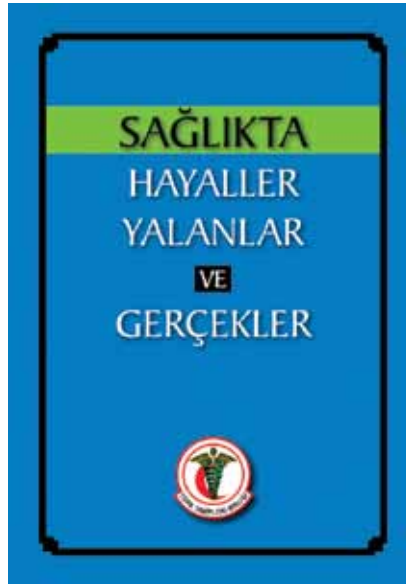
Gerçek: Yasa ilk çıktığında hiç yoktu ilave ücret. 2009'da yüzde 30 oldu. 2010'dan itibaren ise uygulama tamamen değişti. Artık yüzde 70 ilave ücret ödeyebilen "A SINIFI" sigortalılar A sınıfı hastanelere; Yüzde 70 katkı payı ödeyen "B SINIFI" sigortalılar, B sınıfı hastanelere; yüzde 50 ödeyebilenler C sınıfı hastanelere; Yüzde 40 ödeyebilenler D sınıfı hastanelere; yüzde 30 ödeyebilenler E sınıfı hastanelere gidebiliyor. Üstelik herhangi bir denetim olmadığı için bazı özel hastaneler yasal sınırın çok daha üzerinde para alıyorlar.

Yalan: 18 yaşın altındaki çocuklar koşulsuz olarak genel sağlık sigortası kapsamına alındı

Gerçek: Annesi babası sigortalı olmayan ve yeşil kart alamayan ailelerin çocukları genel sağlık sigortasından yararlanamıyor.

Yalan: SSK Hastanelerini sağlıkta tek çatı oluşturmak için sağlık bakanlığına devretti

Gerçek: SSK hastaneleri, "Tek çatı altında topluyoruz" bahanesiyle özelleştirilmek için Sağlık Bakanlığı'na devredildi, tasfiye edildi. Şimdi, mecliste bekleyen Kamu Hastane Birlik-

leri Yasa Tasarısı'na göre devredilen SSK hastaneleri de dahil, Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastaneler doksan parçaya bölünecek, doksan çatı oluşacak.

Yalan: Devlet hastanelerini özelleştirmeyeceğiz, özertleştiriceğiz

Gerçek: Kamu Hastane Birlikleri Yasa Tasarısı meclisten geçerse devlet hastaneleri şirket hastanelerine dönüşecek. Yönetim kuruluna Ticaret Odası'nın temsilcisi girecek, hastaneyi satmak da dahil olmak üzere her türlü yetkiye sahip olacak.

Yalan: Aile hekimliği hizmetini başlattık. Aile hekimleri aile fotoğrafında yer alacak, evlere gidecek, yedi gün 24 saat hizmet verecek. Bütün sağlık sorunlarınızı aile hekiminiz takip edecek

Gerçek: Aile hekimleri sadece mesai saatleri içinde hizmet verir. Mesai dışında çalışmaz, eve gelmez. Aile hekimliği başlayalı beş yıldan fazla zaman geçti. Sevk zinciri nedense bir türlü kurulamadı. Aile hekiminin kendisine bağlı bütün vatandaşların bütün sağlık sorunlarını takip edebilmesi mümkün değil.

Yalan: Aile hekiminiz sizi doğumdan ölüme kadar izleyecek

Gerçek: Aile hekimlerinin iş güvenliği yok. Sözleşmesi her an için feshedilebilir, siz de kendinize yeni bir aile hekimi bulmak zorunda kalabilirsiniz.

Yalan: Biz gerekli düzenlemeleri yaptık ama doktorlar hastalara ilgi göstermiyor, yeterli süre ayırmıyor

Gerçek: Telefonla randevu sisteminde hastaya ayrılan süre 10 dakikayı bile bulmuyor. Randevusuz hastalar da eklenince hasta başına düşen toplam süre beş dakikaya iniyor.

Yalan: İlaça erişim kolaylaştı, isteğim eczaneden ilacımı alıyorum

Gerçek: Sosyal Güvenlik Kurumu'nun bilgisayar sistemi doğru düzgün çalışmadığından, ilaç için eczane eczane dolaşmak zorunda kalıyorlar. Üstelik sosyal güvenlik kurumu birçok ilacı ödeme listesinden çıkarttı. Bu ilaçların parasının tamamını vatandaşlar ceplerinden ödüyor. Dahası SGK hesaplama yaparken, benzer, eşdeğer ilaçların en ucuzunu esas alıyor. O ilaç eczanelerde bulunmasa bile reçetede yazılı olanla en ucuz ilaç arasındaki fark da hastaların cebinden çıkıyor.

Yalan: Vatandaşlar hastanelerde artık kuyruklarda beklemeden rahat hizmet alıyorlar

Gerçek: Hastanelerdeki hizmetlerin düzeliş düzelmediğinin en iyi göstergesi acil servislerdir. Son yıllarda acil servislerin yükü iyiden iyiye arttı, istihap haddini aştı.

Yalan: Vatandaşların iyiliği için reform yapıyoruz. Sağlık reformumuz yerli malıdır

Gerçek: "Sağlık reformu" bir IMF Dünya Bankası projesidir. "Reformun" sekiz yıllık uygulamasından kazançlı çıkan tek kesim, yerli ve ulusötesi sermaye sınıfı, özel hastane patronları oldu. Biz hastalandıkça onlar kazandı, onlar kazandıkça biz kaybettik. AKP döneminde en fazla büyüyen Medicalpark Hastanelerinin patronu bakın ne diyor: "Tayyip Erdoğan idolüm, ona sevdalıyım." ■

Her zaman radikal:

Aleksandra Kollontay

"Aslında yalnızca bir tek hayat değil, birçok hayat yaşadım, hayat kesitlerim birbirinden o kadar ayrıydı. Kolay bir hayatım olmadı. İsveç'lilerin deyimiyle 'gül bahçesinde' değildim. Yaşamadığım bir şey kalmadı: Başarılar, korkunç derecede çok çalışma, takdir, kitlelerce sevilme, izlenmeler, nefret, cezavleri, başarısızlıklar ve temel düşüncemde -kadın sorunu ve evlilik sorunu üzerine- yeterli anlayışı görememem, yoldaşlarla acı farklılıklar, düşünce ayrılıkları, ama aynı zamanda Parti'de -Lenin'in yönetimi altında- uzun yıllar beraber ve uyumlu çalışma... Çevremde her zaman çok arkadaşım vardı. Fakat bir sürü nefret, çekememezlik ve kıskançlık da oldu. Büyük aşkı, ama öte yandan kıskançlığın acı tadını da yaşadım... Her zaman 'yaşamayı' bildim ve bugün hâlâ bu yeteneğe sahibim. Ve hayatımda en büyük ve en anlamlı anın hangisi olduğu sorulsa bana, hiç düşünmeden cevaplayabilirim: Sovyet iktidarının ilan edildiği an."

Yukarıdaki satırlar Kollontay'ın Türkçe'ye Agora yayınları tarafından kazandırılan *Birçok Hayat Yaşadım* adlı kitabında geçiyor.

Kollontay (1872-1952) çeşitli yayınlarda şu özellikleriyle tanıtılır: Rus komünist devrimci yazar, ilk kadın bakan ve büyükelçi. 1872 yılında Rus toprak soylusu bir baba ile köy kökenli bir anneden doğdu. Dört kardeşin en küçüğüydü. Evde özel eğitim aldı. Yabancı dil bilgisi zengindi. Yaşadığı toplumdaki adaletsizlik ve eşitsizliklere karşı farkındalığı erken gelişti. Özellikle kadınların her alanda özgür ve eşit olması, evlilik kararlarını kendilerinin vermesine inandı. Bu nedenle, ailesinin kararlaştıracağı bir evlilik yerine, tüm itirazlara rağmen mühen-

Sovyet Devrimi güzel kadınlar ve erkekler yetiştirdi. Bunlardan biri de Kollontay'dı. O, yaşamı boyunca devrime ve kadınlara inandı. Sağlam bir teorisyen olmasının yanı sıra, önemli bir eylem kadınıydı. Ekim Devrimi'nin kadın hakları ile ilgili tüm düzenlemelerinde onun imzası vardı. Ama ne devrim öncesi, ne de devrim sonrası "hayatı hiç de kolay olmadı"

dislik eğitimi gören yoksul bir gençle, 19 yaşında evlendi. Bir sene sonra oğlunu doğurdu. Eşinden ayrılma kararını verdiğinde yirmi altı yaşındaydı. Aynı yıl, yani 1898'de Zürih'e ekonomi eğitimi görmeye gitti.

Zürih'te eğitimi sırasında radikal fikirlerle tanıştı. Siyasetle ilgisi sadece entelektüel düzeyde kalmadı, politik gruplara katıldı. Marksist teori hakkındaki bilgisini derinleştirdi. Profesyonel devrimci oldu. Ülkesine döndüğünde fabrikalardaki işçilerin çalışma koşullarının düzeltilmesi ve özellikle işçi ücretlerinin yükseltilmesi için mücadele etti. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Menşevik kolunda faaliyet gösterdi. 1915 yılında Bolşevik'lere katıldı. 1917'de Merkez Komiteye seçilen ilk kadın olarak Ekim Ayaklanması yönünde olumlu oy kullandı. Devrimle kadınlara seçme-seçilme ve medeni hakları tanınmıştı. Kollontay devrim sonrasında 1919'da sağlıktan sorumlu bakan oldu. Avrupa'daki ilk kadın bakan olarak tarihe geçti. Kadınlarla ilgili çalışmalar yaptı. 1918'deki Aile Yasası'nın hazırlanmasında aktif rol oynadı. Devrim sonrası yasaların uygulanması ve kadınların topluma entegrasyonunu hızlandırmak için

parti hiyerarşisinin her kademesine eşdeğer olarak kurulan Zhenotdel, yani Merkez Komite Kadın Sekreterliği bölümünü, 1920-22 arası dönemde yönetti. Çalışma ve ev işiyle ilgili yasa önerilerinde bulundu. Cehaletin kökünü kazıma ve fahişeliğe son verme kampanyaları gibi eylemlere katıldı. İşçi alımında ve Sovyetlere kabulde kadınlardan yana kotaların uygulanmasını denetledi. Erzak temini, konut ve sağlık konuları, okul ve yetimhanelerin denetimi gibi konularla ilgilendi. Bu arada İşçi Muhalefeti'nin aktif bir üyesi olarak Komünist Parti'nin geniş yetkilerini sınırlamaya çalışıyordu. Hem bu tutumu hem de kitaplarındaki görüşleri yüzünden tepki aldı, bir süreliğine yurdundan uzaklaştırıldı. Ancak verilen görev yine de çok önemliydi. 1922 yılında büyük elçi olarak Norveç'e atandı. Böylece dünyanın ilk kadın büyük elçisi ünvanına da sahip oldu. Diplomasideki görevi 1945'e kadar devam etti.

Kollontay sadece siyasetçi ya da diplomat değildi, önemli bir teorisyendi de. Teorik ve kurgusal birçok kitap yazdı. Türkçe'ye birçok kitabı ve hakkındaki biyografik eserler çevrilmiştir. *Kadın Sorununun Sosyal Temeli*'ni 1909'da, *Aile ve Komünist Devlet*'i 1918'de, *Yeni Ahlâk ve İşçi Sınıfı*'ni 1918'de yayınladı. Kadınların da erkekler gibi cinsel özgürlüğe sahip ol-

ması gereği üzerinde durdu. Ona göre sadece sosyalist bir toplumda cinsel ahlâk gelişebilirdi. *Marksizm ve Cinsel Devrim* adlı kitabında buna değindi. Bu kitap Türkçe’de Bilgi Yayınevi tarafından yayınlandı.

Baskı dayanışmayı doğurur

Kollontay, feminizmle Marksizmin bir sentezini önerdi. Ona göre Fourierci ütopyacılıkla birleştirilen Marksizm, feminist hedeflerin gerçekleşmesini kolaylaştıracaktı. Marks ve Engels gibi Kollontay da burjuva ailenin parçalandığına ve devrimin aile yaşamını yenileyeceğine inanıyordu. Bebel’in eserlerinden, özellikle baskının kadınlar arasında birlik yaratma eğiliminde olduğu düşüncesinden yararlandı. Ancak o bu savların ötesine geçmeye çalıştı. Ona göre devrim sadece bir başlangıç noktasıydı. Sosyo-ekonomik engellerle, ikiyüzlü ahlâka, aşk esaretine baş kaldırdı.

Evliliğin özünün değiştirilmesi gerekiyordu. Evliliği oluşturacak insanların tutum ve davranışları mutlaka değiştirilmeliydi. Sosyalist toplum kurulduğunda orada sağlıklı, özgür, doğal çekiciliğe dayanan evlilikler yer alacaktı. Annelik yeni bir biçim almalıydı, özel bir sorun değil, sosyal bir görev olarak algılanmalıydı: “*İşçi devletin cinsiyetler arasında yeni bir tip ilişkiye ihtiyacı vardır. Bir anenin çocuğuna yönelik dar, dışlayıcı sevgisi genişleyip büyük proleter ailenin tüm çocuklarını kucaklamalıdır. Kadının köleliğine dayanan bozulmaz evlilik yerine, özgür evliliğin, emek kardeşliğinin yükümlülüklerde ve haklarda eşit iki üyesinin karşılıklı aşkı ve saygısıyla güçlenen bir kurumun doğuşunu bekliyoruz. Bireyci, egoist ailenin yerine, herkesin, erkeklerin ve kadınların her şeyden önce kardeş ve yoldaş olacakları büyük evrensel çalışanlar ailesi yükselecektir.*”

Eril irade yabancılaştırıyor

Kadınların geleneksel sorumluluklarından kurtulması gerekiyordu. Çiftlerin gelişmesine olanak sağlamak için “*mutfak evden ayrılmalıdır.*” Bu

nedenle, kafeteryalar, gündüz çocuk bakım merkezleri, dispenseler kurulmalıdır. Kadınlar topluluk için çocuk sahibi olmalıydılar. Ancak çocuk büyütmenin kolektifleştirilmesini savunmadı. Çocukların bir anaokulunda mı, yoksa evde mi büyütülmesine ebeveyn karar vermeliydi. Ancak genel olarak aşk ruhsal bir değer olarak annelik içgüdüsünden önce gelmeliydi. Kadınlar kendi başarılarına insan olarak değerliydi. Erkeksi/eril irade kadınları yabancılaştırıyordu. Herhangi bir evlilik türünü yalnızlığa tercih eden ve bu yüzden her şeyi aşka bağlamaya iten kadınlar da var olabilmeliydi.

Ona göre etik, siyaset kadar önemliydi. William Reich’tan epey önce, cinselliği sınıf mücadelesiyle ilişkilendirmişti. Şu temel soruları sormuştu: “*İşçi sınıfının özel görevlerinden birine bu kadar affedilmez bir biçimde duyarsız olmamızın nedeni nedir? Cinsel sorunun kolektif çabayı gerektirmeyen “aile işi” alanına ikiyüzlüce havale edilmesini nasıl açıklayacağız? Niçin cinsel ilişkiler ve bu ilişkileri yöneten ahlâk kuralları tarih boyunca sosyal mücadelede sürekli olarak bir faktör değilmiş gibi görülüyor?*”

Sovyetler Birliği’nde 1920’lerde Kollontay’ın görüşlerini az kişi paylaştı. Yoldaşları onun düşüncelerini zamansız ve uçarı buldular. Görüşleri henüz ulaşılmamış bir ekonomik ve sosyal alt yapıyı gerektirmekteydi. Bazıları onu öncelikleri birbirine karıştırmak, sınıf mücadelesini ihmal etmek, cinsel anarşiyi sorumsuzca teşvik etmekle suçladı. O anın görevi evli kadınları ve çocukları korumak ve kadınların davasını erkeklerle saldırmadan savunmaktı. Zaten Marks ve Engels konuyla ilgili söylenmesi gereken her şeyi söylemişti. *George Sandcılık*’a dalmanın alemi yoktu.

Sonraki oluşumlar Kollontay’ın korkularını haklı çıkardı. Kadın sorunun kesin olarak çözüldüğü savunularak 1929’da Merkez Komite Kadın

Sekreterliği feshedildi. 1920’de kısıtlamasız olarak yasalaşan kürtaj, 1936’da tekrar yasaklandı. Kadınların hem ev dışında hem de evde çalışmalarında bir sorun yoktu. Kadınların sanayi işçisi olarak istihdamı 1928’de % 28.8’di. Bu oran 1940 yılında % 40’a çıktı. Ev dışında enerjik ve çalışkan, ev içinde de müşfik, sakın olmalıydılar. Erkeklerden ayrı yaşamlar yaşadılar. Ev ve çocuklar yeniden kadınların derdi haline getirildi. Kolektif mutfaqlar, kreşler kapatıldı. Kadın olarak yüklerinden kurtulmadıkları için eril modele uymak zorunda kaldılar. -Bu durumun sanayileşmeye, kalkınmaya öncelik veren diğer uluslarda da yaşandığını bilmekte fayda var.- 1920’lerin cinsel devrimi eski aile birimini parçalarken, 1930’ların Stalinist tepkisi, geri bir köylü toplumunu çok hızlı bir sanayileşme dayatarak değiştirmek için aileyi yeniden şekillendirdi. İdealist sloganlar ile günlük gerçeklik arasındaki mesafe çok fazlaydı. Bu ise kadınlar üzerinden halledilmeye çalışıldı.

Sovyet deneyiminden kadınlar önemli dersler çıkardılar. Cinsiyet rolleri tanımlanmadan ekonomik özgürleşmenin tuzak olacağını artık biliyor kadınlar. Bu gerçeğin anlaşılmasında yaşanan deneyimler kadar Kollontay’ın sorduğu sorular ve yazdığı kitaplar da etkili ve tüm bunlar güncelliğini hâlâ koruyor. ■

En çok kendi yetiştirdiğim sebzeleri özlüyorum

Raziye 47 yaşında, İkitelli’de yaşıyor, köyde inek sağmış, tarlada çalışmış, şehirde evlere temizliğe gitmiş, yani kendini bildi bileli çalışıyor. Şu anda özel bir firmanın çay ve temizlik işlerini yapıyor. İki oğlu, bir kızı, iki torunu, bir de yaşam deneyimi var.

Bahar Erzan

Raziye’nin evine giderken sokağa girdiğimde, bir gürültü vardı, iki de polis devriye arabası. Öğrendim ki adamın biri karısını dövüyormuş, polis de ayırmaya gelmiş.

Raziye’nin kapısını çaldığımda haftalık rutin temizliğini yapıyordu, doğal olarak yorgundu. İşlerini halletti, yemeğini yaptı, sofrasına konuk etti, sonra başladık konuşmaya...

“Kendimi bildim bileli çalışıyorum” diyor. Tokat’a bağlı Niksar ilçesinin bir köyünde dünyaya gelmiş. Yedi kardeşten dördüncüsü. Çok yokluk ve zorluk çekmiş, “hâlâ da çekiyorum” diyor. Köyünü sorunca duygulandı, sesi burkuldu: “Çok özledim ben oraları, soğuk akan suları, öten kuşları, kuzuları, inekleri, tarlaları, ormanları... En çok da kendi yetiştirdiğim sebzeleri”. İyi kötü çok zaman geçir-

miş köyünde, yaşantısı, komşuluk ilişkileri, hayata bakışları bambaşkaymış oradaki insanların. “Şehir insanı bozuyor” diyor ve ekliyor “Burada ölsen kimse yanına gelmez”.

Köyde de kolay değilmiş yaşamak, ama insan keyif alıyor-muş nefes almaktan bile. Ev işlerini pek sevmezmiş Raziye, o yüzden hep tarlada, merada çalışmış. “Babamı çok severdim, babam da beni çok severdi. Ben ev işlerinden haz etmezdim hiç, ormana odun kesmeye bile giderdim. Erkek gibiydim. Babam ben evlenirken kızım gidiyor diye değil de, oğlum gidiyor diye yolcu etmişti”.

Evlenmeden önce, günü 5:30’da hayvanları otlatmaya götürmekle başlıyormuş, sonra gelip inekleri sağıp oradan da tarlaya inerlermiş. Evde iş paylaşımı varmış, diğer kardeşleri de başka işler yapıp annelerini yormamak için

uğraşırlarmış. “Böyle geçti baba evinde 15 yılını” diyor. Bütün zorluklara rağmen güzel, saf ve temizmiş her şey. Çok badireler ve kazalar atlatmış Raziye, hatta birgün uçurumdan yuvarlanmış. “10 yaşındayken yüksekçe bir yerden düşmüştüm. Herkes öleceğimi sanmış ama ben daha fazla çile çekmek için ölmemişim” diyor.

tarlalarda, ahırda, bağda-bahçede emeğimi döktüm, hiçbirinin karşılığını alamadım. Artık yaşanmayacak duruma geldi, biz de İstanbul yollarına düştük.”

İstanbul İkitelli’de bodrum katında bir eve taşınmışlar. Büyük oğlu işe girmiş, kendi evlere temizliğe, merdiven silmeye, eşi de tekstilde çalışmaya devam etmiş. Küçük çocuklarsa okula gidip gelmişler. “Ev işlerinden hiç hoşlanmazdım yine bana kaldı ev işleri, çünkü çalışmam gerekiyordu, İstanbul’da yaşamak çok zordu” diyor.

İstanbul’a gelmişti ve onun deyimiyle “kaderi” de peşini bırakmamıştı. Kayınpederine bakacak kimse olmadığı için yine ona bakmak zorunda kalmış. Yine yıllarca kayınpederine bakmış ve bir gün o da yaşama veda etmiş.

Ev işlerinden hi ç hoşlanmazdım ama

15 yaşındayken evlenmiş; eşini tanıyamamış çünkü eşi o zamanlar İstanbul’da yaşıyormuş. Birgün köye geldiğinde, Raziye’yi görmüş beğenmiş, konuşmuş ve kendisiyle kaçmasını istemiş. Raziye kabul etmemiş böyle bir şeyi. Neden kabul etmedin dediğimde ise şöyle anlatıyor : “Kaçıp da annemi babamı üzmemek istemedim, çünkü onlar beni hiç üzmedi. Hem namus bizim için önemli anamı, babamı ele güne karşı boynu bükük bırakmak istemedim”. Daha sonra istemeye gelmişler Raziye’yi ve sonra evlenmiş. Erken yaşta evlenmesinin nedeni ise yine “namus” meselesi...

Evlenip İstanbul’a gelmiş, Kumkapı’da kapıcılık yapmışlar. Sonra orda dirlik sağlayamamış Altınşehir’e gitmişler. Altınşehir’de de tarım işçisi olarak çalışmış. Ömrü hep çalışmakla geçmiş. Bu arada İlknur, Murat, Gökhan ve Mehmet isminde dört de evladı olmuş. Bir süre sonra kayınvalidesi ve kayınpederi hastalanmış, onlara bakacak kimse olmadığı için köye dönmek zorunda kalmış. Buradan sonra ömrü köy işleri ve yaşlı bakmakla geçmiş.

“Köye döndükten sonra hem ev kadınlığı, hem bağ bahçe işleri, hem yaşlıların hem de çocukların bakımı bana kaldı. Yaşlı oldukları için büyüklere bakmak çok zor oldu. Çoğu zaman kırgınlıklar da oldu ama ben onların yaşlı olduğunu düşünerek ses çıkarmadım”. Eşi İstanbul’da çalışmaya devam etmiş. Ekmeğini kendi yapmış, salçasını, pekmesini, turşusunu kendi kurmuş. Bu arada kendi deyimiyle “ama iyi ama kötü” günler yaşamış. Çok hakkı yenmiş, çok horlanmış ama bir yandan da köye dönmüş olmak ona mutluluk vermiş. Bir taraftan yokluk belini bükmüş, bir taraftan büyüklerinin kahır üstüne çökmüş. Bir süre sonra kayınvalidesi vefat etmiş, kalmış yalnızca kayınpederi. Yıllarca kayınpederine bakmış, büyüklerin gözünde yaptığı “hiçbir şey” olsa da o çok emek harcadığının farkında...

Yıllar yılları kovalamış, geçmiş yazlar, kışlar, harman zamanları, kiraz mevsimleri. Kızını evlendirmiş, namusunu güvence altına almış. 2000’lere gelindiğinde ise geçim iyiden iyiye zorlaşmış köyde. Raziye’ye İstanbul yolları görünmüş yine. “Kaynatam bana yıllar yılı çok eziyet etti, yaşlı olduğunu düşünerek saygısızlık etmedim elimden geldiğince. Ama artık birlikte yaşamamız zorlaşmıştı. Ben

Evlat acısı en zoru

İstanbul’u, yani aslında şehri hiç sevmiyor Raziye. Geri döndükten birkaç yıl sonra oğlu Murat’ı trafik kazasında kaybetmiş. En büyük acısı bu. “Hayatımda yaşadığım hiçbir engel, gördüğüm hiçbir kötülük etkilemedi, ama yavrumun acısı yüreğimde büyük dert oldu” derken sesi değişiyor, gözleri doluyor. “Bir anne için en büyük acı yavrusunu kaybetmesidir, kurban olduğum yaradan kimseyi evlat acısıyla sinamasın.”

Şimdi bir firmada çay ve temizlik işleri yaparak bir taraftan da merdiven silmeye giderek yaşantısını sürdürüyor. Zorlanmıyor musun diyorum “Yapacağım her iş zor olacak, o yüzden dayanmak zorundayım” diyor. Yıllar yılı çalışıyor olmak fazlasıyla yormuş onu, çeşitli hastalıkları var. Çalışmaktan gocunmuyor, ama bir yandan şeker hastalığı, bir yandan kemik erimesi, arada sırada gelen şuur kayıpları onu oldukça zorluyor. En büyük hayali kendine ait bir evinin olması, bir de en küçük oğlu Mehmet’in üniversiteyi okuması... “Yıllarca iyi kötü bir ömür yaşadık, artık çok yoruldum. Neden yaşadığımı da bilmiyorum, ama hayat devam ediyor.” diyor.

Konuşmanın sonunda bir de karşılaştırma yaparak şu sözleri sarf ediyor “Şehirde yaşamak çok zor, aç kalsan soranın yok. Köy çok başkaydı, kimse aç değildi. Camın penceren açık olsa kimse hırsızlık yapmazdı. Birileri mağdur durumdayken diğerleri rahat yatmazdı. Birinin gücü yetmeyince tarla-takan işleri ortaklaşa yapıldı. Bende olmayanı ben başkasından ister, başkasında olmayanı ben verirdim. Ama şehir öyle değil, herkes birbirinin kuyusunu kazmaya çaballıyor. Buraların pis havası sağlığını da bozuyor, köydeyken hiç hastalığım yoktu her şeye rağmen huzurluydum. Şehir karmaşık ve güvensiz. Keşke imkânım olsa da yine köyde yaşasam, soğuk suların, temiz havaların içinde olsam.” ■

TORBA YASA'DAKİ SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI YASASI DEĞİŞİKLİKLERİ

Geçen yazımızda Torba Yasa olarak bilinen 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Yasası Ve Diğer Bazı Yasa Ve Yasa Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa ile İş Yasası'nda yapılan değişikliklere değinmiştik. Bu sayımızda da, Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Yasası'nda yapılan değişikliklere değineceğiz.

1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Yasanın uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ve eksiklikler, 6111 sayılı Yasa ile giderilmeye çalışılmış olup özetle şöyledir:

- Çıraklar, stajyer öğrenciler, üniversitelerde kısmi zamanlı çalıştırılan öğrenciler, yabancı uyruklu öğrenciler, stajyer avukatlar, İŞKUR'un açtığı meslek edinme kurslarına katılanlar, genel sağlık sigortası kapsamına alınmışlardır.
- 4/a ve 4/b kapsamındaki kadın işçinin erken doğum yapması halinde, doğum öncesinde kullanmadığı izin süresinin doğum sonrasında kullanması için İş Yasasında yer alan düzenlemeye paralel olarak; kullanılmayan bu izin süresinde geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanılması için düzenleme yapılmıştır.
- 4/a kapsamında sigortalı sayılan ancak, işsiz olan veya kısmi süreli olarak çalışan ya da 18 yaşından büyük çocukların, genel sağlık sigortası primlerinin kendileri tarafından ödeneceğine ilişkin 5510 sayılı Yasa'da yer alan düzenlemenin, 01.01.2012 tarihinden itibaren uygulanacağı hükmü getirilmiştir.
- Kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışan sigortalılar, 01.10.2008 gününden itibaren 30 günden eksik olan prim gün sürelerini, 4/a kapsamında borçlanabileceklerdir.
- 18 yaşından küçük sigortalıların prime esas aylık kazanç alt sınırı, yaşlarına uygun asgari ücret tutarına çekilmiş olup bu sigortalılar yönünden asgari ücretle, sigorta primine esas kazanç arasındaki farklılık ortadan kaldırılmış ve işveren üzerindeki prim yükü azaltılmıştır.
- İşçilerin bir takvim yılı içinde bir ayı aşmayan ve işverenlerince belgelendirilen ücretsiz izin sürelerinde; genel sağlık sigortalılıkları devam edecektir.
- Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Yasası kapsamında tarım ve orman işlerinde iş sözleşmesi ile süreksiz olarak çalışanlar, iş kazası meslek hastalığı sigortası dışında malullük, yaşlılık ve ölüm ile genel sağlık sigortası primi ödeyerek 4/a kapsamında sigortalı sayılacaklardır.
- Ticari taksi, dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma araçları sürücüleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek alanlarda kısmi süreli çalışan sanatçılar da 4/a kapsamına alınmışlardır.
- 5510 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinde bakmakla yükümlü olunan kız ve erkek çocukları 18 yaş; ortaöğrenim görüyorlarsa 20, yükseköğrenim görüyorlarsa 25 yaşını doldurdıkları tarihte bakmakla yükümlü olunan kişi olmaktan çıkacaklar ve ailenin geliri-

ne göre prim ödeyerek genel sağlık sigortası kapsamında sigortalı sayılacaklardır.

- 5510 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önce kız çocuklarının sigortalı sayılmalarını gerektiren bir işte çalışmadıkları veya evlenmedikleri sürece yaş şartına bağlı olmaksızın anne-babaları üzerinden sağlık hizmetlerinden faydalanmaya devam ediyorlardı. Ancak 5510 sayılı Yasa ile 01.10.2008 tarihinden sonra durumlarında değişiklik olanların sağlık hizmetlerinden faydalanma olanağı kaldırmıştı. Torba Yasa ile 5510 sayılı Yasanın yürürlük tarihinden önce anne-babası üzerinden sağlık hizmetlerinden faydalanırların durumlarında değişiklik olması (evlenip boşanma veya sigortalı sayılmasını gerektiren bir işte çalışmaya başlama ve işten ayrılma) halinde tekrar bakmakla yükümlü olunan kişi olarak sağlık hizmetlerinden faydalanmalarına olanak sağlanmıştır.
- Torba Yasa ile Karayolları Trafik Yasası'nda değişiklik yapılarak, trafik kazaları sebebiyle üniversitelere bağlı hastaneler ve diğer bütün resmi ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının sunduğu sağlık hizmet bedellerinin kazaya uğrayan kişinin sosyal güvencesinin olup olmadığına bakılmaksızın SGK tarafından ödenecektir.
- 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılık hallerinin çıkışması halinde, 4/a kapsamındaki sigortalılık ilişkisinin geçerli olacaktır.
- Stajyerler, meslek eğitimi gören öğrenciler, kursiyerler ve hükümlü ve tutukluların uzun vadeli sigorta kolları ile ilgili hizmet borçlanmaları da, 4/a kapsamında sigortalılık ilişkisinde geçmiş süreler olarak kabul edilecektir.
- Sosyal Güvenlik anlaşması olmayan ülkelere götürülen işçilerin ödediği isteğe bağlı sigorta primleri, Bağ-Kur değil, SSK kapsamında değerlendirilecektir.
- Sigortalı olmayan ve silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 40 kaybedenler, "özürlü" sayılarak aylık bağlanacaktır.

► 31.12.2010 gününe kadar olan SSK ve Bağ-Kur prim borçlarından gecikme zammı ve faiz alınmayacak ve bu borçlar 2005 yılına kadar TÜFE, 2005 yılından sonra ise ÜFE oranında artırılabilecektir.

► SGK'ya olan idari para cezalarının % 50'si silinecek ve kalan % 50'si de ödeme sürelerinin bittiği tarihten bu Yasanın yayımlandığı tarihe kadar geçen süre için TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarı ile ödenecektir.

Esenlikler dileğiyle...

Varis hastaları sıcaktan korunun

Uzun güneşlenmeler, sıcakta yarım saatten fazla durmak varis riskini artırıyor.

Sıcak havalarda damarlar genişlediği için varis rahatsızlıklarının da arttığına dikkati çeken uzmanlar “Varis sıcak sever. Uzun güneşlenmeler, sıcakta yarım saatten fazla durmak varis riskini artırıyor. Bunlara dikkat edilmeli ve güneşlendikten sonra mutlaka soğuk duş alınmalı” diyorlar.

Sürekli masa başında ve ayakta çalışanların yaş ilerledikçe varis görülme riski artıyor.

Cinsiyet te varis oluşumunda önemli bir etkiye sahip. Varisin kadınlarda görülme oranı erkeklere göre üç dört kat daha

fazla. Yapılan meslek de önemli, fakat kişi genetik olarak varise yatkınsa er ya da geç varis o kişide ortaya çıkıyor. Bu nedenlerle varisten korunmak ya da varisin etkilerini azaltmak için, kilonuz kontrol altında olsun, uzun süre hareketsiz kalmamaya çalışın, her fırsatta mutlaka yürüyün, düzenli egzersizi alışkanlık haline getirin, özellikle spor olarak yüzme tercih edin, varis çorabı kullanın, fırsat buldukça bacağınızı yüksekte tutun ve çok yüksek topuklu ayakkabılar tercih etmeyin.

Ayrıca varis riski olanların bol su içmesi de gerekiyor, çay ve meyve sularının tüketilmesi suyun yerine geçmez içilen su kandaki pıhtılaşmayı engeller. ■

Meme kanserinde fazla kilolar

Cancer Research UK tarafından yapılan araştırma, İngiltere’de 8 kadından birinin, yaşamları süresince meme kanserine yakalandıklarını ve tümörlerin çoğunun büyümesinin, hormonlarca körüklendiğini ortaya koydu.

Sonuçları British Journal of Cancer dergisinde yayımlanan araştırmada, vücutta depolanan çok fazla yağın, söz konusu “cinsiyet” hormonlarının seviyesini arttırdığı belirtildi.

Araştırma çerçevesinde, menopoza girmiş yaklaşık 6 bin 300 kadının sağlık durumlarıyla ilgili kayıtlar ve bazılarının, “hormon duyarlı” meme kanserine yakalanmalarına neden olan faktörler incelendi.

Kadının kilosunun, sigara ve alkol tüketiminden önce cinsiyet hormonu seviyeleri üzerinde en fazla etkiye sahip faktör olduğu, aşırı kilolu ve obez, bir başka deyişle vücut kitle endeksleri 25 ve üzerinde olan kadınların östrojen ve progesteron gibi hormonlarının seviyelerinin yüksek olduğu görüldü.

Araştırmacılar, günde 2 buçuk birim alkol tüketen veya 15’den fazla sigara içen kadınlarda da bu hormonların seviyelerinin yüksek olduğunu söylediler.

Daha önce yapılan araştırmalar, menopozdan sonraki dönemde yüksek östrojen ve testosteron seviyelerine sahip kadınların, bu hormonlara düşük seviyelerde sahip olan kadınlara oranla meme kanserine 2 ila 3 kat fazla olduğunu göstermişti. ■

Aklınızda bulunsun

Sıcaklarda buzlu içecek tüketimi de artar. Ancak, bu tür soğuk ve buzlu içecekler, anlık serinleme sağladığı unutulmamalıdır.

İçecek ne kadar soğuk olursa olsun, vücuda girmesinin ardından, vücut ısısının da yükselmesine neden olur. Öte yandan, toplumda yerleşmiş, sıcak meşrubatların harareti önlediği kanısı da doğru değildir.

Yazın serinlemeye yardımcı olan içecekler, ılık olarak tüketilmeli. Kişinin sıvı tüketiminde sağlık açısından bir sınırlandırma getirilmemişse, serinlemek için her saat başı bir bardak ılık su tüketmek ideal olanıdır.

Su tüketiminin yanı sıra; ana öğünlerde bol salata tüketimi de vücudun hararetini önlemeye yardımcı olur. Ara öğünlerde ise meyve tüketimi susuzluğu hafifletecektir. ■

Einstein'nin gölgesinde kalan bir kadın fizikçi: Mileva Marić

Kadınların matematiğe, fiziğe pozitif bilimlere yatkın olmadığı söylenir. Ünlü fizikçi Einstein'ın önce çalışma arkadaşı sonra eşi olan Mileva Marić'in hayatı, büyük bir yeteneğin erkek egemen bir toplumda nasıl heba olup gittiğinin somut örneği. Hikâyeye kulak verelim, belki bu aynı zaman da bizim de hikâyemiz...

"Benimle aynı yeteneklerde ve özgürlük anlayışında olan bu kadar renkli bir kadına sahip olduğum için çok talihliyim. Senin dışında her yerde yalnızım."

Bu komplimanları ünlü fizikçi Albert Einstein 3 Ocak 1901'de sonradan eşi olacak olan Mileva Marić'e ilk tanıştığı ve birbirlerine aşık olduğu dönemlerde yazmış. Mileva'nın ölümünden sonra Einstein'ın matematik problemlerini Mileva'ya çözdürdüğü şeklindeki bir iddia ortaya atıldığına ise şöyle konuşuyordu fizikçi Carl Segan *"Kanıtın yokluğu, yokluğun kanıtı değildir."* Birileri tarih yazarken diğerlerinin de tarih yaptıkları için bilgi veri belge toplamaya fırsat bulamadıkları toplumlarda yaşadık hep ve halen de yaşamaya devam ediyoruz. Büyük ve ünlü erkeklerin gölgesi altında kalmak ise genellikle kadınlara düşüyor... Einstein'ın ilk karısı Mileva'nın kaderine düşen de bu olmuş...

Mileva Marić, 1875 yılının 19 Aralığı'nda o zaman Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun sınırları dahilinde olan bugün Sırbistan'da bulunan Titel'de doğdu. Varlıklı ve eğitilmiş bir ailenin kızıydı. Sorunsuz bir çocukluk döneminden sonra Mileva, 1882 yılında Ruma'da ilkokula başladı. Mileva'nın ailesi ondaki yeteneği erken farketti ve kızlarını Sırbistan sınırları içinde yer alan Novi Sad'daki özel bir kız okuluna yolladı. Daha sonra aile kızları eğitime devam etsin diye Zagreb'e göç etti ve Mileva buradaki Kraliyet Lisesine kayıt oldu. Lisede yetenekleri ve başarısı ile dikkatleri üzerine çekti. Fizik dersine özel bir ilgisi vardı, matematik ve fizik derslerinde öğretmenleri onu "cevher" olarak değerlendiriyorlardı. İyi bir derece ile bu liseyi bitirdi.

Sırbistan'da o dönemde kız öğrenciler üniversiteye alınmıyordu. 18 yaşındaki Mileva üniversite tahsili yapma konusunda ısrarcıydı. Kadınların üniversite tahsili yapmasını yasaklamayan ve Almanca konuşulan Zürih'e doğru yola çıktı. Üniversite için gerekli olgunluk sınavını verdikten sonra yarım dönem tıp okudu. Ama aklı fizikteydi.

Tek kız öğrenci Mileva'ydı

1896 yılında Zürih Politeknik Üniversitesi'ne kayıt oldu... Politeknik okulu erkek ağırlıklı bir yeri. Öğrenim yılında bu bölüme kayıt yaptıran tek kız öğrenci Mileva'ydı. Ve o güne kadar bu bölümde fizik okuyan 5. kız öğrenci olmuştu. Üniversite kız öğrencileri alıyordu ama okuldaki genel eğilim kız öğrencilerin fizik ve matematik alanında başarılı olamayacağı yönündeydi. Erkek profesörlerin kız öğrencilerden beklentileri olmadığı için kızlarla hiç ilgilenmezlerdi. Onları erkek öğrencilerin yerini alan, boşuna yer kaplayan unsurlar olarak değerlendiriyorlardı. Mileva Marić buradaki 4-5 yıllık eğitimi yarıda bırakmayıp sonuna kadar okuyan ikinci kadındı ama sadece ön lisans diplomasına sahip olabildi. O dönemde yüksek lisans tezini yazanlara gerçek diploma veriliyordu, diğerlerine verilen çıkış belgesi niteliğinde bir belgeydi.

Bu okulda aynı bölümde okuyan Albert Einstein ile tanıştı. Ortak zevkleri ortak dersleri vardı, aynı toplantılara katılıyorlar, çoğu kez birlikte ders çalışıyorlardı. Bir süre sonra bu fıkırsel birliktelik aşka dönüştü. Artık çift olarak kabul ediliyorlardı. İkisi de tez çalışmasını Profesör Weber'in yanında yapıyordu, ikisi de fizik laboratuvarında benzer notları almışlardı ve ikisi de "ısı iletimi" üzerine çalışıyor-

du. Mileva Marić konu ile ilgili kız arkadaşı Helene Savic'e bu çalışmanın onu büyülediğini ve Weber'in onun çalışmasından çok ümitli olduğunu yazıyordu. Albert Einstein ise daha sonra bu konunun kendi açısından hiç de ilgi çekici olmadığını yazacaktı.

Diploma sınavı 1900 tarihinde oldu. Einstein 4.91 puan alarak zar zor sınavı geçti. O dönemde Zürih'te en yüksek not 6, en düşük not ise 1 idi. Einstein orta derece ile mezun olmuştu. Diğer üç erkek öğrenci 5'in üzerinde not alarak sınıfı geçtiler. Mileva Marić sınavdaki tek kadın öğrenciydi ve 4 alarak sınavı veremedi. Ertesi sene yine 4 aldı. Ama iki sınav sırasında da Mileva, çok zor durumdaydı. Hamile kalmıştı ve Einstein'ın ailesi onu gelin olarak kabul etmiyordu. Hamileliği sırasında bayılıyor ve ciddi iştahsızlık çekiyordu. O sırada Einstein İtalya'ya gitmişti, Mileva onun kendisinden uzaklaştığını düşünüyor, ama bir şey de yapamıyordu. İkinci sınavın da başarısızlıkla sonuçlanması üzerine ciddi bir bunalıma düştü ve memleketine döndü. Titel'de 27 Ocak 1902 yılında bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Mileva'nın babası bu zor doğumu Einstein'a müjdelediğinde cevap gecikmedi: *"Zavallı sevgilim neler çekmişsin, bana bir kez olsun durumunu anlatıp, şikâyet etmedin. Ama gördün mü istediğin gibi bir Liserli'imiz (kızın ismi) oldu. Çok ağlıyor mu, sağlıklı mı? Gözlerini kimden almış, senden mi benden mi?"* diye yazıyordu.

Evet, Mileva 26 yaşındaydı, çocuk doğmuştu, Albert Einstein ise 23 yaşında ve kariyerinin başlangıcındaydı. Üstelik daha evlenmemişlerdi ve bu Mileva'nın bulunduğu yerde hiç de hoş karşılanmıyordu. Doğumdan sonra Einstein, Mileva'ya bir mektup yazarak onun çocuğu yanına almadan

İsviçre'ye dönmelerini istedi. Bebeği istemiyordu, çünkü o sırada devlet memurluğu düzeyinde bir görevi vardı, henüz evlenmedikleri için bebek engel teşkil edebilirdi.

Mileva kızı Liserli'yi yanına almadan 1902 yılı Eylül'ünde İsviçre'ye geri döndü. 1903 yılının Ocak ayında İsviçre'nin Bern kentinde evlendiler. Kızlarını reddederek yeni bir hayata başladılar. Çocuğun akıbeti hâlâ gizemini koruyor. Kimi araştırmacılar zor doğumda bebeğin sakatlandığını, Mileva'nın ailesinin yanında kaldığını, 21 aylıkken de kızıl salgınında öldüğünü söylüyor. Kimi araştırmacılar ise doğumdan hemen sonra evlatlık verildiğini iddia ediyor.

Evlendikten sonra Albert Einstein Bern'de bulunan İsviçre Patent Kurumu'nda doktora-sını yapmaya başladı. Mileva tekrar hamileydi, 14 Mayıs 1904 tarihinde bu kez bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Adını Hans Albert koydular. Mileva nihayet bir aile olmaktan memnundu ama Einstein farklı kadınlarla flört etmeye başlamıştı. Çocuk olduktan sonra aile ciddi geçim sıkıntısı çekiyordu, Mileva bütçeye katkı olsun diye evlerinin odalarından bazılarını öğrencilere kiraya vererek aile bütçesine katkıda bulunuyordu.

1905 yılında Einstein Rölativite (görecelik) teorisini açıkladı. Mileva Mariç hem üniversite yıllarında hem de teorinin ilanı sürecinde gece gündüz Einstein'ın yanındaydı, bazı araştırmacılar matematik konusunda iyi olmayan Einstein'ın bu teori için gerekli olan problemleri Mileva'nın çözdüğünü iddia ediyorlar. Bu teoriyi bulmak için kimin daha çok çalıştığını biz asla bilemeyeceğiz. Çünkü orijinal el yazmaları Einstein tarafından tahrir edildi.

Fakat Mileva'ya gönderdiği 1901 Marti'ndaki bir mektubunda şöyle yazıyordu:

"Rölativite teorisini üzerine yaptığımız ortak çalışma sona erdiğinde kendimi nasıl mutlu hissedeceğim bilemezsin. Sende olan yetenekleri başkalarının da görmesi beni nasıl mutlu edecek..."

Çalışma masamı asla kullanmayacaksın

1910 yılında ikinci oğulları Eduard dünyaya geldi, çocuk zihinsel engelliydi. Eduard'ın özürü belirginleştikçe Einstein'ın aileden kopuşu artıyordu.

1912 yılında kuzeni Elsa ile aralarında bir ilişki başladı. Einstein için Mileva artık, gereksiz bir varlık haline gelmişti ama evliliği bitirecek cesareti de yoktu.

Mileva'ya 18 Temmuz 1914 tarihinde ultimatom mahiyetindeki ünlü mektubunu yazdı, mektupta evliliğin devamı için Mileva'nın yerine getirmesini istediği işleri şu biçimde sıralıyordu:

A. Senin görevlerin

1. Elbiselerim ve çamaşırlarım temizlenecek ve daima giyilmeye hazır halde bekletilecek

2. Üç öğün yemek yapılacak ve odama servis edilecek

3. Yatak odam ve çalışma odam her daim derli toplu ve temiz olacak, özellikle çalışma masamı sadece ben kullanacağım

B. Zorunlu toplumsal birkaç ilişki dışında benimle tüm kişisel ilişkiyi keseceksin. Özellikle kaçınman gerekenler ise şunlardır:

1- Evde seninle birlikte oturmamı asla talep etmeyeceksin

2- Seninle hiçbir biçimde dışarı birlikte çıkıp gezmemi istemeyeceksin

C. Benimle ilişkilerinde aşağıdaki noktalara dikkat edeceksin:

1- Benden yakınlık ve şefkat beklemeyeceksin, herhangi bir biçimde sitemi ise asla kaldırmam.

2- Ben senden istemedikçe konuşmayacaksın. Aramızdaki hertürlü konuşmayı askıya alıyorsun.

3- Ben senden istemedikçe yatak odama ve çalışma odama girmeyeceksin

D. Çocuklarıma benimle ilgili en ufak olumsuz laf söyleyemeyeceksin

Rölativite Teorisini için gerekli matematik problemlerinin hepsi çözülmüş anlaşılan, soyun devamı için çocuklar da doğurulmuş. Artık Mileva onun çalışma odasında niye bulunsun, onun çalışma masasını niçin kullansın? İyi aşkıtan böyle katı bir despota nasıl dönüşür insan? Pek çok kadın kişisel ilişkilerinde bu tür sancılar yaşamış olmalı. Ama anlaşılmalı ki Mileva'da hiç kolay lokma değilmiş...

Hikâyeye kaldığımız yerden devam edelim. 1914 yılında Einstein Berlin Üniversitesi'ne çağırıldı, aile Berlin'e taşındı. Ama yapamadılar ve hemen ayrıldılar. Mileva çocuklarla birlikte Zürih'e döndü. 1919 yılında da resmen boşandılar. Boşanmadan sonra Einstein yakında Nobel Ödülü'nü alacağını, bu

parayı Mileva ve çocuklara vereceğine dair söz verdi. Mileva ve çocuklar Zürih'te çok kötü şartlarda yaşıyorlardı. Einstein 1921 yılında gerçekten de Nobel ödülünü aldı, ödülün faizini

ise eski eşine yolladı. Bu paranın büyük bir bölümü zihinsel engelli çocuğun tedavi ve bakımında kullanıldı.

Mileva'nın büyük oğlu Hans Albert Zürih'te teknik okulda öğrenim gördükten sonra evlendi ve 1937 yılında ailesi ile birlikte Amerika'ya göç etti. Uzun yıllar Berkeley ve Kalifornia Üniversiteleri'nde Hidrolik Profesörü olarak çalıştı.

Mileva uzun süre zihinsel engelli çocuğu ile birlikte çok kötü koşullarda Zürih'te yaşadı. Einstein ona ilişkileri hakkında ömür boyu konuşma yasağı koymuştu. Yaşamının son dönemlerinde bir arkadaşına Albert'in onun bilimsel çalışmalarını, yaşam enerjisini talan ettiğini, mali olarak zor durumda bıraktığını yazdığı söyleniyor. İki kez beyin kanaması geçirdi ve aylarca kütürüm yaşadıkten sonra 4 Ağustos 1948 tarihinde Zürih Devlet Hastanesi'nde öldü.

Mileva biyografilerinden birini yazan Alman kadın araştırmacı Senta Trömel-Plötz şöyle yazıyor: "Einstein'a rastlamasaydı, şimdi onun bir eş olarak değil de ünlü bir fizikçi olarak hikâyesini anlatır mıydık? sorusunu sormaktan ziyade şu soruları sormak bana daha anlamlı geliyor. Mileva Mariç'le yolları kesişmeseydi, Einstein Einstein olabilir miydi? Doktorasını yazabilir miydi? Bern'de araştırma bürosunda çalışabilir miydi? Olimpiya Akademisi'ne girebilir miydi? Mileva'nın yeteneği ve zekâsı olmasaydı, bu kadar yaratıcı olabilir miydi? Bir dahi olabilir miydi?"

Gerçekten de kadın bakış açısıyla bir bilim tarihi yazılmak isteniyorsa bu soruların cevabı daha önemli gibi?

Siz ne dersiniz? ■

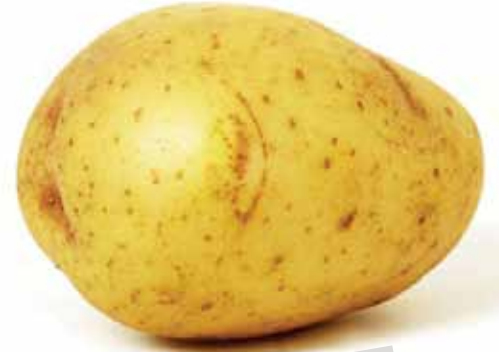

Rölativite (Görecelik) teorisini:

● Kuantum kuramıyla atomun yapısı aydınlatılmaya çalışılırken, 1905'te yeni bir teori ortaya atıldı. Newton tarafından kurulan ● klasik fiziğin mikro boyutlarda yetersizliği ● anlaşılmıştı. Bunun yanında, cisimlerin ışık ● hızı mertebesindeki hareketinde de Newton ● fiziği bekleneni veremedi. Newton, hareketin ● evrende mutlak olduğunu; bulunulan yere ve ● zamana göre değişmediğini kabul ediyordu. ● Ancak, A. Einstein bunun mümkün olamayacağı ● bir cismin uzaydaki durumuna göre zaman ● zaman ve mekân özelliklerinin değişkenlik ● göstereceğini öne sürdü. Teori, farklı zaman- ● larda; Özel görecelik ve Genel görecelik adı ● altında oluşturuldu...

Patates deyip geçmeyin...

Sebze türülerinin vazgeçilmez malzemelerinden biridir patates. Hastalanıp midemizi üşüttüğümüzde haşlanmış patates kurtarır bizi... Köftenin yanında patates olmazsa olmaz. Bir bebeğin ilk ek gıdasında yer alır patates... Çorbası, böreği, püresi, salatası, mücveri, garnitürü, haşlaması, kızartması, fırınlanmışıyla çeşit çeşit tarifler sunuyor bize patates... İşte patatesle ilgili sağlıklı tarifler ve püf noktaları..

Çıtır Patates

Malzemeler:

- 6 adet orta boy patates (ince kabuklu)
- 2-3 diş sarımsak
- 2 yemek kaşığı zeytinyağı
- 1 yemek kaşığı tereyağı
- Tuz, taze çekilmiş karabiber

Yapılışı: Fırını önceden 220 derecede ısıtın. Patatesleri iyice yıkayın, kabuklarını soymadan kesme tahtasına düz ve geniş kısmı alta gelecek şekilde yerleştirin. Patatesin bir ucundan diğer ucuna kadar yaklaşık 3-4 mm kalınlığında dilimler kesin, yalnız dilimleri tamamen patatesten ayırmayın, dilimlerin dip kısmı kesilmemelidir. Patateslerin tümünü bu şekilde dilimledikten sonra fırın tepsisine dizin. Sarımsakları ince ince dilimledikten sonra patates dilimlerinin arasına birer sarımsak dilimi yerleştirin. Patateslerin üzerine önce tereyağının tamamını eşit şekilde sürün, daha sonra zeytinyağını serpin. Biraz tuz ve karabiber ekledikten sonra tepsiyi fırına sürün. Yaklaşık 40 dakika patateslerin üzeri kıtır içi yumuşak oluncaya kadar pişirin. Afiyet olsun... ■

Patates Püresi

Malzemeler:

- 4 adet orta boy patates
- 2 su bardağı su
- 2 su bardağı süt
- 1 yemek kaşığı tereyağı
- Tuz

Yapılışı: Patatesleri iyice yıkadıktan sonra kabuklarını soyun ve küçük küpler halinde doğrayın. 2 bardak su ile iyice haşlayın, suyu azaldığında iki bardak sütü ekleyip kaynatmaya devam edin. Patatesler iyice yumuşadığında patates ezecği, çatal veya mikser ile püre haline getirin. Tereyağı ve tuz ekleyerek iyice karıştırın. Püreniz hazır, afiyetle yiyebilirsiniz.

Patates Sufle

Malzemeler:

- 3 adet orta boy patates
- 3 adet yumurta
- 3 yemek kaşığı un
- 2 su bardağı süt
- 1 yemek kaşığı tereyağı
- 1 su bardağı rendelenmiş kaşar peyniri
- 100 gram beyaz peynir
- Karabiber, tuz, zeytinyağı

Yapılışı: Tereyağını derin bir tencerede kızdırın, unu kavurup sütü ekleyin, sürekli karıştırarak pişirin. Piştikten sonra biraz soğumasını bekleyin, daha sonra yumurta sarılarını ekleyin. Beşamel sosu kıvamındaki sütlü karışımla yumurta sarılarını iyice çırpın. Haşlanmış patatesleri küçük küpler halinde doğradıktan sonra rendelenmiş kaşar peyniri ve küçük doğranmış beyaz peynirle karıştırın. Daha sonra hepsini sütlü beşamel sosuna ekleyin. Karabiber ve tuz ekleyin.

Başka bir kaptan yumurta aklarını bir tutam tuz ile köpürünceye kadar çırpın. Bu köpüğü diğer malzemelere yavaş yavaş ekleyin, karıştırırken köpüğün sönmemesine dikkat edin. Bu karışımı fırın ısısına dayanıklı, yağlanmış büyük ve derin bir kaba dökün. Üzerlerine rendelenmiş kaşar peyniri ekleyip 180 derecede ısıtılmış fırında pişirin. Afiyet olsun. ■

PATATES'İN BESLENMEDEKİ ÖNEMİ

► Patatesin gıdasının büyük kısmının kabuğunda olduğunu biliyor muydunuz? Beslenme uzmanları, eğer sağlıklı topraklarda yetiştirildiğinden emin olunduğu takdirde patatesin kabuğunu yıkayarak soyulmadan tüketilmesini öneriyorlar.

► Patates, ağırlıklı olarak karbonhidrat içerir. Bu özelliği kilo yapıcı etkisi yanında kolay sindirilmesine yardımcıdır. Sindirim kolaylığı, enerji ihtiyacı olan ancak katı yiyecekleri sindiremeyen hastalar, bebekler ve diyet yapanlar için faydalıdır.

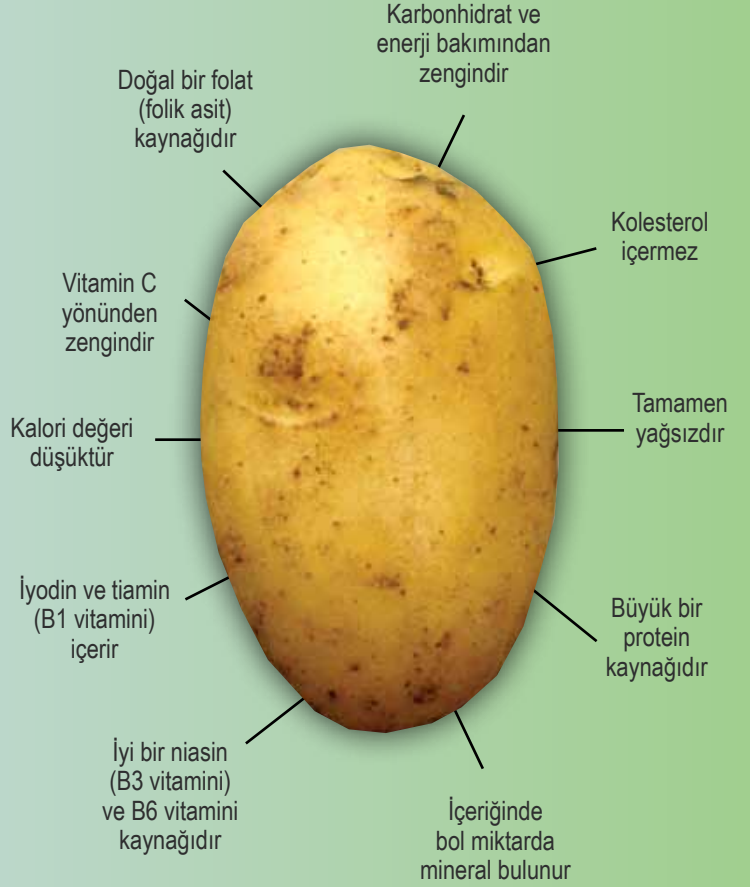
► Bununla birlikte, uzun süreli ve aşırı miktarda patates tüketimi halinde vücut asitliğini arttıracak da unutulmamalıdır.

► Orta boy bir patatesten yaklaşık 150 kalori vardır.

► Patatesten, diğer sebzelerle oranla daha fazla potasyum vardır. Bir patatesten, yaklaşık 900 mg potasyum bulunur. Bu değer, vücudumuzun günlük ihtiyacının yüzde 20'si kadardır.

► İçeriğindeki C ve B6 vitamini kanın pıhtılaşmasını sağlar, yaraların iyileşmesine yardımcı olur ve bağışıklık sistemini güçlendirir...

► İçinde bulunan kukoamin, kan basıncını düşürücü etkiye sahiptir.

ÇAY SAATİ

Kolay profiterol

Malzemeler:

- 1 su bardağı un
- 1 su bardağı su
- 3 adet yumurta
- 100 gram tereyağı

Kreması için: Yarım litre süt, 1 paket vanilya tozu, 1.5 yemek kaşığı buğday nişastası, 1.5 yemek kaşığı un, 1 çay bardağı toz şeker
Üzeri için: 100 gram bitter çikolata

Yapılışı: Tereyağını 1 su bardağı suda kaynatın. Unu ekleyerek iyice çırpın. Bu arada tencereyi kaynatmaya devam edin, katılaşmaya başlayınca söndürüp ocaktan alın. Soğuduğunda tek tek yumurtaları ekleyip hafifçe çırparak karışıma iyice yedirin. Kaşıkla bir kez karıştırdıktan sonra yağlanmış veya yağlı kağıt serilmiş tepsiye küçük parçalar yerleştirin ve 200 derecede önceden ısıtılmış fırında pişirin. Piştiğinde fırında bekleterek soğutun.

Kremanın hazırlanışı: Sütü, unu, nişastayı, şekeri ve vanilya tozunu bir tencerede iyice

karıştırarak pişirin. Profiterol soğuduğunda fırından çıkartıp ikiye bölün, ortasına krema karışımından koyun. Üzerini çikolatayı benmari usulü (kaynar suyun içerisine yerleştirilmiş bir kabın içerisinde) eriterek süsleyin. Afiyet olsun. ■

Farklılığı ve etkisi yaşadığı dönemden gelen bir ressam

Fahrünnisa Zeid olağanüstü renk bilgisi ve kültürel birikimi ile kendine özgü tarz yaratmış kadın ressamlarımızdan biridir. Küçük yaşlarda resme başlayan Fahrünnisa Hanım'ın resimleri öldüğünde Türkiye sınırlarını aşmıştı.

Cemile Bulut

Fahrünnisa Zeid ünlü kadın ressamlarımızdan biridir. 1901 yılında Büyükkada'da doğdu. Dame de Sion'dan sonra Sanayi-i Nefise Mektebi'ne girdi.

İlk evliliğini tanınmış yazar Melih İzzet ile yaptı. İkinci eşi ise Ürdünlü'yü soyadı oradan geliyor. Eşinin görevi dolayısıyla Avrupa'nın sanat merkezlerinde yaşama fırsatı buldu ve resim çalışmalarına aralıksız devam etti. Kendi yaşamı ve sanatını anlatan bir kitabı bulunan Fahrünnisa Zeid, 1991'de Ürdün'de vefat etti.

Lirizm ve romantizme dönük resimleriyle ve son döneminde yoğunlaştığı portreleri ile tanındı. Zeid'in resme başlaması ağabeyi Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın (Halikarnas Balıkcısı) teşviki ile oldu. Sanatçı resme nasıl başladığını şöyle anlatıyor: "Sekiz yaşındaydım, bir gün onun çini mürekkebiyle sevdiği kızın profilini çizmesini izledim. O ince zarif kalem darbeleriyle kağıdın üzerinde yaşayan bir varlık oluşturması beni adeta büyülemişti. Bende de aynı şeyi yapmak için dayanılmaz bir istek uyandı. Ağabeyim resim defterinden bir yaprak kopardı ve elime bir kalem vererek içimden ne geliyorsa çizmemi söyledi. O gün bütün oturma odamızın resmini yaptım. Eşyalardan lambalara, yerdeki halının motifine kadar her şeyi çizdim. Ağabeyim'e gösterdiğimde 'Aferin Nissa'dedi. 'Cesur kalem vuruşlarına bayıldım. Hele yaşına göre insanı ürperten bir görüş ölçün var'. Sonra baskımı okşayarak 'Yeteneklisin yavrum, her zaman yanında defter, kalem bulundur, hoşuna gidenleri durmadan çiz' dedi"

Fahrünnisa Zeid, ağabeyinin öğütleri doğrultusunda resme yöneldi ve 14 yaşındayken anneannesinin bir portresini yaptı. Bu yaşlarda olgun ressamlar gibi desenler çizen, Zeid'in karakalem figürleri ile geleceğin ünlü ressamları arasında yer alacağı çocukluk yaşlarında belliydi. Resme olan bu yoğun ilgisi, 1920 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'ne başlayarak resim eğitimini daha ciddi bir şekilde sürdürmesiyle sonuçlandı. İlk eşi Melih İzzet ile Avrupa'nın çeşitli sanat

merkezlerine yaptığı yolculuklar ona farklı ufuklar açtı. Bu yolculukları şöyle anlatıyor: " Görmek ve öğrenmek bana iksir gibi geldi. Floransa'da Fra Angelico fresklerini gördüğümde neredeyse aklımı kaçıracaktım, o derece güzeldiler. Sonra Hollanda'ya gittik müzeleri dolaştık ve işte orada en sevdiğim ressam Peter Bruegel'i keşfettim"

Sanat eleştirmeni dendiğinde ülkemizde ilk akla gelen isimlerden olan Sezer Tansuğ onun sanatını şu şekilde anlatıyor: "Uzun yıllar Avrupa ülkelerinde yaşamış olan Fahr el Nissa Zeid'in sanatı üzerine Batılı yazarların eleştirel değerlendirme ve yargıları, bazen şaşaalı övgülerin yıldız gibi kayıp geçtiği bir binbir tereddütler gecesinin serencamını oluşturmaktan öteye gitmiş değildir. Bu yargıların hiç biri, Batı sanat ansiklopedilerinde bazen tek uluslararası çağdaş Türk ressamı olarak gösterilen sanatçının gerçek konumunu açıklamaya yetmemektedir. Sanatçıya gösterilen bu ilgi, İslami Doğu dünyasının Batılı muhayyalelerde yankılanmış egzotizmine bağlı dar ve sınırlı bir çerçeveyi pek aşmamaktadır."

Fahrünnisa Zeid'in üzerimizdeki etkisi

Fahrünnisa Zeid resim her dalından ve tüm akımlarından etkilenecek bu birikimlerle kendi çizgisini oluşturdu. Eserlerde imzası olmasa ilk görüşte o eserin Zeid'e ait olduğunu anlayabilirsiniz. Özellikle panolarında renklerin göz alıcı hakimiyeti ön plandadır.

Kimi zaman coşkulu, kimi zaman hüzünlü, kimi zaman öfkeli, kimi zaman sıcak, kimi zamansa soğuk. Kendiyle ve yaşamla yüzleşip kendine özgü fırça ve kalem darbeleriyle 1901-1992 yılları arasındaki duygularını anlatan bir kadın sanatçı.

Sanatçı bir aileden gelen ressam Fahrünnisa Hanım. Gra-vür ve resim sanatçısı Aliye Berger kardeşi, tiyatrocu Şirin Devrim'in de annesidir. Bu iki ressam kız kardeşten Fahrünnisa Hanım, çocuk yaşta, Aliye Hanım orta yaştan sonra resim sanatına yöneldiler. ■

Osmanlı Kadın Hareketi'ni artık kitapçılarda bulabilirsiniz

Serpil Çakır / Metis Yayınları / Nisan 2011

Dergimizin "Tarihten Kadın Sesleri" köşesini hazırlayan Serpil Çakır Hocamızın *Osmanlı Kadın Hareketi* isimli kitabının gözden geçirilmiş ve genişletilmiş üçüncü baskısı geçtiğimiz günlerde Metis Yayınları'ndan çıktı. Kadın konulu kitapların çok az satıldığı ülkemizde üçüncü baskıyı yapmak önemli bir başarı. Çakır, kitabının bu baskısında Erkek Tarihinden Kadın Tarihine isimli bölümde dünya ve Türkiye'de kadın araştırmaları disiplini içinde kaydedilen ilerlemelerin yanı sıra, kadın tarihi çalışmalarındaki gelişmeleri ve bu alandaki yeni tartışmaları çok geniş bir biçimde

ele almış. Ayrıca kitap önceki baskılarından farklı olarak daha fazla görsel materyalle de zenginleştirilmiş. Bu baskıya yazdığı önsözde Çakır, "Ben, kadınlara bir mücadele deneyimi geçmişi kurgulamaya çalıştım. Türkiye'de yaşayan kadınlara, kendimize dair bir kadın mücadelesi geçmişimiz olduğunu göstermeye çalıştım. Bunu başka bilgilerin bombardımanı olmadan açık ve net yapmaya çalıştım. Bu benim için çok önemliydi. Geleceğe bakmak, yeni mücadelelere girişmek için geçmişle bağ en iyi biçimde kurmam gerekiyordu. Zira bir kadın olarak, feminist bir aka-

demisyen olarak gücümü sadece bugünkü donanımdan değil, geçmişten de alıyorum." diyor.

Bugünümüzü anlamlandırmak için geçmişe bakmak gerekiyor, çünkü varlığımızın ve itirazımızın kökenleri orada saklı.

Muhafazakârlığın hızla tırmandığı, kadınların aile içinde tanımlanma çabalarının yaygınlaştığı bir dönemde, anneannelerimizin, dışarıya çıkmaktan, çalışma hakkını elde etmeye kadar pek çok alanda nasıl zorlu bir mücadele verdiğini görmek, çok gerekli ve anlamlı...

Öneriyoruz... ■

Charlotte BRONTE Vilette ile karşımızda

C. Bronte / Kırmızı Kedi Yayınları / 2011

Daha çok Jane Eyre isimli kitabı ile klasikleşen C. Bronte'nin kendi yaşamından yola çıkarak yazdığı *Vilette* isimli son romanı Kırmızı Kedi Yayınları'ndan çıktı. Eserinde yazar, 19. Yüzyıl Avrupası'nın gerçeklerini gözler önüne seriyor ve sesi kimse duymadığı bir kadının ayakta durabileceğini anlatıyor. Kitabın arka kapağında şöyle yazıyor: "Tehlike, yalnızlık ve belirsiz bir gelecek, mutlaka kasvetli ve kötü olmak zorunda değildir, yeter ki karakter sağlam olsun ve yetiler kullanılabilirsin; yeter ki Özgürlük bize kanatlarını ödünç versin, Umud yıldızıyla rehberlik etsin."

Lucy Snowe genç yaşında anne ve babasını kaybedince İngiltere'yi terkeder ve Paris'e yakın Vilette kentindeki bir kız okulunda öğretmenliğe başlar. Bir kadın olarak kendi yaşamını kendi elleriyle kurmak isteyen Lucy'nin başına neler gelecektir? Bronte Lucy'nin mürebbiyelikten öğretmenliğe geçiş öyküsünü anlatırken, 19. Yüzyıl'ın ikiye bölünmüş burjuva ve katolik ahlak anlayışını da eleştirerek, kadınların meslek sahibi olması fikrini destekler. 19. Yüzyıl Avrupası'nda çalışan bir kadının, yaşamla ve iç dünyasıyla olan mücadelesini Charlotte Bronte'nin kalemıyla görmek isteyenlere önerilir. ■

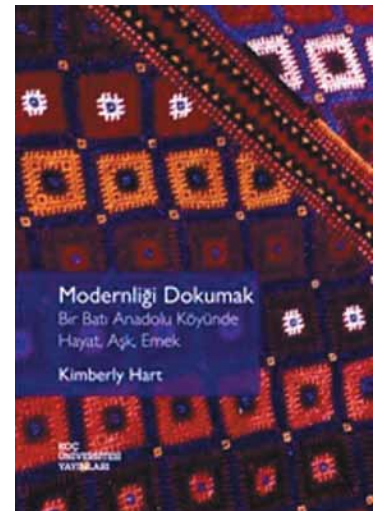
Modernliği Dokumak

Bir Batı Anadolu Köyünde Hayat, Aşk, Emek

Kimberly Hart / Koç Üniversitesi Yayınları / Mayıs 2011

Koç Üniversitesi Yayınları'ndan çıkan Amerikalı antropolog Kimberly Hart'ın bu çalışması Batı Anadolu'nun Yunt Dağı bölgesinde yürüttüğü araştırmaya dayanıyor. Katılımcı gözlemci olarak yürüttüğü çalışmada sırasında Kimberly Hart, Türkiye'deki kadınları araştırarak Batılı araştırmacılardan farklı olarak uzun süre yaşamlarını ve deneyimlerini teorileştirdiği kadınlarla birlikte yaşamış.

Bu çalışmada kırsal bir yerde gelenek ve modernleşme, kalkınma projelerinin toplumsal yapıya etkisi, sosyo ekonomik farklılıklar, kente göç, evlilik ritüelleri, aile ve akraba ilişkileri ve dinin toplumsal yapıya etkisi ele alınıyor. Batı Anadolu kırsalında toplumsal cinsiyet pratiklerini ve geleneklerini merak eden ve araştıranlar için iyi bir kaynak. ■

PETROL-İŞ SENDİKASI

26. OLAĞAN GENEL KURULU

17-18 Eylül 2011

ÖRGÜTLÜ
KADIN
GÜÇLÜ
SENDİKA